

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU8

Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet motionsyrkanden som handlar bl.a. om målen för jämställdhetspolitiken, jämställdhetsintegrering, arbetet mot mäns våld mot kvinnor och mot hedersrelaterat våld och förtryck, åtgärder för jämställdhet och mot diskriminering i arbetslivet samt översyn av diskrimineringslagen. Med hänvisning främst till pågående arbete föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 39 reservationer (M, SD, C, V, KD, L, MP).

Behandlade förslag

Cirka 120 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	9
Utskottets överväganden.....	10
Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m.....	10
Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.....	17
Hedersrelaterat våld och förtryck.....	23
Stöd till kvinno- och tjejjourer.....	36
Informationsuppdrag om förbudet mot köp av sexuella tjänster.....	38
Jämställda löner.....	40
Jämställdhet i arbetslivet.....	44
Diskriminering på grund av kön m.m.....	48
Diskriminering på grund av ålder.....	52
Diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning.....	55
Diskriminering på grund av funktionsnedsättning.....	58
Diskriminering på grund av politisk åskådning.....	61
Kvotering och positiv särbehandling.....	63
Översyn av diskrimineringslagen.....	64
Diskrimineringsombudsmannens uppdrag m.m.....	67
Stärkt skydd på EU-nivå för hbtqi-personer m.m.....	71
Reservationer.....	74
1. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (M).....	74
2. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (SD).....	75
3. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (C).....	76
4. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (KD).....	77
5. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (L).....	78
6. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 2 (SD).....	79
7. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 2 (C).....	80
8. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 2 (V).....	81
9. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 2 (KD).....	82
10. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (M).....	82
11. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (SD).....	84
12. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (C).....	85
13. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (KD).....	86
14. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (L).....	88
15. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (MP).....	89
16. Stöd till kvinno- och tjejjourer, punkt 4 (V, L).....	90
17. Informationsuppdrag om förbudet mot köp av sexuella tjänster, punkt 5 (C).....	91
18. Jämställda löner, punkt 6 (SD).....	91
19. Jämställda löner, punkt 6 (C).....	92
20. Jämställda löner, punkt 6 (KD).....	93
21. Jämställdhet i arbetslivet, punkt 7 (M).....	94
22. Jämställdhet i arbetslivet, punkt 7 (SD).....	95

23. Jämställdhet i arbetslivet, punkt 7 (C)	95
24. Jämställdhet i arbetslivet, punkt 7 (L)	96
25. Diskriminering på grund av kön m.m., punkt 8 (KD).....	97
26. Diskriminering på grund av ålder, punkt 9 (M).....	98
27. Diskriminering på grund av ålder, punkt 9 (L).....	99
28. Diskriminering på grund av ålder, punkt 9 (MP).....	100
29. Diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning, punkt 10 (SD)	101
30. Diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning, punkt 10 (KD)	102
31. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning, punkt 11 (C)	103
32. Kvotering och positiv särbehandling, punkt 13 (SD)	104
33. Översyn av diskrimineringslagen, punkt 14 (M)	104
34. Översyn av diskrimineringslagen, punkt 14 (C)	105
35. Översyn av diskrimineringslagen, punkt 14 (L)	106
36. Diskrimineringsombudsmannens uppdrag m.m., punkt 15 (M)	107
37. Diskrimineringsombudsmannens uppdrag m.m., punkt 15 (C)	107
38. Diskrimineringsombudsmannens uppdrag m.m., punkt 15 (KD)	108
39. Stärkt skydd på EU-nivå för hbtqi-personer m.m., punkt 16 (L).....	109
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	110
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	110

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m.

Riksdagen avslår motionerna

- 2021/22:1865 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),
2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1,
2021/22:3062 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,
2021/22:3471 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,
2021/22:3626 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M),
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 1–3,
2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1 och 6,
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 39 samt
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 1 och 21.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (KD)

Reservation 5 (L)

2. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Riksdagen avslår motionerna

- 2021/22:1811 av Olle Thorell m.fl. (S),
2021/22:2076 av Helena Vilhelmsson och Annika Qarllsson (båda C) yrkande 2,
2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1,
2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 27 och 28,
2021/22:3810 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 47–49 och
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 32.

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (C)

Reservation 8 (V)

Reservation 9 (KD)

3. Hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen avslår motionerna

- 2021/22:80 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 2,
2021/22:81 av Amineh Kakabaveh (-) yrkandena 1–3,
2021/22:83 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,
2021/22:301 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1 och 4,
2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 1, 3 och 26,

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3,
2021/22:2956 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,
2021/22:3218 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42,
2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 26 och 27,
2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 28,
2021/22:3514 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33,
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 74 och 109,
2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2–4 och 6,
2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1, 9 och 33,
2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 2,
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 43 och
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27.

Reservation 10 (M)

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (C)

Reservation 13 (KD)

Reservation 14 (L)

Reservation 15 (MP)

4. Stöd till kvinno- och tjejjourer

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1683 av Magnus Manhammar (S),

2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 8 och

2021/22:3973 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 19.

Reservation 16 (V, L)

5. Informationsuppdrag om förbudet mot köp av sexuella tjänster

Riksdagen avslår motion

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 4.

Reservation 17 (C)

6. Jämställda löner

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:516 av Jan Ericson (M),

2021/22:981 av Patrik Lundqvist och Elin Lundgren (båda S),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 12,

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 12,

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 20 och 21 samt

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 28 och 29.

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (C)

Reservation 20 (KD)

7. Jämställdhet i arbetslivet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36,
2021/22:3225 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 23 och 25,
2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 38 och 40,
2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2–4,
2021/22:3969 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8 och
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 21 (M)

Reservation 22 (SD)

Reservation 23 (C)

Reservation 24 (L)

8. Diskriminering på grund av kön m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4166 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 31 och 35 samt
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 23, 25 och 26.

Reservation 25 (KD)

9. Diskriminering på grund av ålder

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3423 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,
2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 14,
2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 1 och
2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 4 och 12.

Reservation 26 (M)

Reservation 27 (L)

Reservation 28 (MP)

10. Diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11 samt
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 30 och 66.

Reservation 29 (SD)

Reservation 30 (KD)

11. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:195 av Ulrika Heie och Per Lodenius (båda C) och
2021/22:1759 av Elin Gustafsson (S).

Reservation 31 (C)

12. Diskriminering på grund av politisk åskådning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:146 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1 och 2,
2021/22:189 av Eric Westroth (SD) och
2021/22:485 av Sven-Olof Sällström och Michael Rubbestad (båda SD)
yrkandena 1 och 2.

13. Kvotering och positiv särbehandling

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:517 av Jan Ericson (M) och

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 32 (SD)

14. Översyn av diskrimineringslagen

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:707 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2021/22:3063 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2,

2021/22:3574 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M),

2021/22:3580 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10,

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 54,

2021/22:4004 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 13 och

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 16.

Reservation 33 (M)

Reservation 34 (C)

Reservation 35 (L)

15. Diskrimineringsombudsmannens uppdrag m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1502 av Borianana Åberg (M),

2021/22:3224 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 21,

2021/22:3509 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 21 och 22,

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 15 och

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27.

Reservation 36 (M)

Reservation 37 (C)

Reservation 38 (KD)

16. Stärkt skydd på EU-nivå för hbtqi-personer m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2354 av Robert Hannah (L),

2021/22:3087 av Elin Lundgren m.fl. (S) yrkande 5 och

2021/22:4004 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 18.

Reservation 39 (L)

Stockholm den 24 mars 2022

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Roger Haddad (L), Mats Green (M), Patrik Björck (S), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Helén Pettersson (S), Alireza Akhondi (C), Ciczie Weidby (V), Christina Tapper Östberg (SD), Johan Andersson (S), Serkan Köse (S), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Leila Ali-Elmi (MP), Malin Danielsson (L), Ann-Sofie Lifvenhage (M) och Sofia Damm (KD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 120 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22. Motionsyrkandena handlar bl.a. om målen för jämställdhetspolitiken, jämställdhetsintegrering, arbetet mot mäns våld mot kvinnor och mot hedersrelaterat våld och förtryck, åtgärder för jämställdhet och mot diskriminering i arbetslivet samt översyn av diskrimineringslagen. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Under beredningen av ärendet har utskottet fått information om utredningsbetänkandena Ett utökat skydd mot diskriminering (SOU 2021:94) och Minska gapet – Åtgärder för jämställda livsinkomster (SOU 2022:4).

Utskottets överväganden

Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. målen för jämställdhetspolitiken, arbetet med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering och om behovet av könsuppdelad statistik.

Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (L).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) anser motionärerna att Sverige behöver mer könsuppdelad statistik om ägande (yrkande 2). Bolagsverket, Tillväxtverket, Statistiska centralbyrån och Lantmäteriet nämns som exempel på myndigheter som bör få i uppdrag att tillhandahålla ytterligare könsuppdelad statistik.

Motionärerna föreslår vidare att Jämställdhetsmyndigheten läggs ned (yrkande 39). Ett aktivt jämställdhetsarbete måste enligt motionärerna bedrivas inom alla relevanta myndigheter för att få genomslag. En särskild myndighet för jämställdhetsfrågor kan få motsatt effekt genom att arbetet på andra myndigheter och aktörer sidoordnas och nedprioriteras. Även i motion 2021/22:3626 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) finns förslag om att lägga ned Jämställdhetsmyndigheten.

I kommittémotion 2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) invänder motionärerna mot föreställningen att jämställdhet nås först då en jämn könsfördelning genomsyrar hela samhället. Att män och kvinnor fördelar sig olika på olika områden behöver enligt motionärerna inte vara något negativt, och de anser därför att de jämställdhetspolitiska målen behöver formuleras om (yrkande 1).

I partimotion 2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) anser motionärerna att det behövs en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen har antagit (yrkande 1). Motionärerna anser vidare att arbetet med jämställdhetsintegrering, könsuppdelad statistik och jämställdhetsbudgetering bör stärkas och att alla myndigheter bör få jämställdhetsdirektiv (yrkande 2). De menar även att regeringen bör se över möjligheten att uppdraga åt Jämställdhetsmyndigheten att årligen följa upp och analysera målet om ekonomisk jämställdhet (yrkande 3).

I kommittémotion 2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) betonar motionärerna vikten av en jämställdhetspolitik för verklighetens kvinnor (yrkande 1). Genom att belysa de problem som vanliga kvinnor möter och brottas med till skillnad från de frågor och symbolprojekt som alltför ofta diskuteras, vill motionärerna se en förändring av den jämställdhetspolitiska debatten. Motionärerna anser vidare att förutsättningarna för egna val utifrån individuella prioriteringar och familjesituation måste utökas (yrkande 21).

I kommittémotion 2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) uttrycker motionärerna att jämställdhetsintegrering även fortsättningsvis bör vara den bärande strategin i jämställdhetspolitiken (yrkande 1). Inom offentligt finansierad verksamhet handlar det bl.a. om att kvalitetssäkra vård, omsorg och utbildning utifrån ett jämställdhetsperspektiv, så att kvinnor och män får lika tillgång till resurser och service. Motionärerna tar i motionen även upp kvinnors ägande som ett angeläget jämställdhetsområde och anser att detta ägande bör stärkas (yrkande 6).

I motion 2021/22:1865 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) tar motionärerna upp vikten av att jämställdhet genomsyrar verksamheten vid alla myndigheter och verk och föreslår att direktiv om detta bör finnas i alla regleringsbrev.

I motion 2021/22:3062 av Fredrik Schulte (M) anser motionären att det behöver tydliggöras att målen för jämställdhet och jämlikhet tar sikte på likvärdiga möjligheter, inte likvärdigt utfall (yrkande 1). De jämställdhetspolitiska målen bör enligt motionären ändras så att det klart framgår att det är en s.k. proceduriell jämställdhetssyn som förordas, dvs. att fokus ligger på lika möjligheter (yrkande 2).

I motion 2021/22:3471 av Betty Malmberg (M) anser motionären att det är viktigt att öka kvinnors företagande och menar att det snarast bör göras en utvärdering av det jämställdhetspolitiska delmålet om ekonomisk jämställdhet som innebär att kvinnor och män ska ha samma möjligheter att starta och driva företag som kan växa och generera inkomst (yrkande 3).

Bakgrund

Jämställdhetspolitikens mål

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:FiU2, rskr. 2008/09:46). Utifrån det övergripande målet arbetar regeringen efter sex delmål. Dessa delmål är jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Riksdagen har när det gäller målen för jämställdhetspolitiken vidare tillkännagett vad utskottet anfört om att regeringen bör införa ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration (skr. 2018/19:97, bet. 2018/19:AU14, rskr. 2018/19:300).

Uppföljning av de jämställdhetspolitiska målen

Jämställdhetsmyndigheten fick i sitt regleringsbrev för budgetåret 2021 i uppdrag att följa upp det jämställdhetspolitiska delmålet om ekonomisk jämställdhet. Uppdraget redovisades till regeringen i januari 2022 i rapporten Ekonomisk jämställdhet – En uppföljning av senare års utveckling av det jämställdhetspolitiska delmålet (rapport 2022:2).

Enligt Jämställdhetsmyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2022 har myndigheten i uppdrag att följa upp utvecklingen i förhållande till de jämställdhetspolitiska delmålen 3 (jämställd utbildning) och 4 (jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet). Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 oktober 2023.

När det gäller det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra har Jämställdhetsmyndigheten genom en ändring i sin instruktion (se SFS 2021:966) fått i uppgift att vartannat år redovisa en fördjupad uppföljning av detta delmål. Redovisningen ska innehålla en beskrivning och analys av utvecklingen på området utifrån ett antal indikatorer och genomförda åtgärder. Redovisningen ska också innehålla en beskrivning och analys av det regionala arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndighetens redovisning när det gäller det aktuella delmålet ska utgöra underlag för den skrivelse som regeringen planerar att lämna till riksdagen vartannat år när det gäller arbetet utifrån den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Kommissionen för jämställda livsinkomster

Regeringen beslutade i mars 2020 att tillsätta en kommission för jämställda livsinkomster, med uppdraget att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män i Sverige. Den fick namnet Kommissionen för jämställda livsinkomster.

Kommissionen lämnade en delredovisning till regeringen i januari 2021 (PM Komm2021/00077/A 2020:01–1). I denna presenterar kommissionen bl.a. en granskning av sex myndigheters årsredovisningar som visar att myndigheterna i vissa fall brister med att könsuppdelna sin individbaserade statistik. Dessutom analyseras kön ofta utan att andra relevanta variabler inkluderas. Detta försvårar, enligt kommissionen, bedömningar av myndigheternas verksamhet i relation till regeringens mål om ekonomisk jämställdhet. Kommissionen betonar att det utan tillräcklig kunskap om könsskillnader och skillnader inom grupperna kvinnor och män finns risk för att brister i myndigheternas jämställdhetsarbete osynliggörs.

I februari 2022 överlämnade kommissionen betänkandet Minska gapet – Åtgärder för jämställda livsinkomster (SOU 2022:4) till regeringen. I betänkandet finns bl.a. förslag om att en lämplig myndighet, t.ex. Jämställdhetsmyndigheten, bör ges i uppdrag att vart fjärde år göra jämställdhetsanalyser över inkomster som påverkar individers livsinkomster. Ett annat av kommissionens förslag är att Ekonomistyrningsverket permanent bör ges i

uppdrag att följa upp och granska hur JIM-myndigheterna (myndigheter som ingår i utvecklingsprogrammet för jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter, se nedan) lever upp till förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, för att säkerställa att de gör jämställdhetsanalyser. Kommissionen har vidare förslag om att ett antal myndigheter, bl.a. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, bör få i uppdrag att tydligare visa på hur respektive verksamhet bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen samt att arbeta med jämställdhetsbudgetering i sin verksamhet.

Jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet

Regeringen beslutade 2021 om en strategi för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet för 2021–2025 (A2021/01442). I strategin slås fast att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i allt arbete som bedrivs i Regeringskansliet. Vidare konstaterar regeringen att konsekvent tillämpning av jämställdhetsintegrering är en förutsättning för att det av riksdagen beslutade målet för jämställdhetspolitiken ska kunna förverkligas och för att regeringen ska kunna bedriva en feministisk politik. I strategin identifieras fyra centrala processer för arbetet med jämställdhetsintegrering: budgetprocessen, myndighetsstyrningen, lagstiftningsprocessen samt EU-arbetet och övrigt internationellt arbete. Samtliga av dessa processer ska inbegripa könsuppdelad statistik, jämställdhetsanalys, konsekvensbeskrivning, styrning och uppföljning.

Statistiska centralbyrån har enligt sitt regleringsbrev för budgetåret 2022 i uppdrag att genomföra en kvantitativ uppföljning av arbetet för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 22 april 2023.

Jämställdhetsintegrering i myndigheter

För att stärka de statliga myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering har regeringen sedan 2013 bedrivit utvecklingsprogrammet Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JIM). Sedan den 1 januari 2018 har Jämställdhetsmyndigheten regeringens uppdrag att stödja myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering.

I oktober 2020 beslutade regeringen om en ny programperiod för JIM-programmet och gav Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering under perioden 2020–2025 (A2020/02041). I uppdraget ingår att genom stödjande insatser förbättra förutsättningarna för JIM-myndigheterna att effektivt kunna

- löpande planera arbete med jämställdhetsintegrering, inklusive jämställdhetsbudgetering
- analysera verksamheten ur ett jämställdhetsperspektiv i syfte att identifiera konkreta jämställdhetsproblem som finns i verksamheten eller i samhället inom myndigheternas ansvarsområden

- utveckla eller anpassa metoder för att följa upp resultat och effekter ur ett jämställdhetsperspektiv, exempelvis utfall av rutiner och arbetssätt.

Jämställdhetsmyndigheten ska också

- identifiera och sprida kunskap och lärande exempel avseende jämställdhetsintegrering samt göra resultat av JIM-arbetet synliga och tillgängliga för relevanta målgrupper
- främja samverkan mellan myndigheter för att bidra till att lösa sådana jämställdhetsproblem i samhället som kräver samordning
- löpande utvärdera JIM-programmet.

Stödet ska i relevanta delar planeras och erbjudas i samverkan med Diskrimineringsombudsmannen (DO), Ekonomistyrningsverket (ESV) och Statistiska centralbyrån (SCB). Samverkan med DO ska särskilt syfta till att synliggöra jämställdhetsintegreringsarbetets beröringspunkter med diskrimineringslagstiftningen och arbetet mot diskriminering på grund av kön. Samverkan med ESV avser primärt jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering inom områdena ekonomisk styrning samt intern styrning och kontroll. Samverkan med SCB avser i huvudsak framställning och spridning av könsuppdelad officiell eller annan statlig statistik. När det gäller stöd till myndigheters verksamhet på regional och lokal nivå ska samverkan ske med länsstyrelserna.

Jämställdhetsmyndigheten ska lämna delredovisningar årligen. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 17 april 2026.

För budgetåret 2022 har Jämställdhetsmyndigheten tilldelats medel för att fortsätta stödja statliga myndigheter inklusive universitet och högskolor i deras arbete med jämställdhetsintegrering. Myndigheten ska enligt uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 2022 bl.a. fortsätta utveckla och tillämpa JIM plus, som är en modell för tätare samarbete och systematiskt erfarenhetsutbyte mellan myndigheter om jämställdhetsintegrering. Uppdraget att utveckla och tillämpa JIM plus ska redovisas till regeringen senast den 31 mars 2023.

Ekonomistyrningsverket har enligt sitt regleringsbrev för budgetåret 2022 i uppdrag att följa upp myndigheters efterlevnad av förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ur ett jämställdhetsperspektiv. I uppdraget ingår att granska årsredovisningar och budgetunderlag för 2021 och 2022 från ett urval av de myndigheter som ingår i regeringens utvecklingsprogram JIM. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 15 juni 2023.

Uppdrag om handledning och förstudie om könsuppdelad statistik

I januari 2022 fick SCB i uppdrag av regeringen (A2022/00094) dels att ta fram en handledning för arbete med könsuppdelad statistik med ett särskilt fokus på hur kön kan samvariera med andra variabler, dels genom en förstudie utreda förutsättningar för SCB att tillhandahålla könsuppdelad statistik till myndigheter i syfte att möjliggöra fördjupade analyser.

Regeringen konstaterar i uppdraget att många myndigheter saknar uppgifter för att möjliggöra intersektionella analyser i sin verksamhetsdata, t.ex. om födelseregion, utländsk bakgrund, utbildningsnivå, ålder eller vistelsetid i Sverige. Enligt regeringen finns stor utvecklingspotential i myndigheternas analyser. Regeringen anför vidare att det också finns ett behov av större statistiskt underlag på regional nivå. Myndigheter som har återrapporteringskrav inom jämställdhetspolitiken, däribland länsstyrelserna, behöver ha större statistiska underlag för att kunna följa och analysera utvecklingen mot de jämställdhetspolitiska målen på regional nivå, även ur ett intersektionellt perspektiv.

Handledningen syftar till att användas i arbete med jämställdhetsintegrering. Förstudien ska utreda förutsättningarna, inklusive ekonomiska konsekvenser, för att SCB ska kunna leverera statistiska tabeller till berörda myndigheter.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 23 februari 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m. behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 18 f.). Motionsyrkandena avstyrktes främst med hänvisning till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Utifrån detta mål har regeringen fastställt sex delmål som vägleder regeringens politik.

Flera av de motioner som behandlas i detta avsnitt innehåller förslag om målen för jämställdhetspolitiken. I kommittémotion 2021/22:2563 (SD) yrkande 1 föreslås att målen bör formuleras om utifrån en uppfattning om att jämställdhetspolitiken inte bör bygga på förväntningar eller mål om en viss fördelning. Liksom vid tidigare behandling av motsvarande förslag anser utskottet att det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är välformulerat och i allra högsta grad relevant. Att det ska råda en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män måste vara en övergripande samhällelig målsättning. Inte heller har utskottet ändrat uppfattning när det gäller de förslag som finns i motion 2021/22:3062 (M) i vilken det föreslås en omformulering av målen för jämställdhetspolitiken så att de endast syftar till att uppnå jämlika och jämställda förutsättningar. Som utskottet tidigare framhållit finns det naturligtvis ett värde i att målen utöver att syfta till att uppnå jämställda förutsättningar kan syfta till ett jämställt resultat eller tillstånd. Utskottet anser därmed att dessa motioner bör avslås.

Med hänvisning till det arbete som pågår ser utskottet inte heller att det finns skäl att rikta något uttalande till regeringen med anledning av de förslag som finns i kommittémotion 2021/22:4210 (KD) yrkandena 1 och 21 om en ny inriktning för jämställdhetspolitiken. Även dessa yrkanden bör avslås.

Det jämställdhetspolitiska delmålet om ekonomisk jämställdhet tas upp dels i partimotion 2021/22:3666 (C) yrkande 3 där motionärerna efterfrågar en årlig uppföljning av målet, dels i motion 2021/22:3471 (M) yrkande 3 där motionären argumenterar för vikten av att öka kvinnors företagande och att det utifrån detta bör göras en uppföljning av delmålet om ekonomisk jämställdhet. Utskottet bedömer inte att det i nuläget finns skäl att rikta krav på regeringen enligt något av de aktuella förslagen. Som framgår ovan har Jämställdhetsmyndigheten alldeles nyligen gjort en uppföljning av utvecklingen i förhållande till just detta delmål. Vidare uppmärksammar utskottet att Kommissionen för jämställda livsinkomster som ett av sina förslag rekommenderar att det bör ges ett uppdrag till lämplig myndighet, t.ex. Jämställdhetsmyndigheten, att vart fjärde år göra jämställdhetsanalyser över inkomster som påverkar individers livsinkomster. Regeringens beredning av kommissionens förslag bör inte föregripas. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Jämställdhetsintegrering som ett centralt verktyg i arbetet med att nå de jämställdhetspolitiska målen är något som framhålls i partimotion 2021/22:3666 (C) yrkande 2 och kommittémotion 2021/22:3963 (L) yrkande 1. I det förstnämnda yrkandet tar motionärerna även upp jämställdhetsbudgetering och könsuppdelad statistik som angelägna utvecklingsområden. Frågan om könsuppdelad statistik tas även upp i partimotion 2021/22:4032 (M) yrkande 2. Utskottet har behandlat motsvarande förslag tidigare och inte funnit det motiverat att rikta något uttalande till regeringen på området.

Utskottet kan liksom tidigare år konstatera att jämställdhetsintegrering, i kombination med särskilda jämställdhetsåtgärder, sedan länge varit och fortfarande är regeringens strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Utskottet noterar vidare regeringens fortsatta satsningar på utvecklingsprogrammet Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JIM) och den ambitionshöjning i arbetet med jämställdhetsintegrering i staten som modellen JIM plus innebär och där Jämställdhetsmyndigheten har fått ett fortsatt uppdrag att utveckla och tillämpa denna modell. Det är också välkommet att Ekonomistyrningsverket ska följa upp myndigheternas budgetunderlag ur ett jämställdhetsperspektiv.

När det gäller arbetet med jämställdhetsbudgetering delar utskottet fullt ut motionärernas uppfattning att detta är ett angeläget utvecklingsområde, men kan konstatera att regeringen bedriver ett aktivt, brett och målinriktat arbete för att prioriteringar, vägval och tilldelning av resurser i budgeten i största möjliga mån ska främja jämställdhet.

När det gäller frågan om att stärka arbetet med könsuppdelad statistik instämmer utskottet även här med motionärerna om att detta är ett angeläget

utvecklingsområde. Som konstaterats av Kommissionen för jämställda livs-inkomster i dess fördjupade kartläggning av vissa myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering finns brister i den könsuppdelade statistiken som försvårar jämställdhetsanalyser. Utskottet välkomnar därför det uppdrag som regeringen nyligen har gett till Statistiska centralbyrån om handledning och förstudie om könsuppdelad statistik.

Utskottet anser med hänvisning till det som anförts ovan att det inte heller i år finns skäl att ta något initiativ i fråga om jämställdhetsintegrering, jämställdhetsbudgetering eller könsuppdelad statistik. De aktuella yrkandena bör därför avslås. Utskottet bedömer inte heller att ett tillkännagivande enligt vad som efterfrågas i motion 2021/22:1865 (M) om att rikta jämställdhetsdirektiv till myndigheterna är motiverat med hänvisning till pågående arbete. Även denna motion bör avslås.

I kommittémotion 2021/22:3963 (L) yrkande 6 anser motionärerna bl.a. att åtgärder bör vidtas för att stärka kvinnors ägande. Inte heller när det gäller detta förslag ser utskottet med hänvisning till det arbete som pågår att det finns anledning att rikta någon uppmaning till regeringen. Även detta yrkande bör därmed avslås.

Avslutningsvis när det gäller den kritiska inställning till Jämställdhetsmyndigheten som framförs i partimotion 2021/22:4032 (M) yrkande 39 och motion 2021/22:3626 (M) delar utskottet inte uppfattningen att myndigheten bör läggas ned. Enligt utskottet bidrar Jämställdhetsmyndigheten till en strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. De aktuella yrkandena om att avveckla Jämställdhetsmyndigheten bör därmed avslås.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. införande av nollvisioner, vikten av preventiva åtgärder och om att beakta hbtqi-personers behov i arbetet mot våld i nära relationer. Utskottet hänvisar främst till pågående och planerat arbete.

Jämför reservation 6 (SD), 7 (C), 8 (V) och 9 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) förordar motionärerna att en nollvision för våld mot kvinnor ska införas (yrkande 1). Enligt motionärerna skulle en nollvision som uttalat mål ännu tydligare visa på frågans seriositet och bidra till arbetet med att fortsätta ligga i framkant när det gäller jämställdhet.

I kommittémotion 2021/22:3810 av Linda Lindberg m.fl. (SD) förordar motionärerna att det införs en nollvision mot våld i nära relationer (yrkande 47). Motionärerna tar vidare upp betydelsen av proaktivt arbete och primärpreventiva åtgärder i arbetet mot våld i nära relationer (yrkande 48). Enligt motionärerna måste detta arbete intensifieras ytterligare. Motionärerna framhåller även att det bör tas fram en nationell handlingsplan för de som utsätts för våld i nära relation (yrkande 49).

I kommittémotion 2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V) anser motionärerna att det bör tillsättas en utredning med fokus på att kartlägga förekomst av våld i nära relation för hbtqi-personer och återkomma med förslag på konkreta åtgärder (yrkande 27). Motionärerna anser vidare att det bör säkerställas att hbtqi-perspektivet finns med och att hbtqi-personers behov beaktas när det tas fram nationella strategier, handlingsplaner och andra åtgärder som syftar till att motverka våld i nära relationer (yrkande 28).

I kommittémotion 2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) betonar motionärerna att det behövs en kraftsamling mot våld mot kvinnor (yrkande 32).

I motion 2021/22:1811 av Olle Thorell m.fl. (S) anser motionärerna att det bör införas en nollvision mot mäns våld mot kvinnor. Motionärerna betonar bl.a. vikten av att lägga mer fokus på det förebyggande och attitydförändrande arbetet.

I motion 2021/22:2076 av Helena Vilhelmsson och Annika Qarlsson (båda C) anser motionärerna att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att se över hur kvinnor som lever med skyddad identitet inte ska lida ekonomisk skada på grund av att de lever gömda (yrkande 2).

Bakgrund

Delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:FiU2, rskr. 2008/09:46). Utifrån det övergripande målet arbetar regeringen efter sex delmål. Det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Alla yttringar av fysiskt och psykiskt, inklusive sexuellt, våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor omfattas av delmålet. Delmålet omfattar även att motverka våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive hbtqi-personers utsatthet. Delmålet omfattar också mäns och pojkars våldsutsatthet och kroppsliga integritet (skr. 2016/17:10).

Uppföljning av delmålet

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2021 har Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att göra en fördjupad uppföljning av delmålet om att stoppa mäns våld mot kvinnor (A2021/02085). Redovisningen ska innehålla en beskrivning och

analys av utvecklingen på området utifrån ett urval indikatorer. Myndigheten ska även redovisa genomförda åtgärder. Vidare ska redovisningen innehålla en beskrivning och analys av det regionala arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 22 april 2022.

Genom en ändring i sin instruktion som trädde i kraft den 1 januari 2022 har Jämställdhetsmyndigheten även fått i uppgift att vartannat år redovisa en fördjupad uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Regeringen presenterade 2016 en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10). Strategin som är tioårig började gälla den 1 januari 2017. Strategin inbegriper arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck samt mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Den innehåller åtgärder som stärker skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor, insatser mot våld i samkönade relationer samt åtgärder som motarbetar destruktiv maskulinitet och hederstänkande. Den nationella strategin omfattar i samtliga delar hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. De politiska målsättningarna med strategin är följande:

- ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Strategin omfattade ett åtgärdsprogram för åren 2017–2020. Ett åtgärdsprogram för att intensifiera arbetet mot mäns våld mot kvinnor och ett andra åtgärdsprogram för åren 2021–2023 presenterades av regeringen under 2021.

Regeringens åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2021–2023

I december 2021 presenterade regeringen ett åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor för åren 2021–2023 (A2021/02397). I åtgärdsprogrammet konkretiserar regeringen de åtgärder som presenterades i juni 2021 i regeringens åtgärdsprogram för att intensifiera arbetet mot mäns våld mot kvinnor, tillsammans med de åtgärder som regeringen aviserat i budgetpropositionen för 2022. Åtgärdena omfattar såväl insatser för att förebygga att våld utövas som att ge stöd och skydd till utsatta. Det innehåller även insatser för att skärpa lagstiftningen. Den inriktning och de överväganden som redogörs för i den nationella strategin kvarstår.

Regeringen har i åtgärdsprogrammet identifierat följande fyra utvecklingsområden för de kommande åren:

- *Särskild sårbarhet*: Åtgärdsprogrammet fokuserar på följande grunder till sårbarhet: hbtqi, äldre, funktionsnedsättning, skadligt bruk och beroende, ekonomisk utsatthet samt utrikes födda kvinnor.
- *Utsatthet efter separation*: För många våldsutsatta upphör inte våldet trots att personen har lyckats lämna relationen. Det är av största vikt att samhället ser till att säkerställa skyddet och stödet för våldsutsatta även efter en separation.
- *Våld i ungas partnerrelationer*: Unga personer i övre tonåren och unga vuxna är den grupp i samhället som är mest utsatt för brott i nära relationer. Erfarenheter från aktörer som möter våldsutsatta unga behöver tas till vara för att utveckla förebyggande insatser och tidigt fånga upp unga våldsutövare.
- *Utsatthet för hot och övergrepp på nätet*: Hot och övergrepp som sker på nätet är lika allvarligt som när de sker utanför nätet. Arbetet mot att människor utsätts för hot och övergrepp på nätet är därför ett utvecklingsområde för regeringen.

En av punkterna i åtgärdsprogrammet är att ett nationellt våldsförebyggande program ska tas fram. Programmet ska ta sikte på såväl tidigt förebyggande arbete som på insatser för att förhindra att våld upprepas och att stärka det återfallsförebyggande arbetet. Programmet kommer enligt regeringen att presenteras under 2022.

I åtgärdsprogrammet anger regeringen vidare bl.a. att den vartannat år kommer att lämna en skrivelse till riksdagen där den redogör för sitt arbete på området inklusive nya beslutade åtgärder. I regeringens propositionsförteckning för våren 2022 anges att skrivelsen Uppföljning av den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor kommer att överlämnas till riksdagen i juni.

Hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter

Regeringens arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter bedrivs sedan 2014 utifrån strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, även kallad hbtqi-strategin. Strategin utgör enligt regeringen grunden för ett långsiktigt arbete inom ett antal fokusområden, bl.a. våld, diskriminering och andra kränkningar och unga hbtqi-personer.

I januari 2021 beslutade regeringen om en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter i syfte att komplettera den befintliga strategin och kraftsamla arbetet med konkreta åtgärder för perioden 2020–2023.

Budgetpropositionen för 2022

Regeringen betonar i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 13 s. 85 f.) att genomförandet av den tioåriga nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor fortsätter ha hög prioritet. Regeringen skriver vidare att permanenta medel tillförs området mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel för att möjliggöra ett långsiktigt och uthålligt arbete.

Under rubriken Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld understryker regeringen att det våldsförebyggande arbetet måste utvecklas och anför att den har påbörjat arbetet med ett nationellt våldsförebyggande program med fokus på insatser för metodutveckling, uppföljning, kunskaps-spridning och förstärkt myndighetssamverkan.

Vidare betonar regeringen att personer som utövar våld eller kontrollerande beteende mot närstående behöver insatser för att upphöra med våldet. Regeringen tar bl.a. upp att nya bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453) gäller fr.o.m. den 1 augusti 2021 och ger kommunerna ansvar att verka för att den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska upphöra med detta.

Under rubriken Förbättrad kunskap och metodutveckling skriver regeringen att den bygger vidare på den pågående satsningen för att öka kompetensen om mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck hos berörda yrkesgrupper. Kunskapsluckor och ytterligare behov av kompetensutveckling ska analyseras och fler yrkesgrupper ska få utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Regeringen lyfter bl.a. fram att kunskapen om hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer behöver öka. Regeringen skriver vidare att kriminalstatistiken behöver förbättras ytterligare och kvalitetssäkras för att kunna fungera bättre vid uppföljning i arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Vidare tar regeringen upp att kunskapen om situationen för de som lever med skyddade personuppgifter ska öka.

Uppdrag om våldsutsatta personer som lever med skyddade personuppgifter

I april 2021 fick Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag från regeringen att genomföra kunskapshöjande insatser gällande våldsutsatta personer som lever med skyddade personuppgifter, med fokus på kvinnor och barn (A2021/00971). Syftet med uppdraget är att öka kännedomen om gällande lagstiftning samt belysa livssituationen för våldsutsatta kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter. En långsiktig plan för hur arbetet med målgruppen kan utvecklas och följas över tid ska även presenteras. Uppdraget ska redovisas till regeringen den 31 mars 2022 och även den 31 mars 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer behandlades av utskottet senast i betänkandena 2019/20:AU7 (s. 9 f.) och 2020/21:AU10 (s. 16 f.), båda med rubriken Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning bl.a. till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2019/20:82 respektive 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är ett oroande samhällsproblem som utgör hinder för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna och som står i vägen för ett jämställt samhälle. Våldet måste motverkas med kraft. Sverige ska vara ett tryggt samhälle för alla. Utskottet vill betona att krafttag givetvis bör tas mot alla former av våld i nära relationer.

Att mer behöver göras för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer råder det bred enighet om. När det gäller det som förespråkas i kommittémotionerna 2021/22:2561 (SD) yrkande 1 och 2021/22:3810 (SD) yrkande 47 samt i motion 2021/22:1811 (S) om att det bör införas nollvisioner mot våldet, anser utskottet att det som motionärerna efterfrågar redan tillgodoses genom det befintliga jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Utskottet vill i sammanhanget också uppmärksamma det uppföljningsarbete som pågår när det gäller det aktuella delmålet. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Det är av stor betydelse att det våldsförebyggande arbetet förstärks och utvecklas. Utskottet vill särskilt välkomna det arbete som regeringen har påbörjat med att ta fram ett nationellt våldsförebyggande program med fokus på insatser för metodutveckling, uppföljning, kunskapsspridning och förstärkt myndighetssamverkan. Programmet ska enligt regeringen ta sikte på såväl tidigt förebyggande insatser som insatser för att förhindra att våld upprepas. Utskottet anser att detta arbete ligger i linje med vad som efterfrågas i kommittémotion 2021/22:3810 (SD) yrkande 48. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås. Även när det gäller kommittémotion 2021/22:4210 (KD) yrkande 32 i vilken det betonas att det behövs en kraftsamling mot våld mot kvinnor anser utskottet att det som motionärerna efterfrågar i allt väsentligt tillgodoses genom det omfattande arbete som pågår genom bl.a. regeringens åtgärdsprogram 2021–2023 och de satsningar som redovisades av regeringen i budgetpropositionen för 2022. Även detta yrkande bör därmed avslås.

I kommittémotion 2021/22:2591 (V) yrkandena 27 och 28 uppmärksammar motionärerna förekomsten av våld i nära relationer när det gäller hbtqi-personer. När det gäller hbtqi-personers utsatthet konstaterar utskottet att regeringen i åtgärdsprogrammet för 2021–2023 tydligt slår fast att programmet inkluderar hbtqi-personers utsatthet för alla typer av våld som omfattas av strategin, och att hbtqi är en av de grunder till utvecklingsområdet

särskild sårbarhet som åtgärdsprogrammet fokuserar på. Utskottet uppmärksammar också regeringens handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter som presenterades i början av 2021. Utskottet kan konstatera att hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter är ett område som är prioriterat av regeringen och ser med det anförda inte att det finns skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen med anledning av de aktuella yrkandena, som därmed bör avslås.

Inte heller när det gäller förslaget i kommittémotion 2021/22:3810 (SD) yrkande 49 om att det bör tas fram en nationell handlingsplan för de som utsätts för våld i en nära relation anser utskottet med hänvisning till det omfattande arbete som pågår att det finns anledning för riksdagen att rikta något tillkännagivande till regeringen. Yrkandet bör därmed avslås.

Livssituationen för personer som lever med skyddade personuppgifter tas upp i motion 2021/22:2076 (C) yrkande 2. Kvinnor och barn som tvingas leva gömda är en särskilt utsatt grupp, och utskottet vill understryka vikten av att våldsutsatta personer tillförsäkras det stöd och den trygghet de behöver. När det gäller det specifika förslaget i motionen om att det bör tillsättas en utredning noterar utskottet det uppdrag som regeringen gav Jämställdhetsmyndigheten i april 2021. I detta uppdrag ingår bl.a. att undersöka livssituationen för våldsutsatta personer som lever med skyddade personuppgifter, med fokus på kvinnor och barn, samt vilka ytterligare åtgärder som behövs för att underlätta för denna grupp. Utskottet anser att detta uppdrag ligger i linje med det som motionärerna efterfrågar. Även detta yrkande bör därmed avslås.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Yrkandena handlar bl.a. om kartläggning av omfattningen, ökad kompetens, uppföljning av arbetet på området och om stödet till den som utsätts. Utskottet hänvisar främst till pågående och planerat arbete.

Jämför reservation 10 (M), 11 (SD), 12 (C), 13 (KD), 14 (L) och 15 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) anser motionärerna att länsstyrelsernas arbete med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck bör följas upp regelbundet (yrkande 2). Vidare menar motionärerna att man i varje län bör identifiera kommuner som kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt bygga upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte (yrkande 3). Motionärerna lyfter också fram behovet av att landets

samtliga kommuner har en handlingsplan mot hedersförtryck (yrkande 4). De anser att det bör säkerställas att alla kommuner har en handlingsplan för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck samt att kunskap och kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck finns hos alla kommuners socialtjänst och skolor. Motionärerna anser vidare att det bör göras en nationell kartläggning av det hedersrelaterat våldet och förtryckets utveckling och omfattning i Sverige (yrkande 6). En viktig åtgärd för att få en nationell kartläggning av hedersförtryck på plats handlar enligt motionärerna om att se till att landets samtliga kommuner kartlägger dess omfattning i sina respektive kommuner.

I kommittémotion 2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) lyfter motionärerna fram behovet av ett intensifierat arbete med informationsspridning om hedersförtryck som når ut till de individer som i dag lever i de parallella samhällen som präglas av hederskultur, både till den som utsätts, eller riskerar att utsättas, och till den som utför handlingarna (yrkande 1). Motionärerna har även förslag om satsningar för att öka kunskapen om hedersproblematiken i offentlig verksamhet (yrkande 3). Det bör även enligt motionärerna införas en statlig samordning för att erbjuda alla kommuner nödvändiga verktyg för att ta fram en handlingsplan mot hedersförtryck och sedan arbeta efter den (yrkande 26).

I kommittémotion 2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) betonar motionärerna att hedersnormer inte ska vara en del av vårt svenska samhälle (yrkande 3).

I partimotion 2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) anser motionärerna att det bör genomföras en nationell kunskapshöjning hos rättsväsendet, skolan, regioner, kommuner och myndigheter om effektiva sätt att förebygga, upptäcka och motverka hedersförtryck (yrkande 26). Motionärerna anser vidare att relevanta myndigheter bör ta fram nationell statistik över hur utbrett hedersvåld och hedersförtryck är (yrkande 27).

I partimotion 2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) anser motionärerna att yrkesverksamma som jobbar nära unga människor samt tjänstemän på kommuner och myndigheter ska utbildas om hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 74). Ett liknande förslag har motionärerna i yrkande 109. Även i kommittémotionerna 2021/22:3218 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42, 2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 28 och 2021/22:3514 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33 betonas vikten av att olika personalgrupper utbildas om hedersrelaterat våld och förtryck.

I kommittémotion 2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) anser motionärerna att det bör genomföras en nationell kartläggning av hedersförtryckets omfattning (yrkande 43).

I kommittémotion 2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) anser motionärerna att kunskapsstödet till kommuner bör förbättras så att kompetens och samordningsansvar för hedersrelaterade frågor kan kvalitetssäkras (yrkande 27).

I kommittémotion 2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L) betonar motionärerna vikten av att kartlägga utbredningen av hedersrelaterat våld och

förtryck och dess utveckling över tid (yrkande 1). Motionärerna uppmärksammar vidare hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 33). Motionärerna vill dels se en särskild studie som fördjupar kunskapen om det hedersrelaterade våldet och förtrycket och dess omfattning mot hbtq-personer, dels att det i alla insatser finns ett tydligt hbtq-perspektiv så att inte vissa grupper står utan hjälp. Motionärerna tar även upp den roll som bostadsbolagen kan ha i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 9). Motionärerna framhåller att bostadsbolagen genom anslag i sina fastigheter kan sprida information om vad man kan göra som granne och medmänniska, och vart man som offer kan vända sig.

I motion 2021/22:2956 av Ann-Sofie Alm (M) understryker motionären att det måste råda nolltolerans mot hederskulturens brott i Sverige (yrkande 1). Motionären anser vidare att regeringen bör arbeta fram en nationell handlingsplan mot hederskulturens brott för att skydda och hjälpa brottsoffren (yrkande 2).

I motion 2021/22:301 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) tar motionärerna upp vikten av effektivt skydd för barn och unga mot hedersrelaterat våld (yrkande 1). Motionärerna anser vidare att det bör göras nya utredningar för att se hur situationen med hedersrelaterad brottslighet i Sverige ser ut i dag (yrkande 4).

I motion 2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) anser motionärerna att det bör göras beräkningar av det hedersrelaterade våldets kostnader för samhället (yrkande 2). Motionärerna argumenterar att fokus därmed kan flyttas från när våld redan har inträffat till ett förebyggande arbete och att förhindra att det utövas.

I motion 2021/22:80 av Amineh Kakabaveh (-) anser motionären att insatser bör göras för att öka kunskapen om hedersförtrycket bland både de grupper i samhället som drabbas av hedersförtryck och de som utövar det (yrkande 2). I motion 2021/22:81 anser samma motionär att regeringen bör genomföra en utvärdering av de insatser som statens myndigheter har gjort mot hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 1). Motionären anser vidare att regeringen bör utreda vilka myndigheter som bedriver ett seriöst arbete och visar ett genuint engagemang och som därför bör få medel för att utveckla sin verksamhet (yrkande 2). Motionären betonar även att medel för satsningar mot hedersrelaterat våld och förtryck bör gå till de frivilliga organisationer som har profilerat sig inom området och väl kan dokumentera att de gjort viktiga insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 3). Samma motionär understryker i motion 2021/22:83 vikten av att stärka invandrade kvinnors ställning i samhället i kampen mot hedersförtryck, hedersvåld, segregationens inverkan på barnens uppväxt och risken för kriminalitet (yrkande 6).

Bakgrund

Ny lagstiftning mot hedersrelaterad brottslighet

Den 1 juli 2020 infördes ett särskilt barnäktenskapsbrott och en straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Det infördes även ett utreseförbud som ska skydda barn från att föras utomlands för att ingå barnäktenskap eller könsstympas.

Regeringen överlämnade den 1 mars 2022 propositionen Ett särskilt brott för hedersförtryck (prop. 2021/22:138) till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen att ytterligare ett nytt brott, hedersförtryck, införs i brottsbalken. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2022. Propositionen bereds i justitieutskottet.

För att främja tillämpningen av de nya bestämmelserna mot hedersrelaterad brottslighet beslutade regeringen i december 2020 om ett uppdrag till Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, Brottsoffermyndigheten, Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum), Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten att 2021–2022 gemensamt genomföra insatser för att främja tillämpningen av de nya bestämmelserna mot hedersrelaterad brottslighet (A2020/02649/JÄM). Uppdraget ska slutredovisas av Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län senast den 16 juni 2023.

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

För att förebygga våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor har regeringen antagit en tioårig nationell strategi som gäller sedan den 1 januari 2017 (skr. 2016/17:10). Strategin inbegriper arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

En utförligare redovisning av innehållet i strategin finns ovan i avsnittet Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Regeringens åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2021–2023

Regeringen framhåller i åtgärdsprogrammet att den har vidtagit omfattande åtgärder när det gäller att motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel, och att dessa två områden kommer att fortsätta vara högt prioriterade för regeringen.

Flera av åtgärderna i programmet är inriktade på att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Det handlar bl.a. om inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, om att länsstyrelserna får ett permanent, utvecklat och utökat uppdrag och om samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner för stöd till lokal och regional nivå.

När det gäller omfattningen av hedersvåld i Sverige konstaterar regeringen att den har varit svår att undersöka och att den mest omfattande kartläggningen hittills är den s.k. storstadskartläggningen, Heder och samhälle – Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar (2019), som genomfördes av Örebro universitet på uppdrag av Stockholms stad, Göteborgs stad och Malmö stad 2017–2018. Enligt regeringen är det nationella kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck som ska inrättas vid Länsstyrelsen i Östergötlands län den aktör som kommer att ha bäst förutsättningar att följa upp området nationellt.

En utförligare redogörelse för åtgärdsprogrammet och de utvecklingsområden som regeringen identifierat finns ovan i avsnittet Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Inrättande av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen har uppdragit åt Länsstyrelsen i Östergötlands län att tillsammans med bl.a. Migrationsverket, Polismyndigheten och Socialstyrelsen förbereda inrättandet av ett permanent nationellt och sektorsövergripande kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (A2020/02708/JÄM).

I uppdragsbeskrivningen anges att centrumet ska vara sektorsövergripande och stödja kommuner och regioner att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck genom att utveckla ett strategiskt, förebyggande och kunskapsbaserat arbete. Centrumet ska samverka med berörda myndigheter och kommuner utan att ta över det ansvar som ligger på andra aktörer.

Till det nationella kompetenscentrumets uppgifter ska höras att

- ge råd och vägledning på generell nivå till vuxna, unga och barn som själva är utsatta eller riskerar att utsättas för hedersvåld samt deras anhöriga
- stödja kommuners, regioners och statliga myndigheters samordning av insatser till utsatta
- ge råd och förmedla kunskap om hedersvåld till yrkesverksamma
- stödja kommuner och regioner i deras arbete att kartlägga förekomst av hedersvåld, planera verksamhet samt att införa, följa upp och utvärdera kvalitetssäkrade arbetssätt och metoder för att förebygga hedersvåld och erbjuda stöd till enskilda utsatta
- regelbundet undersöka omfattningen av hedersvåld i Sverige samt utvecklingen av samhällets insatser på området
- samla och sprida kunskap om förebyggande arbete mot hedersvåld liksom långsiktigt stöd baserat på forskning och beprövad erfarenhet
- främja övergripande informationsutbyte mellan nationella myndigheter i frågor om hedersvåld.

Det nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län har inlett sitt arbete för att bli ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen lämnade under 2021 en delredovisning av

vidtagna åtgärder och en plan för det fortsatta arbetet (rapport 2021:15). Senast den 31 maj 2022 ska länsstyrelsen redovisa uppdraget i sin helhet.

Nationellt centrum för kvinnofrid

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) har regeringens uppdrag att nationellt höja kunskapen om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. NCK har även regeringens uppdrag att ge stöd till våldsutsatta kvinnor. För att genomföra uppdragen arbetar NCK med utbildning av yrkesverksamma och studenter, metodutveckling för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor samt med information, forskning och kunskapssammanställning.

Länsstyrelsernas arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 13 s. 87 f.) framhåller regeringen att länsstyrelserna bedriver ett viktigt arbete för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Regeringen skriver vidare att länsstyrelsernas arbete för att stödja utvecklingen av regionala resurscentrum som samlar insatser för barn och vuxna som är utsatta, eller riskerar att utsättas, för hedersrelaterat våld och förtryck fortgår.

När det gäller de regionala resurscentrumen anges i länsstyrelsernas regleringsbrev för budgetåret 2022 att länsstyrelserna ska utveckla verksamheten med regionala resurscentrum för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet ska utvecklas mot bakgrund av de utvärderingar som gjorts av arbetet hittills samt samordnas av det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck som finns vid Länsstyrelsen i Östergötlands län. Länsstyrelsen ska lämna en redovisning av uppdraget till regeringen senast den 10 mars 2023.

Enligt förordningen (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor som trädde i kraft den 1 januari 2022 ska det vid varje länsstyrelse finnas en samordningsfunktion för frågor om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Till samordningsfunktionen hör ett antal uppgifter, bl.a. att stödja och bidra till framtagandet och genomförandet av regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner. Genom förordningen regleras länsstyrelsernas pågående uppdrag mot mäns våld mot kvinnor långsiktigt.

Från och med 2021 har länsstyrelserna tilldelats permanenta medel för sitt uppdrag att arbeta mot mäns våld mot kvinnor.

Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten

I Jämställdhetsmyndighetens uppdrag ligger att främja utvecklingen av förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck och att synliggöra och motverka hedersrelaterat våld och förtryck med inriktning på nationell kunskapsutveckling och strategiska övergripande frågor.

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2022 har Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att identifiera eventuella kunskapsluckor om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer hos yrkesgrupper som möter våldsutsatta. Uppdraget omfattar alla typer av våldsutsatthet som ingår i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Uppdraget ska särskilt belysa kunskapsluckor hos yrkesgrupper som möter människor som av olika skäl befinner sig i en utsatt situation. Jämställdhetsmyndigheten ska i uppdraget beakta kunskap från uppdraget att genomföra utbildningsinsatser för socialtjänstens personal om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor (S2018/03930). I uppdraget ingår även att vid behov lämna förslag på åtgärder.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 mars 2023.

Uppdrag till Linköpings universitet (Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn, Barnafrid)

I juni 2018 fick Linköpings universitet (Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn, Barnafrid) i uppdrag av regeringen att genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstypning för landets barnahusverksamheter (S2018/03927). Uppdraget slutredovisades i januari 2021 och i slutrapporten konstateras bl.a. att det på barnahusen finns behov av fortsatt kompetensutveckling när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare identifierade Barnafrid bl.a. följande behov:

- kunskapshöjande insatser för yrkesverksamma i fråga om de nya lagarna mot hedersrelaterad brottslighet
- behov av fortsatta tvärprofessionella utbildningsinsatser
- utbildningsinsatser riktade mot verksamhetschefer och verksamhetsutvecklare
- samla handlingsplaner och rutiner från kommunerna
- fortsatt erfarenhetsutbyte
- fortsatt forskning på området
- samverkan mellan de nordiska länderna.

Regeringen har beslutat om fortsatt uppdrag för Barnafrid att genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck (A2020/02662). Inom ramen för uppdraget ska även erfarenheter från barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet samlas in och spridas. Arbetet ska bedrivas i samverkan med det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län och med beaktande av det myndighetsgemensamma uppdraget att förebygga och bekämpa könsstypning av flickor och kvinnor (A2021/01029). Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 november 2023.

Pågående myndighetsuppdrag i övrigt

För att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck har regeringen beslutat om ett stort antal myndighetsuppdrag. Nedan redovisas några av dessa uppdrag.

Regeringen gav i april 2021 ett myndighetsgemensamt uppdrag att förebygga och bekämpa könsstymning av flickor och kvinnor (A2021/01029). Delredovisningar av uppdraget ska göras till regeringen senast den 28 februari 2022 och slutredovisning senast den 28 september 2023.

Socialstyrelsen har i sitt regleringsbrev för budgetåret 2022 fått i uppdrag att fortsätta att stödja organisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamhet riktad till hbtqi-personer som utsatts för våld i nära relationer inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 juni 2022.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har i sitt regleringsbrev för budgetåret 2021 fått i uppdrag att genomföra informationsinsatser rörande hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstymning samt hälsa och jämställdhet, inklusive prostitution och människohandel, riktade till yrkesverksamma och andra vuxna som möter unga nyanlända och unga asylsökande i sitt arbete eller inom ideella engagemang. Delredovisningar av uppdraget ska göras årligen senast den 30 mars och en samlad redovisning av uppdraget ska göras senast den 29 mars 2024.

MUCF har även i uppdrag att sprida det kunskapsunderlag med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och på våldsförebyggande arbete som myndigheten har tagit fram (A2021/01300). Spridningsaktiviteterna ska rikta sig till den aktuella målgruppen fritidsledare och andra yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2023.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har i sitt regleringsbrev för budgetåret 2022 fått i uppdrag att genomföra en studie med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck. Myndigheten ska inhämta kunskap och erfarenheter från personer som varit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och som har haft kontakt med socialtjänsten för stöd och hjälp. Uppdraget ska ge en bild av de utsattas syn på stöd och insatser som de fått från socialtjänsten och innehålla en analys av om kvaliteten i stödet skulle kunna utvecklas. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 november 2023.

Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) fick i september 2021 i uppdrag av regeringen att förstärka och utveckla tillsynen av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck (A2021/01714). Ett särskilt fokus ska läggas på hur insatser ges och anpassas för personer som utsätts, eller riskerar att utsättas, för hedersrelaterat våld och förtryck. En delredovisning av uppdraget ska göras i april 2022. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 30 april 2024.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) fick i oktober 2021 i uppdrag av regeringen att främja utvecklingen av våldsförebyggande arbete genom stöd till föräldrar inriktat på familjer i en hederskontext (A2021/02053). Inom ramen för uppdraget ska MFoF inhämta kunskaper och erfarenheter från en rad olika myndigheter och vid behov föra dialog med regioner, kommuner samt organisationer inom civilsamhället. Uppdraget ska delredovisas senast den 28 april 2023 i form av en handlingsplan för myndighetens arbete och slutredovisas till regeringen senast den 28 mars 2025.

Pågående statliga utredningar

Trygghetsberedningen (Ju 2020:09)

Regeringen beslutade i mars 2020 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté i form av en trygghetsberedning. Trygghetsberedningen ska bistå regeringen med underlag till utformningen av en kunskapsbaserad och brett förankrad kriminalpolitik som ska bidra till att uppfylla de kriminalpolitiska målen att minska brottsligheten och öka människors trygghet.

Kommittén lämnade ett första delbetänkande i oktober 2021 (SOU 2021:85) i vilken den redovisar en övergripande analys av de kriminalpolitiska utmaningar som samhället står inför samt ger vissa förslag när det gäller samhällets förmåga att ge stöd och skydd åt brottsoffer. Ett av förslagen är att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att kartlägga kommunernas arbete med att erbjuda hjälp till brottsutsatta och att myndigheten ska ta fram vägledning för att stödja kommunernas socialtjänster i arbetet med att stötta brottsoffer.

Kommittén ska lämna årliga delredovisningar under 2021–2023. Ett slutbetänkande ska lämnas i oktober 2024.

Nationell strategi mot våld mot barn (dir. 2021:29)

Regeringen beslutade i april 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Strategin ska anlägga ett helhetsperspektiv och möjliggöra en sammanhållen inriktning för arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn under de kommande tio åren. I uppdraget ingår att bedöma behovet av utvecklad statistik och lämna förslag på hur barns våldsutsatthet regelbundet kan kartläggas och följas upp.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 maj 2022.

Åtgärder mot kontroller av flickors och kvinnors sexualitet (dir. 2021:98)

Regeringen beslutade i november 2021 att tillsätta en utredning om åtgärder mot kontroller av flickors och kvinnors sexualitet. I direktiven betonas att åtgärder måste vidtas som kan motverka att flickor och kvinnor utsätts för olika former av begränsningar och kontroller av sin sexualitet. I uppdraget ingår att inhämta kunskap om förekomsten av s.k. oskuldskontroller, utfärdande av oskuldsintyg, hymenoperationer och liknande fenomen, både

inom hälso- och sjukvården och i samhället i övrigt, att analysera och ta ställning till hur skyddet mot denna form av otillbörlig kontroll av flickors och kvinnors sexualitet kan stärkas och föreslå vilka förändringar i lagstiftningen som bör göras med anledning av detta, och lämna nödvändiga författningsförslag.

I uppdraget ingår också att analysera och ta ställning till om underlåtenhet att anmäla eller på annat sätt avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott bör kriminaliseras, och oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag som innebär en sådan kriminalisering.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 december 2022.

Överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) genomför 2021–2023 en satsning för att stödja kommuner och regioner att utveckla arbetet för jämställdhet och kvinnofrid. Satsningen har särskilt fokus på att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Satsningen finansieras med medel från regeringen och är en fortsättning på det arbete för stärkt jämställdhet och kvinnofrid som SKR genomförde efter överenskommelse med regeringen 2018–2020. Arbetet har sin utgångspunkt i regeringens jämställdhetspolitiska delmål och nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Målen för satsningen är följande:

- utveckla kvinnofridsarbetet med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck
- förebygga hedersrelaterat våld och förtryck genom att stärka och utveckla jämställdhetsarbetet i kommuner och regioner
- stärka kommuner och regioners arbete med jämställdhetsintegrering och samverkan mellan lokal, regional och nationell nivå kring lösningar på specifika jämställdhetsproblem utifrån de jämställdhetspolitiska målen.

Arbetet är organiserat i tre delprojekt på SKR, varav ett är en särskild kvinnofridsatsning 2021–2023. Med kvinnofridsatsningen vill SKR stödja kommuner och regioner att bättre förebygga och tidigt upptäcka våld, stödja våldsutsatta och deras barn, samt ge insatser till våldsutövare att förändra sitt beteende. Satsningen riktar sig till socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola och förskola och arbetsgivare i kommuner och regioner.

Uppskattningar av samhällskostnader

En analys av de olika kostnader som mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck förorsakar samhället har gjorts i betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55). Utredningen redovisar uppskattningar av samhällskostnader som rör Sverige och en socioekonomisk belysning av mäns våld mot kvinnor i nära relation genom ett fiktivt fall. Utredningens slutsatser är att

våldet är mycket samhällsekonomiskt och socioekonomiskt kostsamt och att kostnaderna kvarstår under lång tid.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 9 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att framhålla betydelsen av att samhället tydligt agerar mot alla former av hedersrelaterat våld och förtryck, och betona vikten av att det bedrivs ett uthålligt och långsiktigt arbete för att bekämpa hedersproblematiken. Det ska inte finnas någon som helst plats för hedersrelaterat våld och förtryck i vårt samhälle. Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av länsstyrelsernas arbete för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck, och välkomnar de satsningar som regeringen fortsätter att göra när det gäller detta arbete.

För att kunna sätta in rätt åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck är det nödvändigt med kunskap om dess omfattning och utbredning. Förslag som handlar om att få bättre kunskap om våldets omfattning finns i partimotion 2021/22:3509 (C) yrkande 27, kommittémotionerna 2021/22:3788 (M) yrkande 6, 2021/22:4210 (KD) yrkande 43 och 2021/22:3985 (L) yrkandena 1 och 33 samt motion 2021/22:301 (SD) yrkande 4.

Utskottet instämmer givetvis med motionärerna om vikten av att kartlägga omfattningen, men anser dock inte att det finns anledning att ta något initiativ i frågan. Utskottet delar regeringens bedömning att det nationella kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck som ska inrättas kommer att ha bäst förutsättningar att följa omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige. Till centrumets uppgifter ska bl.a. höra att regelbundet undersöka såväl omfattningen av hedersvåld i Sverige som utvecklingen av samhällets insatser på området. Utskottet noterar även att det i uppdraget ska ligga att stödja kommuner och regioner i deras arbete att kartlägga förekomst av hedersvåld. När det särskilt gäller hedersrelaterat våld och förtryck mot barn noterar utskottet utredningsuppdraget om en nationell strategi mot våld mot barn i vilket bl.a. ingår att bedöma behovet av utvecklad statistik och föreslå hur barns våldsutsatthet regelbundet kan kartläggas och följas upp. Utskottet anser med det anförda att de aktuella yrkandena i allt väsentligt får anses tillgodosedda och därmed bör avslås.

Flera motionsförslag i avsnittet handlar om vikten av att nå ut med information och kunskap till både de som drabbas av hedersförtryck och de som utövar våldet och förtrycket. Utskottet håller naturligtvis med om detta,

men med tanke på det omfattande arbete som bedrivs för att bl.a. genom informationsinsatser motverka hedersrelaterat våld och förtryck anser utskottet inte att det finns anledning att rikta något tillkännagivande till regeringen i frågan. Utskottet anser därmed att kommittémotionerna 2021/22:2652 (SD) yrkande 1 och 2021/22:3985 (L) yrkande 9 samt motion 2021/22:80 (-) yrkande 2 bör avslås.

När det gäller att utveckla kunskapen och kompetensen i fråga om hedersrelaterat våld och förtryck hos olika yrkesgrupper, vilket flera motionsförslag handlar om, instämmer utskottet med motionärerna om att detta är ett viktigt utvecklingsområde. Utskottet kan konstatera att omfattande insatser har gjorts från regeringens sida, bl.a. genom uppdragen till olika myndigheter. Utskottet uppmärksammar bl.a. uppdraget till Barnafrid om att genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och de uppdrag som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har på området. Vidare vill utskottet lyfta fram det uppdrag som Jämställdhetsmyndigheten har om att identifiera eventuella kunskapsluckor hos yrkesgrupper som möter våldsutsatta och vid behov lämna förslag på åtgärder. Utskottet välkomnar även att en av uppgifterna för det nationella kompetenscentrumet mot hedersrelaterat våld och förtryck kommer att vara att ge råd och förmedla kunskap om hedersvåld till yrkesverksamma. Utskottet anser sammantaget att det pågår ett aktivt arbete för att stärka kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck som ligger i linje med det som motionärerna efterfrågar och ser därmed inte att det i nuläget finns skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen på området. Utskottet anser därför att partimotionerna 2021/22:3509 (C) yrkande 26 och 2021/22:3666 (C) yrkande 74 och 109 samt kommittémotionerna 2021/22:2562 (SD) yrkande 3, 2021/22:3218 (C) yrkande 42, 2021/22:3512 (C) yrkande 28 och 2021/22:3514 (C) yrkande 33 bör avslås.

Ett antal motionsförslag handlar om uppföljning och utveckling av det arbete som bedrivs för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Det handlar bl.a. om att länsstyrelsernas arbete bör följas upp och om att det bör byggas upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte när det gäller kommunernas arbete på området. Även utvärdering av myndigheternas arbete på området efterfrågas. Utskottet håller med motionärerna om att det är angeläget att följa upp det arbete som bedrivs för att därigenom ytterligare kunna utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Mot bakgrund av de omfattande insatser som redan görs och regeringens intensifiering av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck genom bl.a. det nya åtgärdsprogrammet för 2021–2023, beslutet att inrätta ett nationellt kompetenscentrum på området och uppdraget till Inspektionen för vård och omsorg om att förstärka och utveckla tillsynen av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot bl.a. hedersrelaterat våld och förtryck, anser utskottet dock inte att det finns skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen när det gäller uppföljning och utveckling av arbetet. Utskottet anser

därmed att kommittémotion 2021/22:3788 (M) yrkandena 2 och 3 och motion 2021/22:81 (-) yrkande 1 bör avslås.

Handlingsplaner mot hedersrelaterat våld och förtryck är något som tas upp i flera motioner. Förslagen handlar bl.a. om att landets samtliga kommuner bör ha handlingsplaner för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. När det gäller kommunernas arbete efterfrågas även ett bättre kunskapsstöd till kommunerna. Även i dessa delar vill utskottet hänvisa till det omfattande arbete som bedrivs för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet uppmärksammar bl.a. att en av uppgifterna för det nationella kompetenscentrum som ska inrättas kommer att vara just detta, att stödja kommunerna i deras arbete. Vidare finner utskottet skäl att lyfta fram den satsning som Sveriges Kommuner och Regioner genomför för att stödja kommuner och regioner att utveckla arbetet för jämställdhet och kvinnofrid. Något behov av att rikta något tillkännagivande till regeringen finns inte enligt utskottet. Utskottet anser därmed att kommittémotionerna 2021/22:3788 (M) yrkande 4, 2021/22:2562 (SD) yrkande 26 och 2021/22:4212 (KD) yrkande 27 bör avslås.

När det gäller förslaget i motion 2021/22:4096 (MP) yrkande 2 om att göra beräkningar av det hedersrelaterade våldets kostnader för samhället instämmer utskottet självfallet med motionärerna om att fokus bör ligga på proaktivt arbete för att motverka det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Utskottet noterar det förebyggande arbete som pågår på bred front och anser inte att det finns skäl för att rikta något tillkännagivande till regeringen i enlighet med det aktuella yrkandet. Utskottet noterar även att frågan om uppskattningar av samhällskostnader bl.a. diskuteras i betänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

Även när det gäller övriga motionsförslag i avsnittet anser utskottet med hänvisning till det omfattande arbete som sker på området att det inte finns skäl för riksdagen att rikta något tillkännagivande till regeringen. Utskottet anser därmed att även kommittémotion 2021/22:2563 (SD) yrkande 3 samt motionerna 2021/22:2956 (M) yrkandena 1 och 2, 2021/22:301 (SD) yrkande 1, 2021/22:81 (-) yrkandena 2 och 3 och 2021/22:83 (-) yrkande 6 bör avslås.

Stöd till kvinno- och tjejjourer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som handlar om stödet till kvinno- och tjejjourer. Utskottet hänvisar till att förslagen i allt väsentligt får anses tillgodosedda.

Jämför reservation 16 (V, L).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V) menar motionärerna att regeringen bör tydliggöra att kvinnojourernas verksamhet inklusive deras skyddade boenden kommer att garanteras långsiktigt stabila ekonomiska lösningar (yrkande 8).

I kommittémotion 2021/22:3973 av Johan Pehrson m.fl. (L) betonar motionärerna vikten av långsiktig och stabil finansiering av kvinno- och tjejjourer (yrkande 19). Motionärerna framhåller principen om att det offentliga ska trygga och långsiktigt finansiera stödet till kvinnojourer och andra jourverksamheter.

I motion 2021/22:1683 av Magnus Manhammar (S) betonar motionären vikten av att verka för att skapa långsiktig finansiering för kvinnojourer genom statligt stöd.

Bakgrund

Finansiering av kvinno- och tjejjourer

Kvinn- och tjejjourerna får sin huvudsakliga finansiering genom kommunala föreningsbidrag och genom statsbidrag.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 13) anförde regeringen att det under 2018 gjordes en översyn vid Regeringskansliet med syftet att skapa långsiktiga ekonomiska förutsättningar för ideella kvinno- och tjejjourer och samtidigt bidra till ett fungerande brottsofferstöd inom kommuners och regioners ansvarsområden. Arbetet har redovisats i promemorian Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet (Ds 2019:7). Promemorian innehåller bl.a. förslag om att sammanföra befintliga statsbidrag inom området mäns våld mot kvinnor till en ny förordning om bidrag till civilsamhällesorganisationer med utgångspunkt i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Promemorian har remissbehandlats och ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Budgetpropositionen för 2022

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 13) föreslog regeringen att statsbidragen till kvinno- och tjejjourer, deras riksorganisationer samt andra organisationer som arbetar med liknande stöd till våldsutsatta ska

bli permanenta. För 2022 föreslogs ett tillskott på 50 miljoner kronor utöver de 100 miljoner kronor som sedan tidigare finns avsatta. Från 2023 och framåt föreslår regeringen att statsbidragen uppgår till 150 miljoner kronor årligen.

I budgetpropositionen aviserade regeringen även en barnrätts- och jämställdhetsreform som innebär att skyddat boende regleras som ny placeringsform, blir tillståndspliktigt och förenat med kvalitetskrav (utg.omr. 9 avsnitt 6). För att stödja de ideella organisationer som driver skyddade boenden och behöver stöd för att utveckla kvaliteten i verksamheten föreslog regeringen att det inrättas ett riktat, tillfälligt statsbidrag om 50 miljoner kronor för 2022, 50 miljoner kronor för 2023 och 20 miljoner kronor för 2024.

Regeringen föreslog vidare att det tillsätts en expertgrupp för att stärka kommunernas arbete med att tillhandahålla varaktigt boende för våldsutsatta personer. För det ändamålet föreslog regeringen att det avsätts 15 miljoner kronor för 2022 och 30 miljoner kronor för 2023 respektive 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om stöd till kvinno- och tjejjourer behandlades senast av socialutskottet i betänkande 2020/21:SoU24 Socialtjänst- och barnfrågor. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll socialutskottets förslag till beslut (rskr. 2020/21:368 och 2020/21:369).

Utskottets ställningstagande

Motionsförslagen i detta avsnitt handlar samtliga om vikten av att värna den verksamhet som bedrivs av ideella kvinno- och tjejjourer. Utskottet instämmer fullt ut med motionärerna om betydelsen av att kvinno- och tjejjourerna ges goda och stabila förutsättningar för att bedriva sin verksamhet. Jourerna bedriver ett angeläget arbete, och utskottet kan med tillfredsställelse konstatera att statsbidragen som syftar till att stödja den verksamhet som ideella kvinno- och tjejjourer, deras riksorganisationer och andra organisationer som arbetar med liknande stöd till våldsutsatta bedriver, har permanentats genom budgeten för 2022. Detta införande av permanenta medel bedöms av utskottet ligga i linje med vad som efterfrågas i de aktuella motionerna. Utskottet uppmärksammar även den översyn som gjorts med syftet att bl.a. skapa långsiktiga ekonomiska förutsättningar för de ideella kvinno- och tjejjourerna, där beredning pågår inom Regeringskansliet.

Med det anförda anser utskottet att de aktuella förslagen får anses i allt väsentligt tillgodosedda. Yrkandena bör därmed avslås.

Informationsuppdrag om förbudet mot köp av sexuella tjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att Jämställdhetsmyndigheten bör ges ett informationsuppdrag om förbudet mot köp av sexuella tjänster. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 17 (C).

Motionen

I partimotion 2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) föreslår motionärerna att Jämställdhetsmyndigheten ska ges ett permanent informationsuppdrag när det gäller lagstiftningen mot sexköp (yrkande 4).

Bakgrund

Rättslig bakgrund

Lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster, även kallad sexköpslagen, trädde i kraft den 1 januari 1999 och därigenom kriminaliserades att mot ersättning skaffa eller försöka skaffa sig en tillfällig sexuell förbindelse. Den 1 april 2005 upphävdes denna lag och ersattes av en ny straffbestämmelse i 6 kap. brottsbalken om köp av sexuell tjänst (11 §). Utöver att straffbelägga den som betalar för en tillfällig sexuell förbindelse utvidgades bestämmelsen till att även straffbelägga den som nyttjar en sådan förbindelse som betalats av någon annan.

Jämställdhetsmyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten har enligt sin instruktion (SFS 2017:937) det nationella samordningsansvaret för arbetet mot prostitution och människohandel. Myndigheten ska på nationell nivå samordna arbetet mot människohandel för alla ändamål, utveckla samverkan mellan myndigheter och andra aktörer, liksom med internationella aktörer, och bistå myndigheterna med metodstöd och kompetensutveckling.

Det operativa nätverket Nationellt metodstödsteam (NMT) leds av Jämställdhetsmyndigheten och består av myndigheter som arbetar mot prostitution och alla former av människohandel. En del av teamets arbete består i att ta fram relevant utbildnings- och informationsmaterial och bedriva utbildningar, samt anordna seminarier och konferenser på området.

I regleringsbrevet för budgetåret 2022 fick Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag av regeringen att fortsätta stärka arbetet mot sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel. Jämställdhetsmyndigheten ska enligt uppdraget stärka sitt förebyggande arbete och genomföra insatser för att säkra

skydd och stöd till utsatta för sexuell exploatering, prostitution och människohandel, bl.a. i form av ökat kompetensstöd och förstärkning av regionkoordinatorerna som ingår i NMT. Uppdraget ska delredovisas till regeringen den 15 mars 2023 och slutredovisas den 15 mars 2024.

Uppdrag till Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet (Brå) fick i oktober 2020 i uppdrag av regeringen att följa upp och analysera tillämpningen av förbudet mot köp av sexuella tjänster och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling (Ju2020/03554). Inom ramen för uppdraget ska Brå belysa rättsväsendets hantering av dessa brott från anmälan till dom. Brå ska vid behov lämna förslag på hur rättsväsendets hantering av anmälda sexköpsbrott och samverkan med socialtjänsten kan utvecklas. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 29 april 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har inte tidigare behandlat liknande förslag om informationsuppdrag om förbudet mot köp av sexuella tjänster.

Utskottets ställningstagande

Att förebygga och bekämpa människohandel, inklusive efterfrågan på köp av sexuella tjänster, är en viktig del av jämställdhetspolitiken och målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Som tas upp i partimotion 2021/22:3666 (C) yrkande 4 är förbudet mot köp av sexuella tjänster ett viktigt instrument i arbetet mot prostitution och människohandel.

Utskottet noterar det samordningsuppdrag som Jämställdhetsmyndigheten har enligt sin instruktion när det gäller arbetet mot prostitution och människohandel, och att myndigheten även leder det operativa nätverket Nationellt metodstödsteam. Vidare noterar utskottet det uppdrag som myndigheten har enligt regleringsbrevet för 2022 att fortsätta stärka arbetet mot bl.a. prostitution och människohandel. Utskottet finner i sammanhanget även skäl att uppmärksamma det regeringsuppdrag om tillämpningen av förbudet mot köp av sexuella tjänster som Brottsförebyggande rådet arbetar med. Uppdraget ska inom kort redovisas till regeringen.

Utskottet ser med beaktande av det pågående arbetet inte skäl att tillmötesgå motionärernas förslag om att regeringen bör ge Jämställdhetsmyndigheten ett permanent informationsuppdrag om den aktuella lagstiftningen. Yrkandet bör därmed avslås.

Jämställda löner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder för att uppnå jämställda löner. Utskottet hänvisar i huvudsak till pågående arbete. Jämför reservation 18 (SD), 19 (C) och 20 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) framhåller motionärerna vikten av åtgärder för att uppnå ökad ekonomisk jämställdhet mellan könen (yrkande 12). I motionen anförs bl.a. att effekterna av lönekartläggningar regelbundet bör utvärderas för att säkerställa maximal effekt.

I partimotion 2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) anser motionärerna att Medlingsinstitutet bör ges ett utvecklat uppdrag för att synliggöra strukturella löneskillnader (yrkande 20). Motionärerna menar även att det bör utredas nya sätt för att minska lönegapet mellan kvinnor och män (yrkande 21). Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 12.

I kommittémotion 2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) anser motionärerna att kravet på lönekartläggning bör förenklas (yrkande 28). Motionärerna anser vidare att Medlingsinstitutet bör få i uppdrag att följa utvecklingen av löneskillnaderna mellan kvinnor och män på arbetsgivarnivå (yrkande 29).

I motion 2021/22:981 av Patrik Lundqvist och Elin Lundgren (båda S) anser motionärerna att regeringen bör överväga att införa en skyldighet att rapportera in lönekartläggningar till lämplig myndighet. En sådan skyldighet att rapportera skulle enligt motionärerna ge bl.a. forskningen ett bättre underlag för att arbeta med frågor om rättvisare lönesättning.

I motion 2021/22:516 av Jan Ericson (M) föreslår motionären att diskrimineringslagens krav på lönekartläggning ska avskaffas. Han hänvisar till att kravet tar stora resurser i anspråk men sällan ger önskad effekt.

Bakgrund

Diskrimineringslagen

Enligt 3 kap. diskrimineringslagen (2008:567) ska alla arbetsgivare förebygga diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett bl.a. diskrimineringsgrunden kön. Bestämmelserna innebär bl.a. att arbetsgivaren ska genomföra ett fortlöpande arbete i fyra steg (undersöka, analysera, åtgärda samt följa upp och utvärdera) inom följande fem områden: arbetsförhållanden, bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor, rekrytering

och befordran, utbildning och övrig kompetensutveckling och möjligheter att förena arbete och föräldraskap.

I arbetet med aktiva åtgärder ingår bl.a. att arbetsgivare ska genomföra årliga lönekartläggningar. Syftet med lönekartläggningen är att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män. I det ingår att analysera såväl löneskillnader som bestämmelser och praxis om löner och andra anställningsvillkor som tillämpas hos arbetsgivaren. Arbetet ska genomföras i samverkan med arbetstagarna.

Arbetsgivare med minst 25 anställda ska dokumentera alla delar av arbetet med aktiva åtgärder. Arbetsgivare med mellan 10 och 24 anställda ska dokumentera arbetet med lönekartläggning. Även arbetsgivare med färre än 10 anställda ska bedriva ett arbete med aktiva åtgärder, men det ställs inget krav på dokumentation.

Diskrimineringsombudsmannen ansvarar för att utöva tillsyn över att lagstiftningen följs.

Medlingsinstitutets uppdrag

Medlingsinstitutet ansvarar för medling i arbetstvister och har i uppdrag att verka för en väl fungerande lönebildning. Myndigheten är också statistikansvarig för den officiella svenska lönestatistiken.

Till Medlingsinstitutets uppdrag hör att följa upp och analysera löneskillnader mellan män och kvinnor. Myndigheten publicerar årligen sedan 2009 en rapport om löneskillnaden mellan kvinnor och män.

Delmålet om ekonomisk jämställdhet

Enligt delmålet om ekonomisk jämställdhet ska kvinnor och män ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Detta gäller i fråga om såväl anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor som utvecklingsmöjligheter i arbetet. Kvinnor och män ska också ha samma möjligheter att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst.

I sitt regleringsbrev för budgetåret 2021 fick Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att göra en uppföljning av delmålet om ekonomisk jämställdhet. Uppdraget har nyligen redovisats till regeringen i rapporten Ekonomisk jämställdhet – En uppföljning av senare års utveckling av det jämställdhetspolitiska delmålet (rapport 2022:2).

Kommissionen för jämställda livsinkomster

Kommissionen för jämställda livsinkomster som tillsattes av regeringen i mars 2020 har bl.a. haft i uppdrag att göra en kartläggning och analys av hur löneskillnader mellan kvinnor och män kan följas över tid. Kommissionen har även haft i uppdrag att analysera modeller såsom lönecertifiering eller lönetransparens för att minska det s.k. könslönegapet. Kommissionens överväganden och förslag redovisas i betänkandet Minska gapet – Åtgärder

för jämställda livsinkomster (SOU 2022:4) som överlämnades till regeringen i februari 2022.

Kommissionen konstaterar bl.a. att det finns behov av utökad statistik om löneskillnader mellan kvinnor och män och behov av fler jämställdhetsanalyser som kompletterar befintligt arbete. Kommissionen identifierar fyra centrala beståndsdelar som den anser tillsammans kan påskynda utvecklingen mot jämställda löner. Den första delen är diskrimineringslagen och likalöneprincipen. Den andra delen är att utöka kunskapsbasen med hjälp av empiriska löne- och inkomstanalyser som kan synliggöra ekonomisk ojämställdhet och öka kunskapen om varför löneskillnader mellan kvinnor och män uppstår. En tredje del är att ta fram och tillämpa relevant statistik som syftar till att ge opartiska underlag till beslutsfattare och allmänhet, vilket också främjar jämställda löner. Den fjärde delen är att öka insynen i lönesättningen genom att komplettera statistik med transparens.

Kommissionen anför bl.a. att den ser ett behov av utökad, tillförlitlig och transparent statistik för att kunna följa utvecklingen av löneskillnader mellan kvinnor och män på arbetsgivarnivå och andra relevanta nivåer, som på avtalsområdes-, bransch- och sektorsnivå.

Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen

Mot bakgrund av att regeringen ville se skarpare sanktioner mot de arbetsgivare som inte följer lagstiftningen gällande diskriminering och trakasserier tillsatte regeringen i augusti 2018 en utredning om hur tillsynen över diskrimineringslagen kan bli mer effektiv (dir. 2018:99). En del av uppdraget bestod i att se över vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen följs.

Utredningen presenterade i december 2020 delbetänkandet Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området (SOU 2020:79) där det bl.a. föreslås att Diskrimineringsombudsmannen ska få rätt att utfärda föreskrifter om kraven på arbetsgivare när det gäller arbetet med aktiva åtgärder. Delbetänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Direktivförslag om bindande åtgärder för transparens i lönesättningen

Den 4 mars 2021 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om stärkt tillämpning av principen om lika lön för kvinnor och män för lika eller likvärdigt arbete tack vare insyn i lönesättningen och efterlevnadsmekanismer (COM(2021) 93). Syftet med förslaget är att säkerställa rätten till lika lön i hela EU. För att uppnå det anser kommissionen att det krävs normer för insyn i lönesättningen som ger arbetstagare möjlighet att kräva sin rätt till lika lön. Detta ska enligt förslaget möjliggöras genom att det skapas insyn i lönesättningen inom företag, att det blir lättare att tillämpa centrala begrepp

för likalönsprincipen som lön och arbete av lika värde och att efterlevnads-mekanismerna stärks.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksrevisionens rapport om diskrimineringslagens krav på lönekartläggning

Utskottet behandlade i januari 2020 en skrivelse från regeringen om Riksrevisionens granskning av diskrimineringslagens krav på lönekartläggning (skr. 2019/20:48, bet. 2019/20:AU5). Motionsyrkanden om bl.a. en översyn av lagstiftningen avstyrktes med hänvisning till att frågan var för tidigt väckt. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2019/20:152).

Motioner

Motionsyrkanden om åtgärder för att uppnå jämställda löner behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 22 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Motionärerna i detta avsnitt tar upp olika delar av politiken för ekonomisk jämställdhet. Förslagen gäller lönekartläggningar som verktyg i arbetet för att främja jämställda löner, att nya sätt för att minska lönegapet mellan kvinnor och män bör utredas och att Medlingsinstitutet dels bör ges ett utvecklat uppdrag för att synliggöra strukturella löneskillnader, dels bör få i uppdrag att följa utvecklingen av löneskillnaderna mellan kvinnor och män på arbetsgivar-nivå.

Utskottet måste inledningsvis konstatera att det trots ett mångårigt arbete för att uppnå ekonomisk jämställdhet fortfarande råder olika förutsättningar för kvinnor och män att delta och utvecklas i arbetslivet. Målet om ekonomisk jämställdhet och möjlighet till egen försörjning gäller alla och ska ses i ett livscykelperspektiv. Det är tydligt att fortsatta insatser för ökad ekonomisk jämställdhet behövs, och en central del i detta arbete är att verka för jämställda löner. Utskottet noterar att Jämställdhetsmyndigheten nyligen redovisat en uppföljning av delmålet om ekonomisk jämställdhet till regeringen.

När det särskilt gäller motionerna om lönekartläggning som verktyg i arbetet för jämställda löner vill utskottet upprepa vad det framfört tidigare, nämligen att lönekartläggning är ett betydelsefullt verktyg som det finns anledning att värna och ytterligare utveckla, inte försämma eller avveckla. Utskottet noterar vidare det delbetänkande som Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen överlämnade till regeringen i december 2020 med

förslag om bättre efterlevnad av reglerna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen.

I övrigt välkomnar utskottet det breda intresse som visas genom de aktuella motionsförslagen när det gäller främjandet av jämställda löner, och instämmer med motionärerna om vikten av att utveckla arbetet och överväga nya angreppssätt. Utskottet uppmärksammar i sammanhanget det gedigna arbete som Kommissionen för jämställda livsinkomster har bedrivit. I betänkandet Minska gapet – Åtgärder för jämställda livsinkomster som nyligen överlämnats till regeringen lyfter kommissionen bl.a. fram behovet av utökad, tillförlitlig och transparent statistik för att kunna följa utvecklingen av löneskillnader mellan kvinnor och män på arbetsgivarnivå och andra relevanta nivåer, som på avtalsområdes-, bransch- och sektorsnivå.

Avslutningsvis noterar utskottet direktivförslaget om bindande åtgärder för transparens i lönesättningen, om vilket det pågår förhandlingar inom EU.

Det finns enligt utskottet inte skäl att föregripa varken regeringens beredning av ovan nämnda betänkanden eller det pågående förhandlingsarbetet om ett nytt EU-direktiv. Samtliga motionsyrkanden i avsnittet bör därför avslås.

Jämställdhet i arbetslivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder för att främja jämställdhet i arbetslivet. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 21 (M), 22 (SD), 23 (C) och 24 (L).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) lyfter motionärerna fram s.k. karriärkartläggningar som ett sätt att blotta befodringsdiskriminering och som ett underlag för att vidta åtgärder (yrkande 14).

I kommittémotion 2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) anser motionärerna att det bör utredas om kvinnor har samma möjligheter som män att bli jordbrukare (yrkande 36). Vetskap finns om att jordbruket är mansdominerat, men det finns enligt motionärerna för lite vetskap om vad det beror på.

I partimotion 2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) lyfter motionärerna fram att det bör föras en tät dialog mellan det offentliga och byggbranschen i jämställdhetsfrågor (yrkande 38). Det skulle enligt motionärerna kunna få fler att hitta till byggbranschen, uppfylla kompetensbehovet och skapa mer jämställda arbetsplatser. Motionärerna anser vidare att det bör utredas på vilket sätt företag inom byggbranschen som driver ett aktivt värdegrundarbete kan premieras (yrkande 40). Även i kommittémotion 2021/22:3225 av Ola

Johansson m.fl. (C) finns motsvarande yrkanden om dialog i byggbranschen och om värdegrundsarbete (yrkandena 23 och 25).

I kommittémotion 2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) tar motionärerna upp lönerna inom kvinnodominerade akademikeryrken (yrkande 2). Motionärerna anför bl.a. att lönerna inom den offentliga sektorn för många kvinnodominerade akademikeryrken har släpat efter och vill därför se åtgärder för att bryta detta mönster. I samma motion framhåller motionärerna även att det krävs ytterligare åtgärder från kommuner och regioner för att motverka den ofrivilliga deltiden i kvinnodominerade yrken (yrkande 3). Motionärerna tar även upp vikten av ett företagarperspektiv i jämställdhetspolitiken (yrkande 4). En jämställdhetspolitik utan detta perspektiv riskerar enligt motionärerna att befästa könsstereotypa föreställningar där företagande och entreprenörskap förknippas med män, medan kvinnor i första hand ses som anställda.

I kommittémotion 2021/22:3969 av Roger Haddad m.fl. (L) anser motionärerna att en lämplig myndighet bör ges i uppdrag att följa hur ökat hemarbete påverkar jämställdheten (yrkande 8). Enligt motionärerna finns tecken på att det finns en risk för att hemarbetet befäster den ojämslidda uppdelningen av det obetalda arbetet.

Bakgrund

Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten

I sitt regleringsbrev för budgetåret 2021 fick Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att göra en kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval (A2021/00678). Uppdraget redovisades till regeringen i februari 2022 genom rapporten Val efter eget kön – En kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval (rapport 2022:4). Rapporten innehåller dels en lägesbeskrivning av könsskillnader i utbildningsval och könssegregering i utbildning. Dels innehåller den en redovisning av olika förklaringsfaktorer avseende vad som driver och upprätthåller de könsbundna utbildningsvalen och könssegregeringen. Därtill innehåller rapporten exempel på åtgärder som tidigare har vidtagits samt en bedömning av vilka områden och frågor som bör stå i fokus vid utformningen av framtida åtgärder.

I regleringsbrevet för budgetåret 2022 har Jämställdhetsmyndigheten fått i uppdrag att göra en analys av den könssegregerade arbetsmarknaden inom välfärdsyrken och ta fram förslag för att motverka könsbundna studie- och yrkesval och därigenom skapa en bredare rekryteringsbas till välfärden. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 28 april 2023.

I regleringsbrevet för 2022 har myndigheten även fått i uppdrag att följa upp utvecklingen i förhållande till det jämställdhetspolitiska delmålet om jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 oktober 2023.

Uppdrag till Statistiska centralbyrån att genomföra Tid – en studie av tidsanvändning bland kvinnor och män

Sedan 1990 har Statistiska centralbyrån genomfört den s.k. tidsanvändningsundersökningen (TA) vart tionde år. TA mäter fördelningen mellan det obetalda hem- och omsorgsarbetet mellan kvinnor och män. Resultaten från TA används bl.a. till att följa upp det jämställdhetspolitiska delmålet om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Under 2021 fick SCB i uppdrag av regeringen att genomföra undersökningen men utifrån en ny metod (A2019/01121, A2021/01399). Syftet med studien är framför allt att mäta kvinnors och mäns tidsanvändning med fokus på det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Den nya undersökningen kallas Tid för att särskilja den från den tidigare undersökningen TA som genomfördes med en annan metod.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 april 2022.

Heltid inom kommuner och regioner

Dåvarande Sveriges Kommuner och Landsting, nuvarande Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), och Kommunal undertecknade i april 2016 ett avtal där det framgår att parterna är överens om att fokusera på övergången från deltidarbete till heltidsarbete. Parterna ska tillsammans underlätta övergången till heltidsorganisering av arbetet för såväl arbetsgivare som arbetstagare, samt genomföra åtgärder som stödjer det lokala arbetet med att öka andelen heltidsarbetande. Sedan 2016 driver också SKR och Kommunal utvecklingsprojektet Heltidsresan där målet är att heltidsarbete ska bli norm inom välfärdens kvinnodominerade verksamheter.

Kommissionen för jämställda livsinkomster

Kommissionen för jämställda livsinkomster som tillsattes av regeringen i mars 2020 har bl.a. haft i uppdrag att se över och lämna förslag på åtgärder för främjande av jämställda arbetsplatser. Kommissionens överväganden och förslag redovisas i betänkandet Minska gapet – Åtgärder för jämställda livsinkomster (SOU 2022:4).

Kommissionen har bl.a. analyserat förutsättningarna för att införa ett frivilligt jämställdhetscertifieringssystem och analyserat alternativa metoder för att främja jämställda arbetsplatser. Enligt kommissionens bedömning bör en frivillig jämställdhetscertifiering inte införas. Kommissionen bedömer i stället att diskrimineringslagen, arbetsmiljölagen och kollektivavtal fortsättningsvis bör vara de viktigaste verktygen för jämställda arbetsplatser.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om åtgärder för jämställdhet i arbetslivet behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 25 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst

till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena som behandlas i detta avsnitt är inriktade på olika åtgärder för att främja ett mer jämlikt och jämställt arbetsliv.

I ett antal motioner riktar motionärerna in sig på specifika branscher. I kommittémotion 2021/22:2454 (SD) yrkande 36 efterfrågas mer underlag om orsaken till att det är så få kvinnor som arbetar inom jordbruket. I partimotion 2021/22:3666 (C) yrkandena 38 och 40 och kommittémotion 2021/22:3225 (C) yrkandena 23 och 25 lyfter motionärerna fram byggbranschen och efterfrågar åtgärder för att främja mer jämställda arbetsplatser.

När det gäller dessa förslag noterar utskottet att motsvarande förslag i allt väsentligt har behandlats av utskottet tidigare. Utskottet vidhåller sin uppfattning att det inte finns anledning att ta något initiativ i enlighet med vad som förespråkas i de aktuella motionerna. Utskottet noterar det uppdrag om skillnader i utbildningsval som Jämställdhetsmyndigheten nyligen redovisat i rapporten Val efter eget kön – En kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval. Vidare uppmärksammar utskottet att Kommissionen för jämställda livsinkomster som en del av sitt uppdrag haft att överväga åtgärder för att främja jämställda arbetsplatser, och i det sammanhanget bl.a. analyserat om ett frivilligt jämställdhetscertifieringssystem bör införas. Kommissionen har alldeles nyligen avslutat sitt arbete och regeringen bör nu ges tid att analysera de överväganden och förslag som kommissionen lämnat. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Inte heller när det gäller förslaget i partimotion 2021/22:4032 (M) yrkande 14 om s.k. karriärkartläggningar som ett sätt att blotta befodringsdiskriminering anser utskottet att det är aktuellt med något initiativ till tillkännagivande till regeringen. Även här anser utskottet att det finns anledning att avvakta beredningen av betänkandet från Kommissionen för jämställda livsinkomster, samt även den beredning som pågår inom Regeringskansliet av de utredningsbetänkanden inom diskrimineringsområdet som utskottet redogör för närmare i andra avsnitt av detta betänkande. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

Även när det gäller det som tas upp i kommittémotion 2021/22:3963 (L) yrkande 2 om lönerna inom kvinnodominerade akademikeryrken anser utskottet med hänvisning till pågående arbete att det inte finns anledning, i vart fall i nuläget, att rikta något uttalande till regeringen. Yrkandet bör därmed avslås.

När det gäller förslagen i kommittémotion 2021/22:3963 (L) yrkande 3 om åtgärder för att motverka den ofrivilliga deltiden i kvinnodominerade yrken och yrkande 4 om vikten av ett företagarperspektiv i jämställdhetspolitiken konstaterar utskottet att liknande förslag har behandlats av utskottet tidigare. Utskottet instämmer med motionärerna om att en minskning av den ofrivilliga

deltiden är en viktig jämställdhetsfråga. Heltidsarbete är viktigt för möjligheterna till egen försörjning och för att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män. I likhet med föregående riksmöte konstaterar utskottet att Sveriges Kommuner och Regioner bedriver ett brett och målinriktat arbete för att motverka ofrivillig deltid och främja jämställdhet. När det gäller frågan om ett företagarperspektiv i jämställdhetspolitiken vill utskottet inleda med att lyfta fram delmålet om ekonomisk jämställdhet och påminna om att det även omfattar företagande, dvs. att kvinnor ska ha samma möjligheter som män att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst. Som redovisats ovan i avsnittet Jämställda löner har Jämställdhetsmyndigheten också nyligen haft i uppdrag att göra en uppföljning av delmålet om ekonomisk jämställdhet. Uppdraget har nyligen redovisats till regeringen. Utskottet bedömer sammantaget att det inte finns skäl att rikta något uttalande till regeringen med anledning av de nämnda förslagen. Yrkandena bör därmed avslås.

När det slutligen gäller förslaget i kommittémotion 2021/22:3969 (L) yrkande 8 som handlar om att följa upp huruvida ökat hemarbete påverkar jämställdheten instämmer utskottet givetvis i att det är en angelägen fråga att bevaka. Utskottet noterar i sammanhanget det uppdrag som Jämställdhetsmyndigheten fått genom regleringsbrevet för 2022 om att följa upp utvecklingen i förhållande till det jämställdhetspolitiska delmålet om jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet samt även den tidsanvändningsstudie som Statistiska centralbyrån inom en snar framtid ska redovisa till regeringen. Utskottet anser att dessa uppdrag får anses ligga i linje med det som efterfrågas i det aktuella yrkandet. Yrkandet bör därmed avslås på den grunden att det får anses i huvudsak tillgodosett.

Diskriminering på grund av kön m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arbetet mot diskriminering på grund av kön och missgynnande på grund av föräldraledighet. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 25 (KD).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4166 av Ebba Busch m.fl. (KD) anser motionärerna att Diskrimineringsombudsmannen bör ges i uppdrag att informera arbetsgivare om föräldraledigas rätt till lönerevision (yrkande 31). Förslag om detta finns även i kommittémotion 2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 26. I partimotionen föreslår motionärerna vidare att Diskrimineringsombudsmannen ska ges i uppdrag att utföra en fördjupad studie av förekomsten av diskriminering eller missgynnande av föräldrar eller gravida i arbetslivet (yrkande 35).

I kommittémotionen anser motionärerna vidare att det är viktigt att slå vakt om ett familjevänligt arbetsliv (yrkande 23). Det handlar bl.a. om att skapa en attityd och kultur på arbetsmarknaden där det är accepterat att småbarnsföräldrar går ned i arbetstid eller har flexibel arbetstid. Motionärerna anser även att arbetsgivare bör uppmuntras att införa ett s.k. keep in touch-program för föräldralediga (yrkande 25).

Bakgrund

Föräldraledighetslagen

En arbetstagare har som förälder rätt till ledighet från sin anställning enligt föräldraledighetslagen (1995:584). Föräldraledighetslagen slår också fast att en arbetsgivare inte får missgynna en arbetssökande eller en arbetstagare av skäl som har samband med föräldraledigheten (16 §). Diskrimineringsombudsmannen har möjlighet att som part föra talan för en enskild som i strid med föräldraledighetslagens bestämmelser missgynnats av skäl som har samband med föräldraledighet (25 §).

Diskrimineringslagen

Diskrimineringslagen (2008:567) förbjuder diskriminering som har samband med kön. Lagen gäller inom många olika samhällsområden. Ett av dessa är arbetsliv.

Enligt 3 kap. 4 § diskrimineringslagen är alla arbetsgivare skyldiga att inom ramen för sin verksamhet bedriva ett arbete med aktiva åtgärder. Arbetsgivarens arbete med aktiva åtgärder ska enligt 3 kap. 5 § samma lag bl.a. omfatta möjligheter att förena förvärvsarbete med föräldraskap. Exempel på sådana åtgärder kan enligt förarbetena till lagen vara att begränsa övertid eller arbete på obekvämt arbetstid eller att införa flexibel arbetstid. En annan konkret åtgärd kan vara att ge arbetstagare möjlighet att utföra arbetet i hemmet. Om arbetsgivaren t.ex. ser över arbetsorganisationen, den långsiktiga personalplaneringen och arbetstiderna kan det också enligt förarbetena skapas möjligheter som underlättar kombinationen av förvärvsarbete och föräldraskap för såväl kvinnor som män (prop. 2007/08:95 s. 331).

Diskrimineringsombudsmannens uppdrag

Av förordningen med instruktion för Diskrimineringsombudsmannen (2008:1401) framgår att Diskrimineringsombudsmannen (DO) har de uppgifter som följer av diskrimineringslagen, lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen och föräldraledighetslagen. I förordningen anges också att myndigheten ska följa och analysera utvecklingen inom sitt ansvarsområde.

I sin årsredovisning för 2020 skriver DO att myndigheten under 2020 gjort informationssatsningar om missgynnandeförbudet i föräldraledighetslagen. Det har handlat om riktade annonser i sociala medier till arbetsgivare och till

föräldrar, mejlutskick till rekryteringsföretag och till några myndigheter. Målet var att öka kännedomen om missgynnandeförbudet samt att vägleda målgrupperna till do.se för mer information om vad som gäller och vilket ansvar arbetsgivare har.

Balansdirektivet

Frågan om skydd mot diskriminering av föräldrar och gravida i arbetslivet aktualiseras vid genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1158 av den 20 juni 2019 om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare och om upphävande av rådets direktiv 2010/18/EU, det s.k. balansdirektivet. Direktivet innehåller en rad skyddsbestämmelser för arbetstagare som utövar sina rättigheter enligt direktivet. Arbetstagare ska bl.a. skyddas mot uppsägning och mindre gynnsam behandling på grund av att de tar sina rättigheter i anspråk. Direktivet ska vara genomfört senast den 2 augusti 2022.

Regeringen överlämnade den 22 mars 2022 propositionen Genomförande av balansdirektivet (prop. 2021/22:175) till riksdagen. Propositionen har hänvisats till utskottet för beredning.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om diskriminering på grund av kön m.m. behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 29 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Åtgärder för att främja jämställdhet och motverka diskriminering inom arbetslivet är centrala element i samhällsbygget. En av grundstenarna bör givetvis vara goda och lika möjligheter att förena arbetsliv och familjeliv, och utskottet vill inleda med att betona vikten av ett brett och aktivt arbete för att värna detta.

När det gäller det förslag som finns i partimotion 2021/22:4166 (KD) yrkande 35 om att Diskrimineringsombudsmannen bör ges i uppdrag att genomföra en fördjupad studie av förekomsten av diskriminering eller missgynnande av föräldrar eller gravida i arbetslivet kan utskottet konstatera att motsvarande förslag har behandlats av utskottet tidigare. Utskottet anser inte heller detta år att det finns anledning att rikta något tillkännagivande till regeringen i frågan. Utskottet vill återigen lyfta fram att Diskrimineringsombudsmannen enligt sin instruktion har till uppgift att följa och analysera utvecklingen inom sitt ansvarsområde. Utskottet förutsätter att myndigheten bedriver ett aktivt arbete utifrån de olika diskrimineringsgrunderna och för att motverka missgynnande enligt föräldraledighetslagen.

Inte heller när det gäller förslagen i partimotion 2021/22:4166 (KD) yrkande 31 och kommittémotion 2021/22:4210 (KD) yrkande 26 om att Diskrimineringsombudsmannen bör ges i uppdrag att informera arbetsgivare om föräldraledigas rätt till lönerevision anser utskottet att det finns något skäl för ett tillkännagivande till regeringen. Som redovisats ovan har Diskrimineringsombudsmannen genomfört breda informationssatsningar när det gäller bl.a. missgynnandeförbudet i föräldraledighetslagen. Utskottet vill i sammanhanget också framhålla den skyldighet som arbetsgivare har att arbeta med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering på arbetsplatser och på annat sätt främja lika rättigheter och möjligheter. I detta ligger att underlätta för kvinnor och män att förena arbete med föräldraskap. Utskottet vill även hänvisa till den beredning som pågår inom Regeringskansliet av utredningsbetänkandet Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen som bl.a. handlar om åtgärder för att säkerställa bättre efterlevnad av bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen. Utskottet vill vidare lyfta fram det arbete som har bedrivits av Kommissionen för jämställda livsinkomster där en viktig del har varit att verka för en bred diskussion och sprida kunskap om hur ekonomisk jämställdhet generellt och jämställda livsinkomster specifikt kan främjas. En närmare redogörelse för det utredningsarbetet finns i andra avsnitt av detta betänkande.

När det gäller det förslag som finns i kommittémotion 2021/22:4210 (KD) yrkande 25 om s.k. keep in touch-program som en modell för föräldralediga att upprätthålla kontakt med sin arbetsplats sympatiserar utskottet med de intentioner som ligger till grund för förslaget, men anser inte heller här med hänvisning till det arbete som pågår att det finns anledning för riksdagen att rikta något uttalande till regeringen.

Utskottet ser avslutningsvis inte heller skäl att föreslå något uttalande till regeringen med anledning av kommittémotion 2021/22:4210 (KD) yrkande 23. Utskottet instämmer med motionärerna om vikten av att skapa förutsättningar för ett familjevänligt arbetsliv, men ser inte att ett tillkännagivande i enlighet med det aktuella yrkandet skulle bidra med något till det arbete som redan bedrivs på området.

Utskottet kommer inom kort att återkomma till frågan om att göra det lättare för arbetstagare som är föräldrar eller anhörigvårdare att förena arbete och familjeliv genom beredning av propositionen om genomförande av EU:s s.k. balansdirektiv.

Utskottet anser med det anförda att samtliga yrkanden i avsnittet bör avslås.

Diskriminering på grund av ålder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot diskriminering på grund av ålder. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete. Jämför reservation 26 (M), 27 (L) och 28 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3423 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) tar motionärerna upp ålderism och anser att Diskrimineringsombudsmannens arbete mot åldersdiskriminering bör förstärkas och effektiviseras (yrkande 1). Motionärerna anser att fler anmälningar om åldersdiskriminering bör analyseras ingående och ge underlag för Diskrimineringsombudsmannens arbete med att förebygga diskriminering. Liknande förslag framförs i kommittémotion 2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 14.

I kommittémotion 2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) tar motionärerna upp diskriminering på grund av ålder och anser att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att förstärka diskrimineringslagen (yrkande 1).

I kommittémotion 2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) betonar motionärerna att diskrimineringen mot äldre och ålderismen måste minska i Sverige (yrkande 1). Motionärerna anser att Diskrimineringsombudsmannens tillsyn av de aktiva åtgärder som görs för att förebygga åldersdiskriminering behöver öka (yrkande 2). Vidare anser motionärerna att staten bör gå före och aktivt verka för att människor kan arbeta längre om de vill (yrkande 4). Äldre hbtqi-personers hälsa och livsvillkor är vidare ett område som tas upp i motionen och motionärerna anser att det bör ges ett uppdrag om äldre hbtqi-personers egna erfarenheter (yrkande 12).

Bakgrund

Diskrimineringslagen

Ålder är en av de sju diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen (2008:567). Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering som har samband med ålder. Lagen gäller inom arbetsliv, utbildning, hälso- och sjukvård, varor, tjänster och flera andra samhällsområden. Vidare ska alla arbetsgivare och utbildningsanordnare enligt 3 kap. diskrimineringslagen arbeta med det som i lagen kallas för aktiva åtgärder. Det innebär att arbetsgivare, skolor, högskolor och andra utbildningsanordnare ska genomföra ett systematiskt arbete för att motverka diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter i sina verksamheter.

Delegationen för främjande av senior arbetskraft

Delegationen för senior arbetskraft tillsattes av regeringen i augusti 2018 med uppdraget att verka för ett mer inkluderande och åldersoberoende synsätt i arbetslivet (dir. 2018:83). Enligt direktiven skulle delegationen bidra till ökad kunskap om forskning om äldres möjligheter och även föreslå åtgärder som motverkar åldersdiskriminering för att bättre ta till vara äldres kompetens och erfarenhet.

I delegationens slutbetänkande Äldre har aldrig varit yngre – allt fler kan och vill arbeta längre (SOU 2020:69) från november 2020 presenteras ett antal överväganden, bedömningar och åtgärder som olika aktörer behöver göra för att fler ska kunna få ett längre arbetsliv. Till dessa hör övervägandet att det är en nödvändighet att seniorer som kan och vill arbeta längre får göra det.

Jämlikhetskommissionen

Äldre i arbetslivet är en fråga som även tas upp och diskuteras av Jämlikhetskommissionen i dess betänkande En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) som överlämnades till regeringen i juli 2020. Kommissionen pekar bl.a. på olika faktorer som kan påverka arbetsmarknadssituationen för äldre. Bland faktorer knutna till arbetsgivarna är risken för åldersdiskriminering en viktig omständighet enligt kommissionen. Kommissionen framhåller bl.a. att äldre måste ges möjligheter att arbeta i den omfattning som de vill och kan, och lyfter fram den s.k. Pensionsåldersutredningens (SOU 2013:25) förslag som rimligt. Kommissionen understryker dock att det även handlar om attityder hos arbetsgivarna och i omvärlden. Betänkandet remissbehandlades under 2021.

En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025

I skrivelsen En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025 (skr. 2020/21:92) betonas att en central del för att skapa ett längre och hållbart arbetsliv är att bättre ta till vara äldres kompetens och erfarenhet. Arbetslivet behöver enligt regeringen bli mer åldersberoende, och äldres kunskaper och erfarenheter behöver tas till vara på ett bättre sätt i arbetslivet. Allt fler kan och vill arbeta längre, men många möter olika hinder i arbetslivet i t.ex. olika regelsystem och avtal. Åldersdiskriminering bör enligt regeringen motverkas med breda åtgärder, och en god arbetsmiljö genom hela livet är grundläggande.

Äldre hbtqi-personer

Genom den handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter som regeringen antog i januari 2021 tillkom två nya fokusområden; arbetslivet och äldre hbtqi-personer. Regeringens målsättning för fokusområdet äldre hbtqi-personer är att äldre hbtqi-personer ska kunna leva öppet och kunna

åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg.

Inom ramen för genomförandet av handlingsplanen gav regeringen i februari 2022 ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten att genomföra en kartläggning av hälsa och levnadsvillkor bland äldre hbtqi-personer (A2022/00187). Uppdraget ska genomföras i nära samverkan med Socialstyrelsen som samtidigt getts i uppdrag att kartlägga äldre hbtqi-personers behov av, och tillgång till, kommunal vård och omsorg.

Uppdragen ska slutredovisas till regeringen senast den 29 september 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om äldre i arbetslivet behandlades av utskottet i betänkande 2021/22:AU6 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 50 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till i huvudsak pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2021/22:46).

Motionsyrkanden om diskriminering på grund av ålder behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 31 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Åldersdiskriminering utgör hinder för människor att uppnå lika rättigheter och möjligheter i samhället och måste självfallet motverkas. Utskottet vill inledningsvis framhålla det starka skydd mot diskriminering på grund av ålder som i dag finns i diskrimineringslagen. Det ger enligt utskottet en bra grund för att få till stånd en förändring i samhället.

Kommittémotionerna 2021/22:3423 (M) yrkande 1, 2021/22:3841 (M) yrkande 14 och 2021/22:4065 (MP) yrkande 2 handlar samtliga om Diskrimineringsombudsmannens uppdrag. Motionärerna menar att myndighetens arbete mot åldersdiskriminering bör förstärkas och effektiviseras. Diskrimineringsombudsmannen är en viktig aktör i många sammanhang, och utskottet delar givetvis motionärernas grundinställning om vikten av att myndighetens arbete bedrivs effektivt. Utskottet vill med anledning av de aktuella motionerna uppmärksamma den beredning som pågår inom Regeringskansliet av flera statliga utredningsbetänkanden om hur arbetet mot diskriminering kan utvecklas och effektiviseras och hur diskrimineringslagstiftningen ska bli mer heltäckande. En närmare redogörelse för nämnda utredningsarbete finns i andra avsnitt av detta betänkande. Utskottet anser att beredningsarbetet inte bör föregripas. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Inte heller när det gäller kommittémotion 2021/22:3980 (L) yrkande 1 i vilken förespråkas att det ska tillsättas en utredning med uppdrag att förstärka diskrimineringslagen eller kommittémotion 2021/22:4065 (MP) yrkande 1 i

vilken betonas att åldersdiskriminering och ålderismen i Sverige måste minska, anser utskottet med hänvisning till pågående beredningsarbete och övrigt pågående arbete på området att det finns skäl för något uttalande till regeringen. Yrkandena bör därmed avslås.

När det gäller förslaget i kommittémotion 2021/22:4065 (MP) yrkande 4 om äldre i arbetslivet vill utskottet i tillägg till det ovan anförda framhålla det arbete som Delegationen för senior arbetskraft bedrivit. Även Jämlikhetskommissionens arbete bör uppmärksammas. Utskottet noterar även att regeringen i sin arbetsmiljöstrategi för 2021–2025 lyfter fram att arbetslivet behöver bli mer åldersoberoende, och att äldres kunskaper och erfarenheter behöver tas till vara på ett bättre sätt i arbetslivet. Utskottet ser med det anförda inte att det finns skäl att rikta något uttalande till regeringen med anledning av det aktuella yrkandet, som därmed bör avslås.

Slutligen när det gäller förslaget i kommittémotion 2021/22:4065 (MP) yrkande 12 som är inriktat på äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor noterar utskottet de uppdrag som regeringen nyligen gett till Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen om äldre hbtqi-personers hälsa, vård och omsorg. Utskottet bedömer att uppdragen ligger i linje med det som motionärerna efterfrågar och ser därmed inte att det i nuläget finns anledning att rikta något tillkännagivande till regeringen. Det aktuella yrkandet bör därmed avslås.

Diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om en översyn av diskrimineringslagstiftningen i relation till religionsfriheten. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.
Jämför reservation 29 (SD) och 30 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) har motionärerna förslag om en värderingsmässig minsta gemensamma nämnare i arbetslivet (yrkande 10). Enligt motionärerna bör regeringen tillsätta en utredning med syftet att tydliggöra arbetsgivarens rätt att bestämma över synliga religiösa symboler och religiös klädsel liksom religiösa ritualer och artighetsgester på arbetsplatsen. Motionärerna tar vidare upp frågan om religiöst påbjuden klädsel och ritualer och synliga religiösa symboler på statliga myndigheters arbetsplatser (yrkande 11). En utgångspunkt för den utredning som bör tillsättas bör enligt motionärerna vara ett myndighetspersoner som utövar makt över enskilda, t.ex. poliser eller

ordningsvakter, inte ska bära synliga religiösa symboler eller klädsel som tydligt förknippas med en religion och som kraftigt avviker från västerländsk eller svensk tradition.

I kommittémotion 2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) anför motionärerna att religionsfriheten är central men att vissa inslag i utövandet inte kan anses skyddas av diskrimineringsgrunderna eftersom det skulle störa normal mänsklig interaktion. Motionärerna anser därför att diskrimineringslagstiftningen gällande arbetslivet bör förtydligas (yrkande 30). Motionärerna anser vidare att regeringens arbete mot diskriminering behöver breddas och inkludera alla former av religiös förföljelse, inklusive den riktad mot kristna (yrkande 66).

Bakgrund

Diskrimineringslagen

Diskrimineringslagen (2008:567) förbjuder diskriminering som har samband med religion eller annan trosuppfattning. Lagen gäller inom arbetslivet, utbildning, varor, tjänster, bostäder och flera andra samhällsområden.

Med religion avses religiösa åskådningar som exempelvis hinduism, judendom, kristendom och islam. Annan trosuppfattning innefattar sådana övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning, t.ex. buddism, ateism och agnosticism. Politiska åskådningar och etiska eller filosofiska värderingar som inte har samband med religion omfattas inte av diskrimineringslagens skydd.

Enligt 3 kap. diskrimineringslagen ska alla arbetsgivare och utbildningsanordnare arbeta med det som kallas för aktiva åtgärder. Det innebär att arbetsgivare, skolor, högskolor och andra utbildningsanordnare ska genomföra ett systematiskt arbete för att motverka diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter i sina verksamheter. Det finns bl.a. lagkrav på att kartlägga, analysera, åtgärda och följa upp risker för alla former av diskriminering.

Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Under 2016 fattade regeringen beslut om en nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (Ku2016/02629). Planen innebär att ett samlat grepp tas om arbetet mot rasism och liknande former av fientlighet. Arbetet utförs av flera myndigheter, regionala och lokala aktörer samt organisationer inom det civila samhället. Planen utgår från fem särskilt viktiga strategiska områden, däribland mer kunskap, utbildning och forskning samt ett mer aktivt rättsväsen.

Budgetpropositionen för 2022

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 13 s. 41) att arbetet mot olika former av rasism i Sverige fortsätter

med den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott som en viktig utgångspunkt. Regeringen anför bl.a. att fortsatta insatser behövs för att motverka att människors liv begränsas av rasism, hbtqi-fobi och diskriminering i bl.a. arbetslivet och inom utbildningen. Regeringen skriver vidare att den avser att fortsätta stödja myndigheter och andra offentliga verksamheter i arbetet med att säkerställa ett likvärdigt och rätts-säkert bemötande av enskilda och att förhindra att människors tillgång till välfärd och trygghet påverkas av faktorer såsom t.ex. etnisk tillhörighet, hudfärg eller religion.

Uppdrag till Diskrimineringsombudsmannen

I oktober 2021 gav regeringen i uppdrag till Diskrimineringsombudsmannen att öka kunskapen om förekomsten av diskriminering som har samband med religion eller annan trosuppfattning och hur den samspelar med diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet (A2021/01979). I uppdraget ingår också att öka kunskapen om hur sådan diskriminering tar sig uttryck och påverkar människors livsvillkor och möjligheter i livet. Inom ramen för uppdraget ska diskriminering av judar och muslimer särskilt belysas.

I uppdraget ingår att

- sammanställa och analysera anmälningar som inkommit till myndigheten om diskriminering som har samband med religion och annan trosuppfattning och hur den samspelar med diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet
- ta fram ett kunskapsunderlag om vilka utmaningar och hinder som människor möter när de utövar sin religion respektive är synliga i sin religion, t.ex. genom klädsel
- särskilt granska hur människor, som på grund av sitt utseende eller namn antas tillhöra någon religion, riskerar att diskrimineras, t.ex. på arbetsmarknaden.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 juni 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om åtgärder mot diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 33 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning bl.a. till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

När det gäller de motionsförslag som utskottet behandlar i detta avsnitt konstaterar utskottet att kommittémotionerna 2021/22:3794 (SD) yrkandena 10 och 11 och 2021/22:4210 (KD) yrkande 30 är inriktade på frågan om

religionsfrihetens gränser i relation till diskrimineringslagstiftningen. Utskottet kan konstatera att frågan om vilket skydd som ska finnas för individers religiösa manifestationer i skolor och på arbetsplatser är en fråga som tilldragit sig allt större uppmärksamhet de senaste åren. Som utskottet framhållit vid tidigare behandling av liknande motionsförslag är religionsfrihetens gränser en komplex fråga där olika intressen ställs mot varandra. Utskottet utgår även detta år från att regeringen nogsnamt följer utvecklingen och att regeringen vid behov tar initiativ till åtgärder. Att regeringen aktivt följer frågan visas bl.a. genom det ovan redovisade uppdraget till Diskrimineringsombudsmannen om att kartlägga diskriminering som har samband med religion eller annan trosuppfattning. Med det anförda vidhåller utskottet sin uppfattning att det inte finns anledning att rikta något uttalande till regeringen. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

I kommittémotion 2021/22:4210 (KD) yrkande 66 framhåller motionärerna att religionsfriheten måste vara en självklarhet i samhället, och de anser att tydliga markeringar måste göras mot alla former av hat på grund av religiös tillhörighet. Utskottet instämmer med motionärerna om vikten av att alla former av religiös förföljelse tas på lika stort allvar, men anser med hänvisning bl.a. till regeringens arbete utifrån den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, att det inte finns skäl att rikta något krav till regeringen med anledning av det aktuella motionsförslaget. Yrkandet bör därmed avslås.

Diskriminering på grund av funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot diskriminering på grund av funktionsnedsättning. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 31 (C).

Motionerna

I motion 2021/22:195 av Ulrika Heie och Per Lodenius (båda C) uppmärksammar motionärerna den diskriminering som personer med psykisk ohälsa kan uppleva i olika livssituationer. Enligt motionärerna behövs det mer forskning, ökad kunskap om psykisk funktionsnedsättning, förbättrad tillgänglighet, utökat samhälleligt stöd m.m. för att värna rättigheterna för personer med psykisk ohälsa.

I motion 2021/22:1759 av Elin Gustafsson (S) anser motionären att det bör övervägas hur diskrimineringslagstiftningen kan stärkas så att skattefinansierade hjälpmedel kan användas fullt ut. Motionären nämner som exempel tillgängligheten för personer med ledarhund.

Bakgrund

Diskrimineringslagen

I diskrimineringslagen (2008:567) finns ett skydd mot diskriminering på grund av funktionshinder som omfattar arbetsliv, utbildning, hälso- och sjukvård, varor, tjänster och en rad andra samhällsområden.

Den 1 januari 2015 infördes bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering i lagstiftningen (prop. 2013/14:198, bet. 2013/14:AU8, rskr. 2013/14:367). Den 1 maj 2018 utvidgades skyddet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet genom att förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet utökades till att även omfatta företag inom varu- och tjänstesektorn med färre än tio anställda (prop. 2016/17:220, bet. 2017/18:AU3, rskr. 2017/18:29).

Uppdrag till Diskrimineringsombudsmannen

Diskrimineringsombudsmannen ska enligt sitt regleringsbrev för budgetåret 2022 redovisa antalet anmälningar i form av bristande tillgänglighet som inkommit till myndigheten från den 1 maj 2018 och som avser tillhanda-hållande av varor och tjänster för företag med färre än tio anställda. Därutöver ska myndigheten redovisa sin bedömning hur det utvidgade skyddet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet som trädde i kraft den 1 maj 2018 har fallit ut för de personer som bestämmelsen är avsedd att skydda.

Nationellt forskningsprogram om psykisk hälsa

Genom regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige (prop. 2020/21:60) har Forte fått i uppdrag att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram om psykisk hälsa. Forskningsprogrammet ska bl.a. fokusera på forskning om barns och ungdomars psykiska hälsa, förebyggande och tidiga insatser vid psykisk ohälsa, suicidprevention samt samordnade insatser för personer med svår psykiatrisk problematik.

Regeringen skriver i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 9 s. 196 f.) att forskningsprogrammet om psykisk hälsa förväntas kunna öka förståelsen om varför psykisk ohälsa ökar i samhället och bidra till framtagandet av metoder, insatser och behandlingar för att minska omfattningen och lindra konsekvenserna av psykisk ohälsa och olika psykiska sjukdomar. Forskningen på området förväntas också belysa vilka metoder som är effektiva för att stödja individen i sjukskrivningsprocessen och som kan bidra till återgång i arbete för sjukskrivna med psykisk ohälsa. Forte kommer också att fortsätta att fördela medel till forskning om prevention och folkhälsa. Satsningen bör enligt regeringen bidra till att öka kunskapen om preventiva åtgärder och deras effekter på folkhälsan.

Kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention

Regeringen uppdrog i juli 2020 åt Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten att lämna in underlag till en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171). Uppdraget ska genomföras i nära samverkan med ett tjugotal berörda myndigheter. Myndigheterna ska individuellt analysera nuläget och de långsiktiga behov som finns inom den egna verksamheten. I den individuella analysen ska myndigheterna, inom sina respektive verksamhetsområden, identifiera områden som bör prioriteras i en nationell strategi, analysera målgrupper som berörs av uppdraget och där man finner det nödvändigt peka på utvecklingsbehov inom det egna verksamhetsområdet i frågor som berör psykisk hälsa och suicidprevention. Under samordning av Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska myndigheterna dessutom göra en gemensam analys. I den gemensamma delen ingår att föreslå en samlad strategi med mål och prioriteringar samt uppföljning.

Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 1 september 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande

Under riksmötet 2017/18 föreslog utskottet i samband med behandlingen av proposition 2016/17:220 Utvidgat skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet ett tillkännagivande till regeringen om att en utvärdering av det utvidgade skyddet bör ske när lagstiftningen varit i kraft en tid. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2017/18:AU3, rskr. 2017/18:29).

Enligt uppgift från Regeringskansliet har arbete med utvärdering påbörjats genom det återrapporteringskrav som Diskrimineringsombudsmannen fått i regleringsbrevet för 2022, se ovan.

Motioner

Motionsyrkanden om diskriminering på grund av funktionsnedsättning behandlades av utskottet senast i betänkandena 2019/20:AU7 (s. 25 f.) och 2020/21:AU10 (s. 37 f.), båda med rubriken Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2019/20:82 respektive 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Motionärerna i detta avsnitt tar upp olika frågor som handlar om situationen för personer med funktionsnedsättning. I motion 2021/22:195 (C) uppmärksammar motionärerna den utsatthet och diskriminering som personer med

psykisk ohälsa kan uppleva i olika livssituationer, och i motion 2021/22:1759 (S) anser motionären att mer måste göras för att öka tillgängligheten i samhället för personer med funktionsnedsättning.

Utskottet vill inleda med att understryka vikten av ett inkluderande samhälle där ingen ska behöva uppleva diskriminering. När det gäller de frågor som tas upp i de aktuella motionerna noterar utskottet att regeringen inom området psykisk hälsa nyligen vidtagit flera viktiga åtgärder, bl.a. genom uppdrag att inrätta ett nationellt forskningsprogram om psykisk hälsa och att ta fram underlag till en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention.

När det gäller åtgärder för att öka tillgängligheten konstaterar utskottet att diskrimineringslagen har genomgått en rad reformer under det dryga decennium som den har varit i kraft, bl.a. har skyddet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet stärkts. Utskottet noterar vidare att regeringen har påbörjat ett arbete med att göra en utvärdering av den lagändring som trädde i kraft 2018.

Med hänvisning till vad som anförts ovan kan utskottet inte se att det finns skäl till något initiativ till tillkännagivande till regeringen med anledning av de nämnda förslagen. Yrkandena bör därmed avslås.

Diskriminering på grund av politisk åskådning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om diskriminering på grund av politisk åskådning. Utskottet hänvisar bl.a. till gällande bestämmelser.

Motionerna

I motion 2021/22:485 av Sven-Olof Sällström och Michael Rubbestad (båda SD) anser motionärerna att regeringen bör utreda möjligheterna dels att införa politisk åskådning som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen (yrkande 1), dels att införliva politisk åskådning som diskrimineringsgrund i Diskrimineringsombudsmannens uppdrag (yrkande 2). Motsvarande förslag framförs även i motion 2021/22:146 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1 och 2.

Att politisk uppfattning ska införas som diskrimineringsgrund i den svenska lagstiftningen föreslås också i motion 2021/22:189 av Eric Westroth (SD). Enligt motionären lämnar svensk lagstiftning det helt öppet inte bara för direkt och indirekt diskriminering utan även för trakasserier mot enskilda på grund av deras politiska uppfattning eller åsikt.

Bakgrund

Europakonventionen

Genom t.ex. Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna (Europakonventionen) och de svenska grundlagarna finns ett generellt skydd mot diskriminering. Europakonventionen gäller sedan 1995 som svensk lag genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, se 2 kap. 19 § regeringsformen.

I konventionens artikel 14 finns ett diskrimineringsförbud. Enligt detta ska åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i konventionen säkerställas utan diskriminering på någon grund såsom kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åsikt, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt. Artikel 14 gäller för sådan diskriminering som har samband med någon av de skyddade fri- och rättigheter som garanteras i Europakonventionen. Förbudet mot diskriminering kan aktualiseras både i offentlig verksamhet och i privat verksamhet.

Diskrimineringslagen

Skyddet mot diskriminering omfattar enligt diskrimineringslagen (2008:567) sju diskrimineringsgrunder. När lagstiftningen infördes diskuterades vilka diskrimineringsgrunder lagen skulle omfatta och regeringen gjorde bedömningen att den lämpligaste lösningen var att utgå från vad som framgick av olika EU-direktiv. Därmed föreslog regeringen följande diskrimineringsgrunder: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder (prop. 2007/08:95 s. 109 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om diskriminering på grund av politisk åskådning behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 38 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. gällande bestämmelser. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har åtskilliga gånger behandlat motsvarande förslag om skydd mot diskriminering på grund av politisk åskådning som här är föremål för utskottets ställningstagande. Som utskottet framhållit vid tidigare behandling finns det i Europakonventionen, som gäller som direkt tillämplig lag i Sverige, ett förbud mot diskriminering bl.a. när det gäller politisk eller annan åsikt. När

det gäller vilka diskrimineringsgrunder som ska pekats ut i diskrimineringslagen anser utskottet alltså att det inte finns skäl att överväga en annan ordning. Utskottet anser därmed att samtliga yrkanden i avsnittet bör avslås.

Kvotering och positiv särbehandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. positiv särbehandling på grundval av kön. Utskottet hänvisar till att gällande regelverk är väl avvägt.

Jämför reservation 32 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) motsätter sig motionärerna alla former av kvotering och positiv särbehandling på basis av kön och menar att sådan praxis inom offentlig verksamhet måste avvecklas (yrkande 2).

I motion 2021/22:517 av Jan Ericson (M) anser motionären att lagstiftningen mot kvotering bör skärpas. Personer ska bedömas efter egna individuella meriter och inte kvoteras in oavsett om det är på grund av kön, etnicitet eller något annat. Kvotering handlar enligt motionären om diskriminering av den bortkvoterade.

Bakgrund

Av 2 kap. 1 § diskrimineringslagen (2008:567) framgår att diskriminering av en arbetstagare är förbjuden. Diskrimineringslagens 2 kap. 2 § föreskriver att förbudet mot diskriminering inte hindrar åtgärder som genomförs som ett led i en strävan att främja jämställdhet mellan kvinnor och män, och som avser annat än löne- eller andra anställningsvillkor. Så kallad positiv särbehandling i arbetslivet är således tillåten i fråga om kön, men inte i fråga om övriga diskrimineringsgrunder.

För att positiv särbehandling ska vara tillåten får, enligt lagens förarbeten, skillnaden i meriter mellan två arbetssökande inte vara påtagliga, och särbehandlingen måste stå i proportion till ändamålet (prop. 2007/08:95). Vidare anges i förarbetena att en egenskap, t.ex. den sökandes kön, inte får vara automatiskt eller ovillkorligt avgörande, utan att en objektiv bedömning ska göras av exempelvis en arbetssökandes alla meriter och personliga förhållanden.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om kvotering och positiv särbehandling behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 39 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till gällande regelverk. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har upprepade gånger under innevarande mandatperiod behandlat motionsförslag om att avskaffa eller begränsa möjligheten till kvotering och positiv särbehandling på grund av kön. Utskottet har inte ändrat uppfattning i dessa frågor utan anser att positiv särbehandling inom diskrimineringslagens ramar är en väl avvägd ordning som utskottet inte ser skäl att ändra. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Översyn av diskrimineringslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en övergripande utvärdering av diskrimineringslagen och om en översyn av vissa delar av regelverket. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete. Jämför reservation 33 (M), 34 (C) och 35 (L).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) anför motionärerna att det är angeläget att säkerställa att diskrimineringslagen har haft avsedd effekt och att den därför bör utvärderas (yrkande 16). Inom ramen för översynen anser motionärerna att bl.a. möjligheten att stärka påföljderna för brott mot diskrimineringslagen bör utvärderas.

I kommittémotion 2021/22:3580 av Per Schöldberg m.fl. (C) anser motionärerna att skyldigheten för alla arbetsgivare att ha en plan för att motverka diskriminering är ett hinder för tillväxt för de mindre företagen. Motionärerna anser därför att det bör utredas om lagstiftningen kan differentieras utifrån storleken på företaget (yrkande 10). Motsvarande förslag framförs även i motion 2021/22:707 av Martina Johansson (C) yrkande 4.

I partimotion 2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) anser motionärerna att diskrimineringslagen bör utvärderas (yrkande 54). Motionärerna vill se en utvärdering av lagen för att se hur fler människor kan hävda sin rätt. Liknande förslag finns i kommittémotion 2021/22:4004 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 13.

I motion 2021/22:3063 av Fredrik Schulte (M) anser motionären att diskrimineringslagstiftningen bör ses över mot bakgrund av de skadeståndsbelopp som kan utdömas i diskrimineringsmål och som motionären anser vara oproportionerligt höga (yrkande 2).

I motion 2021/22:3574 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) anför motionärerna att den diskrimineringsavgift som kan dömas ut i många fall inte står i proportion till andra typer av straff och sanktioner i svensk lagstiftning utan kan framstå som oskäligt hög. De efterfrågar därför en översyn av diskrimineringslagen där storleken och förutsättningarna för att utdöma diskrimineringsavgift ses över.

Bakgrund

Diskrimineringslagen

Den 1 januari 2009 trädde diskrimineringslagen (2008:567) i kraft och ersatte då jämställdhetslagen (1991:433) och sex andra civilrättsliga lagar. Lagen har till syfte att säkerställa att de mänskliga rättigheterna respekteras i arbetslivet och en rad andra samhällsområden. Diskrimineringsombudsmannen (DO) utövar tillsyn över diskrimineringslagen och föräldraledighetslagen. Vid inrättandet av DO avvecklades Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning.

När det gäller överträdelser av diskrimineringslagen gäller att den som bryter mot diskriminerings- eller repressalieförbuden, eller den som inte uppfyller sina skyldigheter att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier och sexuella trakasserier, ska betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen innebär. Diskrimineringsersättningen betalas ut i dess helhet till den skadelidande. Ersättningen är en särskild form av skadestånd. I förarbetena till diskrimineringslagen framhålls att överträdelser av diskrimineringslagen ska ses som en allvarlig kränkning, och när diskriminering förekommit ska påföljden vara kännbar för den som är skyldig (prop. 2007/08:95 s. 390). Diskrimineringsersättningen har en dubbel funktion – dels ska den ersätta den kränkning som överträdelsen innebär, dels ska den avskräcka från diskriminering. Högsta domstolen har i en dom från 2014 benämnt de två olika komponenterna som upprätelseersättning respektive preventionspåslag. Diskrimineringsersättningen ska alltså i varje enskilt fall bestämmas så att den utgör en rimlig kompensation till den drabbade utifrån allvaret i överträdelsen. Dessutom ska den bidra till att på ett effektivt sätt motverka förekomsten av diskriminering i samhället (se NJA 2014 s. 499 I).

Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen

Regeringen tillsatte i augusti 2018 en utredning om hur tillsynen över diskrimineringslagen kan bli mer effektiv (dir. 2018:99). Bakgrunden var att regeringen ville se skarpare sanktioner mot de arbetsgivare som inte följer

lagstiftningen om diskriminering och trakasserier. En del av uppdraget bestod i att se över vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen följs. I oktober 2020 fick utredningen genom tilläggsdirektiv (dir. 2020:102) i uppdrag att bl.a. ta ställning till hur diskrimineringsskyddet i viss offentlig verksamhet kan ändras för att skyddet mot diskriminering ska bli så heltäckande som möjligt.

Ett delbetänkande presenterades av utredningen i december 2020 (SOU 2020:79) där det bl.a. föreslås att DO ska få rätt att utfärda föreskrifter om kraven på arbetsgivare när det gäller arbetet med aktiva åtgärder. Delbetänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande till regeringen i december 2021 (SOU 2021:94). I slutbetänkandet redovisar utredningen sina överväganden och förslag när det gäller de uppdrag som gavs i tilläggsdirektivet. Den första delen av uppdraget handlade om att ta ställning till om det behövs åtgärder för att stärka skyddet mot diskriminering i de fall där det saknas en identifierbar skadelidande. Den andra delen av uppdraget innebar att föreslå hur skyddet mot diskriminering i offentlig verksamhet kan ändras för att det ska bli ett så heltäckande skydd som möjligt. Slutligen har utredningen därutöver haft uppdraget att överväga om skyddet mot trakasserier, sexuella trakasserier och hot mot arbetstagare, och mot personer som kan jämföras med arbetstagare, behöver utvidgas. Uppdraget avser handlingar som utförs av tredje man, som t.ex. kunder, gäster eller brukare.

Slutbetänkandet är ute på remiss och tiden för remissinstanserna att inkomma med svar går ut den 10 maj 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. översyn av diskrimineringslagen behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 40 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att betona att Sverige ska vara ett land där alla behandlas jämlikt och har tillgång till samma livschanser. Ingen ska behöva uppleva diskriminering eller mötas av intolerans. En effektiv och heltäckande diskrimineringslag med tydliga sanktioner för dem som inte följer lagstiftningen och en reell möjlighet till upprättelse för den som blivit diskriminerad är en viktig förutsättning i ett samhälle som värnar allas lika rättigheter och möjligheter.

Motionsförslagen i detta avsnitt handlar såväl om behovet av en generell översyn av diskrimineringslagen som om mer specifika delar såsom nivåerna på den diskrimineringsersättning som kan dömas ut och om de krav som finns

på bl.a. arbetsgivare att arbeta med aktiva åtgärder. Utskottet konstaterar att liknande yrkanden har behandlats av utskottet tidigare, och när det gäller förslagen i partimotionerna 2021/22:4032 (M) yrkande 16 och 2021/22:3965 (L) yrkande 54 samt kommittémotion 2021/22:4004 (L) yrkande 13 om en allmän översyn av diskrimineringslagen är utskottet alltjämt av uppfattningen att den pågående beredningen inom Regeringskansliet av utredningsbetänkanden på diskrimineringsområdet bör avvaktas innan det är läge att överväga initiativ till en övergripande utvärdering så som föreslås i nämnda motioner. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Även när det gäller motionerna 2021/22:3063 (M) yrkande 2 och 2021/22:3574 (M) som båda är inriktade på en översyn av diskrimineringslagstiftningen utifrån perspektivet att diskrimineringsersättningen kan framstå som oskäligt hög är utskottet av uppfattningen att det pågående beredningsarbetet bör avvaktas och att det inte finns anledning att nu överväga något initiativ till en sådan översyn. Utskottet anser därmed att även dessa yrkanden bör avslås.

När det slutligen gäller förslagen i kommittémotion 2021/22:3580 (C) yrkande 10 och motion 2021/22:707 (C) yrkande 4 om att utifrån storleken på företaget differentiera de krav som finns på arbetsgivare att arbeta med aktiva åtgärder vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning om att detta krav fyller en viktig funktion i arbetet med diskriminering. Utskottet är inte heller detta år berett att ompröva det gällande regelverket som får anses vara väl avvägt. De nämnda yrkandena bör därmed avslås.

Diskrimineringsombudsmannens uppdrag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. inriktningen för Diskrimineringsombudsmannens uppdrag och om inrättande av en särskild diskrimineringsnämnd. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 36 (M), 37 (C) och 38 (KD).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) anser motionärerna att det bör göras en uppföljning av Diskrimineringsombudsmannens uppdrag att stötta och sprida kunskap för att säkerställa att detta uppdrag har avsedd effekt (yrkande 15). Motionärerna hänvisar till uppgifter om arbetsgivares bristfälliga kunskaper om skyldigheten att motverka diskriminering bl.a. genom aktiva åtgärder.

I partimotion 2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21 anser motionärerna att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag bör ändras så att myndigheten mer aktivt ska upptäcka och agera mot diskriminering, bl.a.

genom att utföra fler stickprovskontroller och driva långt fler fall, i stället för som i dag främst för att etablera praxis. Motionärerna anser vidare att inrättandet av en särskild diskrimineringsnämnd bör utredas (yrkande 22). Motsvarande förslag om att inrätta en särskild diskrimineringsnämnd framförs även i kommittémotion 2021/22:3224 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 21.

I kommittémotion 2021/232:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) anser motionärerna att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag bör ändras till att myndigheten i större utsträckning aktivt ska driva individuella fall av diskriminering (yrkande 27).

I motion 2021/22:1502 av Boriana Åberg (M) anför motionären att risken med ett avgiftsfritt civilrättssystem är att många fler anser sig diskriminerade än de som i lagens mening i dag faktiskt är diskriminerade. För att systemet ska bli mer rättvist menar motionären att rättsprocessen i ett diskriminerings-ärende bör vara förenad med vissa kostnader även för den som anser sig vara diskriminerad.

Bakgrund

Diskrimineringsombudsmannens uppdrag

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har enligt sin instruktion (2008:1401) de uppgifter som följer av diskrimineringslagen (2008:567), lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen och föräldraledighetslagen (1995:584). DO ska i övrigt följa och analysera utvecklingen inom sitt ansvarsområde.

Av 4 kap. diskrimineringslagen framgår att DO utövar tillsyn över att lagen följs. Myndigheten ska bl.a. verka för att diskriminering som har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder inte förekommer på några områden av samhällslivet. Ombudsmannen ska också i övrigt verka för lika rättigheter och möjligheter avseende samtliga sju diskrimineringsgrunder. DO har bl.a. till uppgift att utreda anmälningar om diskriminering och trakasserier och granska hur arbetsgivare, högskolor och skolor arbetar för att förebygga diskriminering.

DO:s kärnverksamhet är indelad i verksamhetsgrenarna kunskap och tillsyn. Uppdraget är till sin helhet främjande, och insatserna inom båda verksamhetsgrenarna ska samverka för att bidra till samhällsförändring.

I ett pressmeddelande från november 2021 uppger myndigheten att den framöver avser att i större utsträckning utreda anmälningar med fokus på upprättelse för individen. Myndigheten betonar att beslutet inte innebär att DO kommer att utreda alla anmälningar som inkommer till myndigheten. Däremot anser DO att det är viktigt att den som vänder sig till DO ska få information om huruvida anmälan kommer att leda till att myndigheten inleder utredning.

I sin årsredovisning för 2021 beskriver DO den nya inriktningen, och anför bl.a. att den inre kärnan i verksamheten ska handla om att utreda anmälningar,

framställa ersättningskrav och driva process i domstol som rör anmälningar om överträdelse av förbuden mot diskriminering i diskrimineringslagen.

Utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering

Regeringen beslutade den 30 januari 2014 att tillkalla en särskild utredare för att lämna förslag till hur arbetet mot diskriminering kan organiseras och effektiviseras (dir. 2014:10). Utredningen lämnade sitt betänkande Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87) i december 2016. Utredningen har bl.a. övervägt olika lösningar när det gäller Diskrimineringsombudsmannens roll och arbetssätt samt fört diskussion om för- och nackdelar med antidiskrimineringsbyråernas verksamhet. Utredningen har även övervägt den roll som länsstyrelserna har i arbetet mot diskriminering. Ett förslag som lämnas av utredaren är att en diskrimineringsnämnd ska skapas som ett alternativ till domstolsprövning. Om en diskrimineringsnämnd ska inrättas krävs det enligt utredaren ytterligare överväganden i ett antal frågor.

Ärendet bereds i Regeringskansliet.

Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen

Som framgått ovan tillsatte regeringen i augusti 2018 en utredning om hur tillsynen över diskrimineringslagen kan bli mer effektiv (dir. 2018:99). En del av uppdraget bestod i att se över vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen följs. Genom tilläggsdirektiv gavs utredaren ett utvidgat uppdrag (dir. 2020:102).

Utredningen presenterade i december 2020 delbetänkandet Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området (SOU 2020:79). I december 2021 lämnade utredningen slutbetänkandet Ett utökat skydd mot diskriminering (SOU 2021:94). I delbetänkandet lämnar utredningen ett antal förslag för att öka effektiviteten i tillsynen.

Mer information om utredningens uppdrag och de förslag som den lämnat finns i föregående avsnitt.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om Diskrimineringsombudsmannens uppdrag behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 40 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag är brett då det innehåller såväl granskande som främjande uppgifter. Som utskottet

framfört vid tidigare behandling av motionsyrkanden om Diskrimineringsombudsmannens roll och uppdrag förutsätter utskottet att myndigheten bedriver ett aktivt arbete utifrån de olika diskrimineringsgrunderna och för att motverka missgynnande enligt föräldraledighetslagen. Liksom tidigare utgår utskottet också från att regeringen noga följer utvecklingen på området.

I partimotion 2021/22:3509 (C) yrkande 21 och kommittémotion 2021/22:4210 (KD) yrkande 27 finns förslag om att Diskrimineringsombudsmannen bör få ett ändrat uppdrag på så vis att fler individuella fall av diskriminering bör drivas av myndigheten. När det gäller denna fråga noterar utskottet det arbete som har inletts vid Diskrimineringsombudsmannen när det gäller att förändra inriktningen för verksamheten och i större utsträckning utreda anmälningar med fokus på upprättelse för individen. Utskottet vill även hänvisa till att den pågående beredningen inom Regeringskansliet av bl.a. de överväganden och förslag som Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen nyligen presenterat inte bör föregripas. Utskottet anser därför inte att det i nuläget kan anses vara motiverat att rikta något tillkännagivande till regeringen med anledning av nämnda förslag. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Arbetsgivares brist på kunskaper om diskrimineringslagens bestämmelser om främjande och förebyggande arbete är ett hinder som påverkar om och hur en arbetsgivare arbetar med aktiva åtgärder. Som lyfts fram i partimotion 2021/22:4032 (M) yrkande 15 är det således angeläget att Diskrimineringsombudsmannens arbete med att stötta och sprida kunskap når ut till arbetsgivarna och förmår dessa att bedriva ett ändamålsenligt arbete med aktiva åtgärder. När det specifikt gäller frågan om en uppföljning av Diskrimineringsombudsmannens uppdrag så som efterfrågas i den aktuella motionen anser utskottet dock inte att det finns skäl att rikta något uttalande till regeringen. Utskottet vill även i denna del hänvisa till den pågående beredningen inom Regeringskansliet av bl.a. förslag om effektivare tillsyn av arbetet med aktiva åtgärder. Med det anförda anser utskottet att även detta yrkande bör avslås.

Förslag om att inrätta en särskild diskrimineringsnämnd som finns i partimotion 2021/22:3509 (C) yrkande 22 och kommittémotion 2021/22:3224 (C) yrkande 21 har utskottet behandlat tidigare. Utskottet noterar återigen att det i betänkandet Bättre skydd mot diskriminering finns överväganden om inrättande av en diskrimineringsnämnd. Utskottet vidhåller sin uppfattning att det inte finns skäl att föregripa den pågående beredningen av det nämnda betänkandet. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

Inte heller när det gäller förslaget i motion 2021/22:1502 (M) om att rättsprocessen i ett diskrimineringsärende bör vara förenad med vissa kostnader även för den som anser sig vara diskriminerad, bedömer utskottet med hänvisning till pågående beredningsarbete om diskrimineringslagen att det finns skäl för något tillkännagivande till regeringen. Yrkandet bör därmed avslås.

Stärkt skydd på EU-nivå för hbtqi-personer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. diskrimineringsskyddet på EU-nivå för hbtqi-personer. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 39 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4004 av Barbro Westerholm m.fl. (L) tar motionärerna upp diskrimineringskyddet på EU-nivå för hbtqi-personer (yrkande 18). Motionärerna betonar bl.a. vikten av att regeringen arbetar vidare för att antidiskrimineringsdirektivet slutligen antas och att arbetet för att också inkludera alla transpersoner i EU:s diskrimineringslagstiftning fortsätter.

I motion 2021/22:3087 av Elin Lundgren m.fl. (S) anför motionärerna att det finns mycket Sverige kan göra för att stärka den internationella solidariteten med hbtq-plus, bl.a. anser de att regeringen bör verka för att EU:s diskrimineringslagstiftning förstärks. Målet är en sammanhållen lagstiftning som omfattar alla diskrimineringsgrunder och som gäller även utanför arbetsmarknaden (yrkande 5).

I motion 2021/22:2354 av Robert Hannah (L) uppmärksammar motionären konceptet vitbok som ett sätt för den svenska staten att göra upp med sin egen historia av förtryck av minoritetsgrupper. Motionären föreslår att det tas fram en vitbok om hur hbt-personer historiskt har behandlats i Sverige.

Bakgrund

Direktivförslag om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning

Förslaget till direktivet om likabehandling COM (2008) 426, även kallat antidiskrimineringsdirektivet, presenterades av kommissionen den 2 juli 2008. Syftet med förslaget är att utvidga minimiskyddet mot diskriminering av personer på grund av deras religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuella läggning även utanför arbetslivet. Europaparlamentet antog en position den 2 april 2009. Rådet har inte kunnat enas om en allmän inriktning.

Jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer

Den 12 november 2020 presenterade kommissionen sitt meddelande COM(2020) 698 En jämlikhetsunion: Jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025. I meddelandet slår kommissionen fast målsättningen att varje

hbtqi-person i EU ska vara trygg, ha lika möjligheter och fullt ut delta i samhällslivet.

I strategin fastställs ett antal centrala mål inom fyra pelare som ska uppnås under åren 2020–2025. De fyra pelarna är:

- hantera diskriminering av hbtqi-personer
- säkerställa trygghet för hbtqi-personer
- bygga inkluderande samhällen för hbtqi-personer
- leda kraven på jämlikhet för hbtqi-personer över hela världen.

Utöver åtgärder inom dessa pelare är målsättningen från kommissionen att integrera hbtqi-personers rättigheter inom unionens politiska arbete, lagstiftningsinitiativ och finansieringsprogram.

Strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck

Regeringens arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter bedrivs sedan 2014 utifrån strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, även kallad hbtqi-strategin. Strategin utgör enligt regeringen grunden för ett långsiktigt arbete inom fokusområdena våld, diskriminering och andra kränkningar, unga hbtqi-personer, hälsa, vård och sociala tjänster, privat- och familjeliv, kulturområdet samt det civila samhället. För vissa av fokusområdena har även strategiska myndigheter utsetts i syfte att utgöra en samlade kraft för ökad kunskap och likvärdigt bemötande.

Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter

I januari 2021 beslutade regeringen om en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter i syfte att komplettera strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck och kraftsamla arbetet med konkreta åtgärder för perioden 2020–2023. I handlingsplanen tydliggörs att queer- och intersexperspektivet inkluderas i regeringens arbete, och målgruppen omfattar därmed homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera personer och intersexpersoner (hbtqi-personer).

De sex ursprungliga fokusområdena är fortsatt av central betydelse och kompletteras genom handlingsplanen med ytterligare två fokusområden: arbetslivet och äldre hbtqi-personer. Dessutom inkluderas asyl och migration i fokusområdet våld, diskriminering och andra kränkningar.

Handlingsplanen innefattar åtgärder inom ett flertal av fokusområdena. Det handlar bl.a. om att motverka diskriminering, våld och andra kränkningar, ökad kunskap inom arbetslivet och om unga hbtqi-personers situation, psykisk hälsa samt en särskild satsning på arbetet med suicidprevention.

Regeringen har även utökat antalet hbtqi-strategiska myndigheter.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om bl.a. arbetet på EU-nivå när det gäller åtgärder mot diskriminering behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU10 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 44 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis när det gäller motionsförslagen i detta avsnitt att det i samtliga fall är fråga om likalydande förslag som behandlats av utskottet tidigare under innevarande mandatperiod. Som utskottet även tidigare framhållit är det angeläget att intensifiera arbetet med att ta itu med de problem som hbtqi-personer möter i samhället. Förbättringar när det gäller respekten för hbtqi-personers rättigheter inom EU är i detta sammanhang en central och angelägen fråga.

När det gäller det s.k. antidiskrimineringsdirektivet konstaterar utskottet att det krävs enhällighet i rådet för att anta det förslag som kommissionen lade fram 2008 om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Utskottet har haft överläggning med regeringen om den svenska ståndpunkten (se prot. 2015/16:4 § 2) och litar fortfarande till att regeringen i enlighet med ståndpunkten verkar för att direktivet ska kunna antas. Sverige ska enligt utskottet vara en tydlig och kraftfull röst för hbtqi-personers lika värde och rättigheter, och utskottet utgår från att detta också är den linje som regeringen driver i EU-samarbetet.

Med det anförda anser utskottet att det inte heller detta år kan anses vara nödvändigt att rikta något tillkännagivande om stärkt skydd på EU-nivå för hbtqi-personer enligt vad som föreslås i kommittémotion 2021/22:4004 (L) yrkande 18 eller motion 2021/22:3087 (S) yrkande 5. De aktuella yrkandena bör därmed avslås.

När det gäller förslaget i motion 2021/22:2354 (L) om att ta fram en vitbok om hur hbt-personer historiskt har behandlats i Sverige vidhåller utskottet även här sin tidigare uppfattning att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ. I likhet med vid tidigare behandling konstaterar utskottet att regeringen med den s.k. hbtqi-strategin har lagt grunden för ett långsiktigt arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Utskottet vill även framhålla den handlingsplan som regeringen antagit för 2021–2023, vilken enligt utskottet utgör en bra och viktig grund för det fortsatta arbetet med att förbättra situationen för hbtqi-personer. Även detta yrkande bör därmed avslås.

Reservationer

1. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 39,
bifaller delvis motion

2021/22:3626 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) och
avslår motionerna

2021/22:1865 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1,

2021/22:3062 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3471 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 1–3,

2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1 och 6 samt

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 1 och 21.

Ställningstagande

Det kan konstateras att skillnaderna mellan kvinnors och mäns ägande är stora. Forskningsöversikter visar att det beror på flera faktorer. Eftersom kvinnor generellt sett tjänar mindre än män så minskar deras möjligheter till investeringar och ägande. Vidare finns normer och stereotyper som utgör hinder för kvinnors ägande.

Genom att få bättre kunskap om ägande kan vi långsiktigt få till en förändring. Vi anser att Sverige behöver mer könsuppdelad statistik om ägande. Bolagsverket, Tillväxtverket, Statistiska centralbyrån och Lantmäteriet är exempel på myndigheter som bör få uppdraget att tillhandahålla ytterligare könsuppdelad statistik. Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose detta behov av offentlig statistik om ägande.

När det gäller Jämställdhetsmyndigheten anser vi till skillnad från utskottet att myndigheten bör avvecklas. Ett aktivt jämställdhetsarbete måste bedrivas inom alla relevanta myndigheter för att få genomslag. Att ha en särskild myndighet för jämställdhetsfrågor kan få motsatt effekt genom att arbetet på

andra myndigheter och aktörer sidoordnas och nedprioriteras. Vi anser därmed att regeringen bör inleda ett arbete för att lägga ned Jämställdhetsmyndigheten.

2. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:1865 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2021/22:3062 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3471 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2021/22:3626 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M),

2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 1–3,

2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1 och 6,

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 39 samt

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 1 och 21.

Ställningstagande

Vi ser jämställdhet mellan kvinnor och män i termer av lika rättigheter och möjligheter att själv forma sitt liv. Varje individ ska stå fri att göra sina egna individuella livsval, utan att det offentliga ska försöka styra eller påverka dessa val. Vi förespråkar en formell jämställdhet där varken kvinnor eller män särbehandlas på grund av sin könstillhörighet. Vi använder oss inte av ytliga analyser av hur kvinnor respektive män fördelar sig på olika områden som ensamt underlag för att avgöra hur jämställt samhället är. Skillnader i preferenser behöver inte i sig vara problematiskt. Vi motsätter oss därför starkt en politik som bygger på förväntningar eller mål om en viss fördelning.

Vi anser därmed att de jämställdhetspolitiska målen behöver uppdateras och att regeringen bör återkomma med förslag som inte längre innehåller skrivningar om en jämn könsfördelning.

3. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 1–3 och avslår motionerna

2021/22:1865 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1,

2021/22:3062 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3471 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2021/22:3626 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M),

2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1 och 6,

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 39 samt

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 1 och 21.

Ställningstagande

Som utskottet lyfter fram pågår ett viktigt och omfattande arbete för att främja ett jämställt samhälle. Kommissionen för jämställda livsinkomster har också genom sitt arbete bidragit med viktigt underlag för att utveckla arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Till skillnad från utskottet menar jag dock att arbetet måste fördjupas ytterligare.

Jag anser att regeringen bör se över möjligheterna att genomföra en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet, relaterade till det mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit och de delmål för jämställdhetsarbetet som regeringen arbetar efter.

För att de jämställdhetspolitiska målen ska nås anser jag vidare att regeringen bör vidta åtgärder för att ytterligare stärka arbetet med jämställdhetsintegrering, könsuppdelad statistik och jämställdhetsbudgetering och styra myndigheterna med tydliga jämställdhetsdirektiv.

Sverige har genomfört många viktiga reformer som stärkt kvinnors ekonomiska egenmakt, men den ekonomiska jämställdheten har stagnerat den senaste tiden där utrikes födda kvinnor drar det kortaste strået. Det är viktigt att myndigheterna själva driver sitt eget jämställdhetsarbete utifrån de uppdrag de har, men det kan finnas behov av att den ekonomiska jämställdheten följs upp än mer noggrant. Kommissionen för jämställda livsinkomster lämnar förslag om att Jämställdhetsmyndigheten bör göra en jämställdhetsanalys av

inkomstskillnader vart fjärde år. Jag menar att det finns anledning till tätare uppföljning och anser att regeringen bör se över möjligheten att uppdra åt Jämställdhetsmyndigheten att årligen följa upp och analysera målet om ekonomisk jämställdhet.

4. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 1 och 21 samt avslår motionerna

2021/22:1865 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1,

2021/22:3062 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3471 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2021/22:3626 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M),

2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 1–3,

2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1 och 6 samt

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 39.

Ställningstagande

Alla människor, oavsett kön, är ett mål i sig självt och inte ett medel för någon annan. Ingen har således rätt att godtyckligt begränsa eller bestämma över en annan människa.

Jag anser att den jämställdhetspolitiska debatten behöver förändras. De problem som kvinnor möter och brottas med bör belysas till skillnad från de frågor och symbolprojekt som alltför ofta diskuteras. Enligt min mening krävs det en ny inriktning för jämställdhetspolitiken, med bl.a. en annan syn på balans mellan arbete och familj, med mer valfrihet och flexibilitet. En sådan samhällsförändring sker dock inte över en natt. Viktiga första steg att ta är att reformera kvinnosjukvården, underlätta kombinationen av familjeliv och arbetsliv, stärka kvinnors ekonomi och stoppa våldet mot kvinnor samt hedersförtrycket.

Möjligheten att kombinera familjeliv och arbetsliv är avgörande för att såväl mammor som pappor ska kunna vara närvarande föräldrar och samtidigt kunna försörja sig själva och sin familj. Det måste därför vara tillåtet att välja

på vilket sätt man som förälder vill prioritera sitt liv utifrån sina egna förutsättningar, önskemål och perioder i livet.

Jag anser att regeringen bör lägga om inriktningen för jämställdhetspolitiken och öka förutsättningarna för familjer att göra egna val utifrån de utgångspunkter som redogjorts för ovan.

5. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 1 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1 och 6 samt avslår motionerna

2021/22:1865 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1,

2021/22:3062 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3471 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2021/22:3626 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M),

2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 1–3,

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 2 och 39 samt

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 1 och 21.

Ställningstagande

Vi välkomnar givetvis det arbete som bedrivs när det gäller jämställdhetsintegrering men anser att det behövs ytterligare en ambitionshöjning på området. Sverige är fortfarande inte ett jämställt samhälle. För de kvinnor och män, flickor och pojkar som varje dag påverkas av den orättvisa som detta innebär är det ingen hjälp att orättvisan tidigare var ännu större. Till skillnad från utskottet anser vi att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att jämställdhetsintegrering även fortsättningsvis ska vara den bärande strategin i jämställdhetspolitiken.

Vi vill vidare lyfta fram kvinnors ägande som ett angeläget jämställdhetsområde. Frågan har under lång tid hamnat i skymundan i jämställdhetspolitiken vilket är problematiskt. Den egna inkomsten är en grundförutsättning för frihet och självständighet, och jämställdhetspolitiken bör utvecklas för att återspegla kapitalinkomsters växande andel av hushållens disponibla inkomster. En av de åtgärder som bör vidtas är att relevanta myndigheter ges i uppdrag att föra statistik kring kvinnors ägande och

kapitalinkomster. Vi anser därmed att regeringen i enlighet med det anförda bör verka för att ytterligare stärka kvinnors ägande.

6. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 2 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1 och
2021/22:3810 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 47–49,
bifaller delvis motion
2021/22:1811 av Olle Thorell m.fl. (S) och
avslår motionerna
2021/22:2076 av Helena Vilhelmsson och Annika Qarlsso (båda C) yrkande
2,
2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 27 och 28 samt
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 32.

Ställningstagande

Trots att Sverige är ett av världens mest jämställda länder är mäns våld mot kvinnor fortfarande ett reellt problem och ett hot mot jämställdheten som måste tas på största allvar. Regeringens ambition som uttrycks i det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är både bra och välbehövlig, men vi anser att en nollvision som uttalat mål med större tydlighet skulle visa på frågans allvar. Ingen ska någonsin behöva tvivla på huruvida samhället verkligen prioriterar denna fråga och ägnar den största möjliga uppmärksamhet. Våld i nära relationer kan handla om utsatthet för båda kvinnor och män, och även denna fråga anser vi måste ges större uppmärksamhet.

Vi anser med det anförda att regeringen skyndsamt bör ta initiativ till dels en nollvision för våld mot kvinnor, dels en nollvision för våld i nära relationer. Sådana uttalade visioner skulle bidra till arbetet med att även i fortsättningen ligga i framkant när det kommer till jämställdhet.

Det bästa sättet att undvika våld är att stävja det innan det utövas. Det proaktiva arbetet behöver lyftas in i alla samhällsinstanser så att arbetet med att förhindra våld ständigt pågår, och också med att förhindra att våldet upprepas. Arbetet måste fokusera på både förövare och offer och ha som syfte

och mål att våld inte ska utövas. Som utskottet konstaterar bedrivs viktigt arbete på området, men mer behöver göras. Vi anser därmed att regeringen bör lägga tydligare fokus på proaktivt arbete och primärpreventiva åtgärder i arbetet mot våld i nära relationer.

Att samhällets skyddsnet kring den som utsätts för våld i nära relation saknar struktur är tydligt. Samhället i stort behöver få en ökad förståelse och en ökad kunskap om våld i nära relationer, så att rätt stöd och hjälp finns att tillgå. Det är av stor vikt att Sverige har en handlingsplan för kvinnor som utsätts för våld i en nära relation. Det bör finnas en tydlighet om ansvarsfördelning, styrning och samordning mellan socialtjänst, psykiatri, vård och eventuella ideella organisationer. Det behövs ett gediget nät som fångar upp den utsatta, så att ingen faller tillbaka i en destruktiv relation på grund av att samhället brister med att närvara och stötta den utsatta. Vi anser därmed att regeringen bör se till att det finns en nationell handlingsplan för kvinnor som utsätts för våld i en nära relation i enlighet med vad som anförts ovan.

7. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 2 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2076 av Helena Vilhelmsson och Annika Carlsson (båda C) yrkande 2 och

avslår motionerna

2021/22:1811 av Olle Thorell m.fl. (S),

2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1,

2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 27 och 28,

2021/22:3810 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 47–49 och

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 32.

Ställningstagande

De våldsutsatta kvinnor och barn som tvingas leva gömda får sina liv allvarligt beskurna. Jag noterar det uppdrag som regeringen gett Jämställdhetsmyndigheten att bl.a. belysa livssituationen för våldsutsatta kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter, men jag anser att detta inte är nog. Ytterligare åtgärder för att förbättra vardagen för dessa kvinnor och barn måste till.

Jag anser därmed att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över hur kvinnor som lever med skyddad identitet inte ska lida ekonomisk skada på grund av att de lever gömda.

8. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 2 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 27 och 28 samt
avslår motionerna
2021/22:1811 av Olle Thorell m.fl. (S),
2021/22:2076 av Helena Vilhelmsson och Annika Qarllsson (båda C) yrkande
2,
2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1,
2021/22:3810 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 47–49 och
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 32.

Ställningstagande

Det våld som förekommer i samkönade relationer är ofta osynligt och uppmärksammas inte i samma utsträckning som våld i andra former av nära relationer. Hbtqi-personer söker inte heller hjälp i samma utsträckning som andra och detta är ofta tätt sammankopplat med att vård och stöd många gånger utgår från ett heteronormativt perspektiv.

Till skillnad från utskottet anser jag att frågorna om våld i nära relationer för hbtqi-personer inte ges tillräcklig uppmärksamhet. Jag beklagar att utskottet inte ser behovet av ytterligare åtgärder. Det är av största vikt att åtgärder vidtas nu för att synliggöra och förbättra situationen för denna grupp. Jag anser därmed att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning med fokus på att kartlägga förekomst av våld i nära relation för hbtqi-personer samt återkomma med förslag på konkreta åtgärder.

Jag ser även ett fortsatt behov av en generell kompetenshöjning hos myndigheterna när det gäller hbtqi-personers utsatta situation och vill framhålla vikten av att hbtqi-perspektivet finns med i analyser och åtgärdsplaner från start. Jag anser med det anförda att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att hbtqi-perspektivet finns med och att hbtqi-personers behov beaktas i framtagandet av nationella strategier, handlingsplaner och andra åtgärder som syftar till att motverka våld i nära relationer.

9. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 2 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 32 och avslår motionerna

2021/22:1811 av Olle Thorell m.fl. (S),

2021/22:2076 av Helena Vilhelmsson och Annika Qarlsson (båda C) yrkande 2,

2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 1,

2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 27 och 28 samt

2021/22:3810 av Linda Lindberg m.fl. (SD) yrkandena 47–49.

Ställningstagande

Våld mot kvinnor är det yttersta beviset på ett ojämnt samhälle. Våldet drabbar inte bara kvinnor direkt utan även indirekt genom att rädsla begränsar friheten. Vi måste våga vända på alla stenar vilket innebär att en rad nya åtgärder för att förebygga och skydda kvinnor mot våld måste vidtas.

Jag anser därmed att regeringen bör kraftsamla arbetet för att motverka och bekämpa våld mot kvinnor.

10. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2–4 och avslår motionerna

2021/22:80 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 2,

2021/22:81 av Amineh Kakabaveh (-) yrkandena 1–3,

2021/22:83 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,
2021/22:301 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1 och 4,
2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 1, 3 och 26,
2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3,
2021/22:2956 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,
2021/22:3218 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42,
2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 26 och 27,
2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 28,
2021/22:3514 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33,
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 74 och 109,
2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 6,
2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1, 9 och 33,
2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 2,
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 43 och
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27.

Ställningstagande

Att det pågår ett viktigt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck lokalt i kommunerna och på länsnivå, regional nivå och nationellt håller vi förvisso med utskottet om, men vi anser att det behöver göras ännu mer på området och har ett antal konkreta förslag som vi beklagar att utskottet inte ställer sig bakom.

Länsstyrelserna har i dag, som också lyfts fram av utskottet, ett särskilt ansvar i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Vi anser att regeringen, som ett led i arbetet med att främja mänskliga rättigheter i Sverige, bör se till att detta arbete följs upp regelbundet.

Det kan vidare konstateras att Sveriges kommuner och län har kommit olika långt i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Vi anser därför att regeringen dels bör se till att det identifieras vilka kommuner inom varje län som har kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck, dels att det byggs upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte.

Slutligen anser vi att regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att alla kommuner har en handlingsplan för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck samt att kunskap och kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck finns hos alla kommuners socialtjänst och skola.

När det gäller Moderaternas förslag om att det bör göras en nationell kartläggning av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck följer vi noga det arbete som påbörjats för att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck, som bl.a. ska få uppdraget att regelbundet undersöka omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket i Sverige. Vid behov återkommer vi till frågan i annat sammanhang.

11. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 1, 3 och 26 samt

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2021/22:80 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 2,

2021/22:81 av Amineh Kakabaveh (-) yrkandena 1–3,

2021/22:83 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,

2021/22:301 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1 och 4,

2021/22:2956 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3218 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42,

2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 26 och 27,

2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 28,

2021/22:3514 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33,

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 74 och 109,

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2–4 och 6,

2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1, 9 och 33,

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 2,

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 43 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27.

Ställningstagande

Att det i dag finns hedersrelaterad brottslighet i Sverige är något vi tyvärr måste förhålla oss till och arbeta för att motverka. Politiken måste ta hedersutsattas situation på största allvar och erbjuda ett långvarigt skydd. Som utskottet konstaterar pågår viktigt arbete på området, men för att motverka ytterligare utbredning av det hedersrelaterade våldet och förtrycket anser vi att det behövs fler åtgärder.

De som kommer från en kultur där hedersförtryck är norm bör tidigt informeras om att andra normer råder i Sverige och att hedersförtryck aldrig kommer att accepteras här. Vi anser att regeringen måste vara tydlig med att hedersnormer inte är en del av det svenska samhället och att regeringen bör vidta åtgärder för att intensifiera arbetet med informations-spridning som ska

ge en god introduktion till de normer och den värdegrund som utgör basen för den svenska jämställdheten. Detta arbete behöver nå ut till de individer som i dag lever i de parallella samhällen som präglas av hederskultur; både till de som utsätts, eller riskerar att utsättas, och till de som ligger bakom våldet och förtrycket.

Vidare behöver personer som genom sin yrkesutövning kommer i kontakt med individer som lever i en hederskultur ha goda kunskaper och en djup förståelse för hedersbegreppet, dess bakgrund och vilken roll det spelar i den aktuella kulturen. De måste känna till vad som särskiljer hedersnormer från de normer som utgör fundamentet för västvärldens samhällen och hur de kan identifieras. Dessa kunskaper är grundläggande för att på ett säkert sätt kunna hjälpa hederskulturens offer. Vi anser att regeringen bör utöka satsningarna på att sprida kunskap om hedersproblematikens grunder i offentlig verksamhet.

Vi anser även att det är av stor vikt att det kommer till stånd en nationell samordning under statligt ansvar för att nå en likvärdig nivå av trygghet och kunskap i landets alla kommuner. Vi anser därmed att regeringen bör se till att alla kommuner erbjuds nödvändiga verktyg för att ta fram och arbeta efter specifika handlingsplaner mot hedersförtryck.

12. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3218 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42,

2021/22:3509 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 26,

2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 28,

2021/22:3514 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33 och

2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 74 och 109 samt avslår motionerna

2021/22:80 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 2,

2021/22:81 av Amineh Kakabaveh (-) yrkandena 1–3,

2021/22:83 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,

2021/22:301 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1 och 4,

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 1, 3 och 26,

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:2956 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3509 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 27,

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2–4 och 6,

2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1, 9 och 33,
2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 2,
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 43 och
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27.

Ställningstagande

För att förebygga och bekämpa hedersförtryck och hedersvåld har Centerpartiet varit med och genomdrivit en rad reformer under mandatperioden. Det har bl.a. handlat om viktiga reformer på det straffrättsliga området och om att ta initiativ till en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. När det gäller kunskapshöjande åtgärder på området kan konstateras att viktiga satsningar har gjorts, t.ex. ska handlingsplaner mot hedersförtryck samt handlingsplaner mot kontroll av individer finnas i grund- och gymnasieskolor. Enligt min mening saknas det dock fortfarande ett nationellt beslut som innebär att personal på kommuner och myndigheter som arbetar med ungdomar utbildas i hedersrelaterat våld och förtryck.

Som konstateras av utskottet pågår ett omfattande och viktigt arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, men till skillnad från utskottet anser jag att mer behöver göras när det gäller det kunskapshöjande arbetet.

Jag anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att genomföra en nationell kunskapshöjning inom rättsväsendet, skolan, regioner, kommuner och myndigheter om hedersförtryck och effektiva insatser för att förebygga, upptäcka och motverka det. Jag anser även att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att yrkesverksamma som jobbar nära unga människor samt tjänstemän på kommuner och myndigheter ska utbildas om hedersrelaterat våld och förtryck.

När det gäller Centerpartiets förslag om att det bör tas fram nationell statistik över omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck avstår jag från att yrka bifall med hänvisning till det arbete som påbörjats för att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck, som bl.a. ska få uppdraget att regelbundet undersöka omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket i Sverige. Jag kommer att noggrant följa detta uppdrag, och vid behov återkomma till frågan i annat sammanhang.

13. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27 och avslår motionerna

2021/22:80 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 2,

2021/22:81 av Amineh Kakabaveh (-) yrkandena 1–3,

2021/22:83 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,

2021/22:301 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1 och 4,

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 1, 3 och 26,

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:2956 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3218 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42,

2021/22:3509 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 26 och 27,

2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 28,

2021/22:3514 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33,

2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 74 och 109,

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2–4 och 6,

2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1, 9 och 33,

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 2 och

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 43.

Ställningstagande

Varje människa äger rätten till sitt eget liv. Ofta tas detta för självklart i vårt samhälle, men det har förblivit oåtkomligt för de som lever i en miljö där familjens heder är överordnad individens frihet. Som utskottet konstaterar pågår arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, men jag anser inte att det som görs är tillräckligt.

Arbetet måste intensifieras och till skillnad från utskottet anser jag att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa kunskapsstöd till kommunerna så att kompetens och samordningsansvar för hedersrelaterade frågor kan kvalitetssäkras.

När det gäller Kristdemokraternas förslag om att det bör göras en nationell kartläggning av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck avstår jag från att yrka bifall med hänvisning till det arbete som påbörjats för att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck som bl.a. ska få uppdraget att regelbundet undersöka omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket i Sverige. Jag kommer att noggrant följa detta uppdrag och vid behov återkomma till frågan i annat sammanhang.

14. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 9 och 33 samt avslår motionerna

2021/22:80 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 2,

2021/22:81 av Amineh Kakabaveh (-) yrkandena 1–3,

2021/22:83 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,

2021/22:301 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1 och 4,

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 1, 3 och 26,

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:2956 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3218 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42,

2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 26 och 27,

2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 28,

2021/22:3514 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33,

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 74 och 109,

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2–4 och 6,

2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 1,

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 2,

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 43 och

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27.

Ställningstagande

Att bryta det hedersrelaterade förtrycket är en av vår tids största frihetsfrågor. Det är viktigt att synliggöra det hedersrelaterade våldet och förtrycket i samhället och också följa utvecklingen över tid.

För att effektivt motverka alla former av hedersrelaterat våld och förtryck är det av stor vikt att det finns ett tydligt hbtqi-perspektiv i alla insatser. Det gäller på alla nivåer, från det nationella till det lokala arbetet på gräsrotsnivå. Varje offer för hedersrelaterat våld och förtryck behöver bemötas utifrån sin egen situation. Det är vidare viktigt att kunskapen om omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket mot hbtqi-personer förbättras. Om hedersrelaterat våld och förtryck i allmänhet är svårt att kartlägga är svårigheterna att bryta tystnaden och minska mörkertalet särskilt stora vad gäller hedersrelaterat våld och förtryck mot hbtqi-personer.

Till skillnad från utskottet anser vi därmed att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att insatserna för offer för hedersrelaterat våld och förtryck utformas så att inte vissa grupper står utan hjälp samt att regeringen skyndsamt bör ta initiativ till att fördjupa kunskapen om det hedersrelaterade våldet och förtrycket mot hbtqi-personer och dess omfattning genom en särskild studie.

I arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är informationsinsatser en av många viktiga åtgärder. Som utskottet noterar pågår arbete på många olika håll för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck, men vi anser att bostadsbolagens roll i detta arbete bör ges större uppmärksamhet. Flera bostadsbolag är i dag engagerade i insatser mot våld i nära relationer genom att sätta upp anslag i sina fastigheter om vad man kan göra som granne och medmänniska, och vart man som offer kan vända sig. Motsvarande information bör även spridas gällande hedersrelaterat våld och förtryck.

Jag anser att regeringen bör verka för att få bostadsbolagen att engagera sig i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i enlighet med vad som anförts ovan.

När det gäller Liberalernas förslag om att det bör göras en nationell kartläggning av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck avstår vi från att yrka bifall med hänvisning till det arbete som påbörjats för att förbereda inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck, som bl.a. ska få uppdraget att regelbundet undersöka omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket i Sverige. Vi kommer att noggrant följa detta uppdrag, och vid behov återkomma till frågan i annat sammanhang.

15. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (MP)

av Leila Ali-Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP) yrkande 2 och
avslår motionerna
2021/22:80 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 2,
2021/22:81 av Amineh Kakabaveh (-) yrkandena 1–3,
2021/22:83 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,
2021/22:301 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1 och 4,
2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkandena 1, 3 och 26,
2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:2956 av Ann-Sofie Alm (M) yrkandena 1 och 2,
2021/22:3218 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42,
2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 26 och 27,
2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 28,
2021/22:3514 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 33,
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 74 och 109,
2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2–4 och 6,
2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1, 9 och 33,
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 43 och
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27.

Ställningstagande

Att beskriva det hedersrelaterade våldet och förtryckets kostnader och dess påverkan på samhället kan motivera till handling, förändring och utveckling och flytta fokus från när våld redan har inträffat till ett förebyggande arbete och att förhindra att det ska ske. Jag menar att våldets kostnader jämfört med kostnader för förebyggande arbete i högre grad bör ingå i beslutsunderlag för politiker och myndigheter.

Jag anser med det anförda att regeringen bör använda beräkningar av vad våldet kostar som beslutsunderlag.

16. Stöd till kvinno- och tjejjourer, punkt 4 (V, L)

av Roger Haddad (L), Cicie Weidby (V) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 8 och

2021/22:3973 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 19 och

bifaller delvis motion

2021/22:1683 av Magnus Manhammar (S).

Ställningstagande

En ovärderlig del av det stöd som ges till våldsutsatta kvinnor och flickor och deras anhöriga ges i dag via de ideella kvinno- och tjejjourerna och andra jourverksamheter, såsom brottsofferjourer. Verksamheten vid kvinno- och tjejjourerna bedrivs ofta i projektform och är beroende av tillfälliga satsningar. Vi anser givetvis att det är bra att regeringen nu valt att permanenta statsbidragen till kvinno- och tjejjourerna. Men vi menar att kvinnojourernas

arbete behöver prioriteras än mer för att deras verksamheter genom långsiktig och stabil finansiering ska kunna skyddas och bibehållas.

Vi anser därmed att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att främja att kvinno- och tjejjourerna får långsiktig och stabil finansiering.

17. Informationsuppdrag om förbudet mot köp av sexuella tjänster, punkt 5 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Människohandel och prostitution utgör bland de värsta formerna av mäns våld mot kvinnor. Den svenska lagstiftningen mot sexköp är ett starkt verktyg och en förutsättning för arbetet mot prostitution och människohandel. Sedan lagstiftningen trädde i kraft har den haft stor betydelse för att förebygga och bekämpa prostitution och har även haft en viktig normativ betydelse.

Jag noterar liksom utskottet det nationella uppdrag som Jämställdhetsmyndigheten har rörande prostitution och människohandel. Till skillnad från utskottet menar jag dock att det behöver göras mer för att få genomslag för lagstiftningen, och jag anser därmed att regeringen bör ge Jämställdhetsmyndigheten ett permanent informationsuppdrag när det gäller lagstiftningen mot sexköp.

18. Jämställda löner, punkt 6 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 12 och avslår motionerna

2021/22:516 av Jan Ericson (M),
2021/22:981 av Patrik Lundqvist och Elin Lundgren (båda S),
2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 12,
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 20 och 21 samt
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 28 och 29.

Ställningstagande

Principen om lika lön för lika arbete bör vara en självklarhet. Vi kan konstatera att det inte är enkelt att få en helt klar bild av hur stort problemet med osakliga löneskillnader, relaterat till könstillhörighet, egentligen är. Siffrorna tycks variera från några promille upp till flera procent, beroende på vem som mäter och hur man mäter. Att det över huvud taget förekommer att personer får en lägre lön än vad de egentligen har rätt till, endast baserat på sin könstillhörighet, är fullständigt oacceptabelt. Vi anser att det är positivt att årliga lönekartläggningar har återinförts. För att säkerställa maximal effekt bör effekterna av lönekartläggningar regelbundet utvärderas.

Det är ett faktum att kvinnor som grupp har en sämre löne- och pensionsutveckling än män. Satsningar på exempelvis fler heltidsanställningar, höjda garantipensioner och höjt underhållsstöd har en direkt och betydande inverkan på inkomstskillnaden mellan män och kvinnor. Därutöver bör ett helhetsgrepp tas i fråga om exempelvis föräldraförsäkringssystemet, där dagens kvotering ersätts med modeller som tar bort ekonomiska effekter av familjers fördelning av föräldraledighet.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör vidta åtgärder för att ökad ekonomisk jämställdhet mellan könen ska uppnås.

19. Jämställda löner, punkt 6 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 12 och
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 20 och 21 samt
avslår motionerna

2021/22:516 av Jan Ericson (M),
2021/22:981 av Patrik Lundqvist och Elin Lundgren (båda S),
2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 12 och
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 28 och 29.

Ställningstagande

Målet om lika lön för likvärdigt arbete är centralt och vi måste fortsätta arbetet för att nå detta. Kommissionen för jämställda livsinkomster har, precis som utskottet lyfter fram, nyligen avslutat sitt uppdrag och bidragit med ett viktigt underlag i arbetet för att främja ekonomisk jämställdhet. Det behöver dock tas ytterligare steg för att minska lönegapet mellan kvinnor och män. Jag anser därför att regeringen bör utreda nya sätt att minska det oförklarade lönegapet mellan kvinnor och män.

För att kunna åtgärda strukturella löneskillnader behöver de synliggöras. En stor del av löneskillnaderna beror på att yrken där fler kvinnor arbetar värderas lägre än där fler män arbetar. Medlingsinstitutets uppdrag bör vidgas till att också gälla skillnader mellan yrken inom olika sektorer. Jag anser därmed att regeringen bör överväga att ge Medlingsinstitutet ett utvecklat uppdrag för att synliggöra strukturella löneskillnader.

20. Jämställda löner, punkt 6 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 28 och 29 samt avslår motionerna

2021/22:516 av Jan Ericson (M),

2021/22:981 av Patrik Lundqvist och Elin Lundgren (båda S),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 12,

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 12 och

2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 20 och 21.

Ställningstagande

Alla arbetsgivare ska göra en lönekartläggning för att motverka osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. Enligt den granskning som Riksrevisionen presenterade våren 2019 påverkar dessa krav i liten utsträckning osakliga löneskillnader samtidigt som kartläggningen är ganska eller mycket arbetskrävande. Riksrevisionen föreslår därför att lönekartläggningen förenklas för att den ska kunna fylla sitt syfte. Riksrevisionen nämner ett flertal exempel på hur den skulle kunna förenklas, bl.a. kunde man ta fram en standardiserad statistisk lönekartlägningsmodell anpassad för svenska förhållanden.

Riksrevisionen har även rekommenderat regeringen att ge Medlingsinstitutet i uppdrag att följa utvecklingen av löneskillnader mellan män och kvinnor på arbetsgivarlivnivå. Inget har dock gjorts från regeringens sida.

Jag anser därmed att regeringen bör återkomma med förslag om förenklade krav på lönekartläggning och att regeringen bör ge Medlingsinstitutet i uppdrag att följa utvecklingen av löneskillnaderna på arbetsgivarlivnivå.

21. Jämställdhet i arbetslivet, punkt 7 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14 och avslår motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36,

2021/22:3225 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 23 och 25,

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 38 och 40,

2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2–4 och

2021/22:3969 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8.

Ställningstagande

Som ett led i ett mer jämställt arbetsliv behöver fler kvinnor bli chefer, ha ledande befattningar och sitta i bolagsstyrelser. Att arbetsgivare och ägare inte tar till vara den kompetens som finns hos kvinnor är varken bra för verksamheten eller för samhället. Därför är det glädjande att utvecklingen, om än långsamt, går åt rätt håll. De framstegen behöver fortsätta. Här har näringslivet ett stort ansvar. Genom öppna rekryteringsprocesser, kompetensredovisningar och mentorskapsprogram kan fler steg tas. Genom s.k. karriärkartläggningar kan man blottlägga befordringsdiskriminering och vidta åtgärder. Till skillnad från utskottet anser vi därför att regeringen bör vidta åtgärder för att främja användandet av karriärkartläggningar.

22. Jämställdhet i arbetslivet, punkt 7 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36 och
avslår motionerna
2021/22:3225 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 23 och 25,
2021/22:3666 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 38 och 40,
2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2–4,
2021/22:3969 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8 och
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Det finns enligt vår mening för liten vetskap när det gäller frågan om kvinnor och män har lika möjligheter inom jordbruket. Vetskap finns om att jordbruket är mansdominerat, men jämställdhet handlar om samma möjligheter, inte lika utfall. Jämställdhet måste både rymma möjligheten att livsval skiljer sig åt på populationsnivå och att samma möjligheter finns på individnivå. En utredning av om möjligheterna att bli jordbrukare skiljer sig mellan de båda könen och vad eventuella skillnader kan bero på, vore bra. Utredningen ska se bortom statistik över utfall och utfallet ska inte förväxlas med möjligheter.

Vi noterar de insatser som utskottet lyfter fram för att främja jämställdhet i arbetslivet men anser inte att detta kommer att ge tillfredsställande svar på orsaken till att det är så få kvinnor inom jordbruket. Vi anser därmed att regeringen bör tillsätta en utredning i enlighet med vad som anförts ovan.

23. Jämställdhet i arbetslivet, punkt 7 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3225 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 23 och 25 samt

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 38 och 40 samt avslår motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36,
2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2–4,
2021/22:3969 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8 och
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Det behov som finns av nya bostäder innebär att rekryteringsbehoven inom byggbranschen är stora. För att fler ska hitta till byggbranschen och kompetensbehovet tillgodoses är det angeläget att det såväl inom byggutbildningar som inom branschen bedrivs ett aktivt jämställdhetsarbete. Till skillnad från utskottet anser jag att regeringen bör verka för en tät dialog mellan det offentliga och byggbranschen när det gäller jämställdhetsfrågor. Därigenom kan förhoppningsvis fler hitta till byggbranschen och mer jämställda arbetsplatser skapas. Jag anser vidare att regeringen bör utreda hur företag inom byggbranschen som driver ett aktivt värdegrundsarbete kan premieras.

24. Jämställdhet i arbetslivet, punkt 7 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2–4 och
2021/22:3969 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 8 och
avslår motionerna
2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 36,
2021/22:3225 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 23 och 25,
2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 38 och 40 samt
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

Ekonomisk självständighet är grunden för individuell frihet. Det är ett stort samhällsproblem att kvinnodominerade yrken systematiskt värderas lägre än mansdominerade yrken. Vi kan bl.a. konstatera att lönerna för många kvinnodominerade akademikeryrken inom den offentliga sektorn har släpat efter. Utbildningspremien är låg i många yrken där flest kvinnor arbetar, att jämföra med de relativt höga löner som råder i många mansdominerade yrkesgrupper

där kraven på utbildningsnivå är lägre. Lönerna bör baseras på ansvar, den kompetens som krävs och det värde som varje individuell arbetstagare tillför – inte på arbetstagarens könsidentitet. Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att bryta mönstret med lägre löner i kvinnodominerade akademikeryrken.

Att arbeta deltid kan vara ett frivilligt beslut för att möjliggöra mer tid till annat. Men så ser inte verkligheten ut i många fall. Deltidsarbete är i alldeles för många fall ett ofrivilligt val som främst drabbar kvinnor. Insatser för att pressa tillbaka den ofrivilliga deltiden i kommuner och regioner görs redan på många håll, men till skillnad från utskottet anser vi att förändringstrycket bör öka ytterligare. Regeringen bör verka för att kommunerna och regionerna kartlägger den ofrivilliga deltid som finns, och utifrån resultatet av dessa kartläggningar tar fram handlingsplaner för att motverka ofrivillig deltid. Vi anser även att regeringen bör verka för att kommuner och regioner redovisar andelen deltider, och andelen ofrivilliga deltider, som en del av sin årsredovisning. Redovisningen bör vara uppdelad på kvinnor och män för att synliggöra könsskillnaderna.

Vidare anser vi att regeringens jämställdhetspolitik inte uppmärksammar företagarefrågorna på ett tillfredsställande sätt. En jämställdhetspolitik utan ett tydligt företagarperspektiv riskerar att befästa könsstereotypa föreställningar där företagande och entreprenörskap förknippas med män, medan kvinnor i första hand ses som anställda. Det behövs krafttag för att fler kvinnor ska vilja såväl starta och driva som utöka sin verksamhet. Regeringen bör ha ett tydligare företagarperspektiv i jämställdhetspolitiken.

Ytterligare en viktig fråga att uppmärksamma är om ökningen av arbete hemifrån har påverkan på jämställdheten. Undersökningar visar att det kan finnas en risk för att hemarbetet befäster den icke-jämställda uppdelningen av det obetalda arbetet. Vi anser därmed att regeringen bör ge i uppdrag till lämplig myndighet att följa hur ökat hemarbete påverkar jämställdheten.

25. Diskriminering på grund av kön m.m., punkt 8 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:4166 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkandena 31 och 35 samt
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 23, 25 och 26.

Ställningstagande

Att utskottet uttryckligen lyfter fram vikten av ett familjevänligt arbetsliv är glädjande, men jag är bekymrad över att utskottet inte ser behovet av att vidta ytterligare åtgärder på området. Jag anser att regeringen tydligare bör slå vakt om ett familjevänligt arbetsliv. Det behöver skapas en attityd och kultur på arbetsmarknaden där det är accepterat att småbarnsföräldrar går ned i arbetstid eller har flexibel arbetstid. Jag har även följande förslag som utskottet borde ha tillstyrkt.

Det missgynnandeförbud som finns i föräldraledighetslagen innebär att en föräldraledig arbetstagare normalt sett ska få samma löneutveckling under ledigheten som när han eller hon arbetar fullt ut. För att säkerställa att missgynnandeförbudet efterlevs och att alla föräldralediga ingår i lönerevisioner anser jag att regeringen bör ge Diskrimineringsombudsmannen i uppdrag att informera arbetsgivare om föräldraledigas rätt till lönerevision.

Vidare anser jag att regeringen bör ge Diskrimineringsombudsmannen i uppdrag att utföra en fördjupad studie av förekomsten av diskriminering eller missgynnande av föräldrar eller gravida i arbetslivet.

När det gäller föräldraledigas anknytning till arbetslivet vill jag att det införs s.k. keep in touch-program som ett strukturerat sätt att hålla engagemanget och informationen igång mellan den föräldralediga och arbetsplatsen. Jag anser därmed att regeringen bör verka för att uppmuntra arbetsgivare att införa keep in touch-program för föräldralediga.

26. Diskriminering på grund av ålder, punkt 9 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3423 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 14 och

avslår motionerna

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 4 och 12.

Ställningstagande

Problemet med ålderism kan komma till uttryck både som stereotipa attityder och som diskriminerande bestämmelser och praktik. För ett samhälle som vill ta till vara alla medborgares bidrag till samhället måste alla former av ålderism

bekämpas. Effektiviteten måste öka i Diskrimineringsombudsmannens tillsyn av arbetsgivares arbete med åtgärder för att förebygga åldersdiskriminering. Fler anmälningar om åldersdiskriminering bör bli föremål för ingående analys och därigenom ge underlag för Diskrimineringsombudsmannens arbete med att förebygga diskriminering.

Många äldre upplever t.ex. att de inte är önskvärda på arbetsmarknaden och detta gäller allt längre ned i åldrarna. Det kan i många fall vara svårt att som arbetslös få ett jobb när man har passerat 50 år. Även denna ålderism mot arbetstagare gör att vi ser ett behov av att Diskrimineringsombudsmannen ges i uppdrag att analysera anmälningarna på grund av åldersdiskriminering.

Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att förstärka och effektivisera Diskrimineringsombudsmannens arbete mot åldersdiskriminering och att regeringen bör ge myndigheten i uppdrag att göra en genomgång och analys av anmälningarna på grund av åldersdiskriminering i enlighet med vad som anförts ovan.

27. Diskriminering på grund av ålder, punkt 9 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:3423 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 14 och

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 4 och 12.

Ställningstagande

Diskriminering på grund av ålder är enligt WHO den svåraste diskrimineringsgrunden att åtgärda. Enligt World Values Survey hör Sverige till de länder där detta är mest uttalat.

Åldersdiskriminering slår särskilt hårt mot dem som utsätts även för andra former av diskriminering, t.ex. på grund av kön, sexuell läggning, funktionshinder och/eller etnicitet. Av de 200–300 anmälningar som Diskrimineringsombudsmannen årligen får om åldersdiskriminering leder dock ytterst få till några åtgärder. Till skillnad från utskottet ser vi behov av att det tillsätts en utredning med uppdrag att se hur diskrimineringslagen kan stärkas. I den bör ingå en analys av hur andra länder med bred diskrimineringslagstiftning arbetar.

Vi anser därmed att regeringen, i enlighet med vad som anförts ovan, bör tillsätta en utredning med uppdraget att se över hur diskrimineringslagen kan stärkas för att motverka åldersdiskriminering.

28. Diskriminering på grund av ålder, punkt 9 (MP)

av Leila Ali-Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 4 samt avslår motionerna

2021/22:3423 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 14,

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 1 och

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkande 12.

Ställningstagande

En viktig uppgift för samhället är att åsrika människor i så hög grad som möjligt kan fortsätta att leva sina liv som de själva vill, att de kan dela med sig av sin erfarenhet och kunskap och att samhället har sätt att ta vara på det. Samhället måste fungera för alla. Enligt World Values Survey, ett globalt forskarnätverk som studerar människors värderingar, är Sverige ett av de länder i världen där det förekommer mest ålderism och respekten för äldre är låg. Jag anser därmed att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att diskrimineringen mot äldre och ålderismen ska minska i Sverige.

Enligt diskrimineringslagen finns krav på att alla arbetsgivare och utbildningsanordnare ska bedriva ett arbete med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering. Tillsynen av detta mycket angelägna arbete behöver öka. Det är en fråga som även lyfts fram av Delegationen för senior arbetskraft. Som utskottet noterar har Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen haft i uppdrag att se över hur tillsynen kan stärkas. Jag välkomnar givetvis detta arbete, men anser samtidigt att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder för att se till att effektiviteten i Diskrimineringsombudsmannens tillsyn av arbetet med aktiva åtgärder för att förebygga åldersdiskriminering ökar.

När det gäller äldre personers situation på arbetsmarknaden anser jag att flera av förslagen från Delegationen för senior arbetskraft är bra och kan bidra till att äldres erfarenhet kan komma till användning på nya sätt. Ett förslag som jag vill lyfta fram är att staten som arbetsgivare bör gå före och aktivt verka

för att människor kan arbeta längre om de vill. Regeringen bör vidta åtgärder för att främja detta.

Jag anser vidare att det är angeläget att minska risken för diskriminering av äldre hbtqi-personer. Det behövs ökad kunskap om äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor, vilket är något som Miljöpartiet har förslag om i detta avsnitt. Med hänvisning till de uppdrag som regeringen nyligen gett till Folkhälsomyndigheten respektive Socialstyrelsen om att kartlägga äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor avstår jag dock från att nu reservera mig till förmån för nämnda förslag.

29. Diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning, punkt 10 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11 samt avslår motion

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 30 och 66.

Ställningstagande

Ett antal diskrimineringsfall gällande artighetsgester, religiöst påbjuden klädsel och religiösa ritualer på arbetsplatsen har prövats i domstol. Fall av denna typ handlar egentligen inte om diskriminering på så sätt att käranden missgynnats på grund av religiös tillhörighet. I inget av fallen uppfyller behandlingen egentligen det s.k. jämförbarhetskriteriet, alltså att en annan person med annan religiös tillhörighet skulle behandlats annorlunda i en jämförbar situation. Fallen handlar om kulturkrockar där två motstridiga normer möts. Att överlåta dessa frågor till rättstillämparen är inte lämpligt eftersom det ofta är fråga om en motsättning mellan två grundläggande och tungt vägande principer. Vi anser att regeringen bör tillsätta en utredning som syftar till att tydliggöra arbetsgivarens rätt att bestämma över synliga religiösa symboler och religiös klädsel liksom religiösa ritualer och artighetsgester på arbetsplatsen.

Utredningens målsättning ska vara att finna en balans mellan intresset av att bevara gemensamma sociala koder och möjliggöra för arbetsgivaren att bestämma över företeelser som kan utgöra en belastning för företaget, samt värna arbetstagarnas autonomi och skydd från alltför ingripande regler. Ytterligare en utgångspunkt ska vara att arbetsgivare bör ha rätt att inte tillåta

personal att bära religiöst påbjuden klädsel eller synliga religiösa symboler som kraftigt avviker från västerländsk eller svensk tradition, eller som försvårar social kontakt mellan människor. Rätten att hindra religiösa ritualer som avbryter eller inverkar på hur arbetet utförs ska även omfattas av utgångspunkterna för utredningen.

Det finns också en risk att personer som utövar myndighetsutövning, eller fattar beslut i förvaltningsärenden som rör enskilda, inte uppfattas som opartiska i de fall dessa bär en religiöst påbjuden klädsel eller synliga religiösa symboler. En del av utredningsuppdraget ska därför vara att finna en lämplig avvägning vad gäller hur statliga myndigheter själva hanterar frågan. Vi anser därför att ytterligare en utgångspunkt för utredningen ska vara att myndighetspersoner som utövar makt över enskilda, exempelvis poliser eller ordningsvakter, inte ska bära synliga religiösa symboler eller klädsel som tydligt förknippas med en religion och som kraftigt avviker från västerländsk eller svensk tradition.

30. Diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning, punkt 10 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkandena 30 och 66 samt avslår motion

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11.

Ställningstagande

Ett fullt rimligt krav som en arbetsgivare bör kunna ställa på sin personal är att de visar ansiktet på arbetsplatsen. Det är nödvändigt för samspel med kollegor, underordnade, överordnade och kunder. Religionsfrihet är viktig att värna, men vissa element kan vara så pass hindrande för vad som är normal mänsklig interaktion att det inte bör anses kunna skyddas av diskrimineringsgrunderna. Att vägra visa ansiktet är en sådan sak. Diskrimineringslagstiftningen bör förtydligas så att det inte råder några tveksamheter kring vad som gäller i dessa och liknande situationer på arbetsplatser.

Till skillnad från utskottet som återigen väljer att inte hörsamma denna begäran anser jag att regeringen bör ta initiativ till ett förtydligande av reglerna kring diskriminering på arbetsplatsen i enlighet med vad som anförts ovan.

Jag anser vidare att arbetet inom diskrimineringsområdet behöver breddas och tydligare inkludera alla former av religiös förföljelse, inklusive den som är riktad mot kristna. Alltför många personer i Sverige utsätts för brott på grund av sin tro. De senaste åren har t.ex. många asylsökande drabbats av hot och våld på grund av sin tro, särskilt de som konverterat från en tro till en annan. Religionsfriheten måste vara en självklarhet i samhället. Religionsdialog bör uppmuntras och tydliga markeringar måste göras mot all form av hat på grund av religiös tillhörighet, mot judar, muslimer, kristna eller andra trosuppfattningar.

Jag anser med det anförda att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att motverka diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning.

31. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning, punkt 11 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:195 av Ulrika Heie och Per Lodenius (båda C) och
avslår motion

2021/22:1759 av Elin Gustafsson (S).

Ställningstagande

Det finns många berättelser och undersökningar som visar att personer med psykisk ohälsa upplever diskriminering i olika livssituationer. För att värna rättigheterna för personer med psykisk ohälsa behövs mer forskning, ökad kunskap om psykisk funktionsnedsättning, förbättrad tillgänglighet, utökat samhälleligt stöd m.m.

Jag noterar det arbete som pågår på området, men till skillnad från utskottet menar jag att ännu mer måste göras. Regeringen bör därmed vidta ytterligare åtgärder för att motverka diskriminering av personer med psykisk ohälsa.

32. Kvotering och positiv särbehandling, punkt 13 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motion

2021/22:517 av Jan Ericson (M).

Ställningstagande

Vi anser att s.k. positiv särbehandling förstärker synen på människor som representanter för en grupp snarare än representanter för sig själva. Här finns en tydlig skiljelinje mellan vår syn och den jämställdhetspolitik som regeringen för. Vägen till bejakande av individuella val och bedömning av individen efter personliga egenskaper snarare än kön kan aldrig gå genom särbehandling. Det är vår övertygelse att det individuella perspektivet aldrig får överskuggas av ideal och målbilder om en viss fördelning.

Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att alla former av kvotering och positiv särbehandling på basis av kön avvecklas inom offentlig verksamhet.

33. Översyn av diskrimineringslagen, punkt 14 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 16, bifaller delvis motionerna

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 54 och

2021/22:4004 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 13 och avslår motionerna

2021/22:707 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2021/22:3063 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2,
2021/22:3574 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) och
2021/22:3580 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi har givetvis noterat det statliga utredningsarbete på diskrimineringsområdet som utskottet hänvisar till, men till skillnad från utskottet anser vi att det finns behov av att göra en mer genomgripande utvärdering av diskrimineringslagen för att säkerställa att den har haft avsedd effekt. Inom ramen för översynen bör bl.a. möjligheten att stärka påföljderna för brott mot diskrimineringslagen utvärderas.

Vi anser därmed att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdraget att utvärdera diskrimineringslagen i enlighet med vad som anförts ovan.

34. Översyn av diskrimineringslagen, punkt 14 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:707 av Martina Johansson (C) yrkande 4 och
2021/22:3580 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10 och
avslår motionerna

2021/22:3063 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2,
2021/22:3574 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M),
2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 54,
2021/22:4004 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 13 och
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 16.

Ställningstagande

När det gäller de krav som finns på arbetsgivare att arbeta med aktiva åtgärder kan konstateras att kraven i princip är desamma oavsett hur många anställda ett företag har. Detta hindrar tillväxt i de mindre företagen. Jag noterar givetvis det statliga utredningsarbete på diskrimineringsområdet som utskottet hänvisar till men konstaterar samtidigt att dessa inte haft i uppdrag att överväga förändringar av regelverket i de avseenden som jag efterlyser.

Jag anser därmed att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över hur lagstiftningen kan differentieras utifrån storleken på företaget.

35. Översyn av diskrimineringslagen, punkt 14 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 54 och

2021/22:4004 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 13,
bifaller delvis motion

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 16 och
avslår motionerna

2021/22:707 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2021/22:3063 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2,

2021/22:3574 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M) och

2021/22:3580 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Diskrimineringslagen har en viktig roll i det aktiva arbetet med att förebygga diskriminering. Vi noterar liksom utskottet det statliga utredningsarbete på diskrimineringsområdet som utskottet hänvisar till, men till skillnad från utskottet menar vi att det finns behov av att gå längre och utreda hur pass ändamålsenligt diskrimineringslagen fungerar och om det finns skäl att göra ytterligare förändringar för att stärka den enskildes möjligheter att hävda sin rätt. I det sammanhanget bör man uppmärksamma det faktum att många anmälningar inte leder till någon åtgärd eftersom det som har anmälts inte bedöms ligga inom ramen för lagen. En närmare analys av den samlade mängden anmälningar kan ge kunskap om både det eventuella behovet av lagjusteringar och behovet av förbättrad information till allmänheten om vad diskrimineringslagen omfattar och inte. För att en utredning av den här typen ska nå bästa möjliga kvalitet och inkludera relevanta ståndpunkter är det viktigt att den inkluderar perspektiv från flera aktörer, t.ex. Diskrimineringsombudsmannen och statsstödda fristående antidiskrimineringsbyråer.

Vi anser därmed att regeringen, i enlighet med vad som anförts ovan, bör tillsätta en utredning med uppdraget att göra en översyn av diskrimineringslagen.

36. Diskrimineringsombudsmannens uppdrag m.m., punkt 15 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 15 och
avslår motionerna
2021/22:1502 av Boriana Åberg (M),
2021/22:3224 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 21,
2021/22:3509 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 21 och 22 samt
2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27.

Ställningstagande

En undersökning gjord av Diskrimineringsombudsmannen visar att endast en av sex arbetsgivare känner till att de behöver arbeta med aktiva åtgärder och ungefär lika många vet om att de ska ha riktlinjer och rutiner för att förhindra och hantera trakasserier på arbetsplatsen. Myndigheten har i uppdrag att stötta och sprida kunskap och verktyg för att underlätta för fler arbetsgivare att leva upp till lagen och bedriva ett effektivt arbete mot diskriminering och sexuella trakasserier.

Till skillnad från utskottet anser vi att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att följa upp och säkerställa att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag när det gäller stöttning och kunskapsspridning har avsedd effekt.

37. Diskrimineringsombudsmannens uppdrag m.m., punkt 15 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3224 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 21 och
2021/22:3509 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 21 och 22,

bifaller delvis motion

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27 och

avslår motionerna

2021/22:1502 av Boriana Åberg (M) och

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Diskriminering är ett allvarligt problem i Sverige, och det är tydligt att det behövs fler reformer på området. Jag anser att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag behöver ändras så att myndigheten mer aktivt agerar mot diskriminering, bl.a. genom att utföra fler stickprovskontroller och driva långt fler fall, i stället för som i dag främst för att etablera praxis. Jag noterar liksom utskottet att Diskrimineringsombudsmannen själv gett uttryck för att myndigheten ska bli aktivare och driva fler fall, men jag anser inte att det räcker. Jag anser därmed att regeringen bör reformera Diskrimineringsombudsmannens uppdrag i syfte att myndigheten mer aktivt ska upptäcka och agera mot diskriminering.

För att förstärka kampen mot diskriminering anser jag vidare att det bör inrättas en diskrimineringsnämnd som i likhet med en domstol ska kunna avgöra diskrimineringsfall, men som till skillnad från en domstol ska göra det enklare och billigare för personer som utsatts för diskriminering att söka upprättelse. Hur nämnden ska utformas och vilka befogenheter den ska ha måste utredas i nära samråd med civilsamhället och andra remissinstanser. Det är hög tid att ge fler diskriminerade möjlighet att få upprättelse, och jag anser därmed att regeringen bör ytterligare utreda inrättandet av en diskrimineringsnämnd.

38. Diskrimineringsombudsmannens uppdrag m.m., punkt 15 (KD)

av Sofia Damm (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 27,

bifaller delvis motion

2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21 och

avslår motionerna

2021/22:1502 av Boriana Åberg (M),

2021/22:3224 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 21,

2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 22 och
2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Som utskottet konstaterar består i dag Diskrimineringsombudsmannens uppdrag till stor del av påverkansarbete, vägledning och tillsyn. En mindre del av verksamheten läggs på att aktivt driva fall där diskriminering kan ha förekommit till domstol.

Jag noterar också att Diskrimineringsombudsmannen förvisso själv gett uttryck för att myndigheten ska bli aktivare och driva fler fall, men det kan alltfjämt konstateras att myndighetens fokus inte är att agera ombud för någon som kan ha drabbats utan för att opartiskt utreda om diskrimineringslagen har överträtts eller riskerar att överträdas. Detta tycker jag är olyckligt.

Jag anser därmed att regeringen bör ändra Diskrimineringsombudsmannens uppdrag till att myndigheten i större utsträckning aktivt ska driva individuella fall av diskriminering.

39. Stärkt skydd på EU-nivå för hbtqi-personer m.m., punkt 16 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4004 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 18 och
avslår motionerna

2021/22:2354 av Robert Hannah (L) och

2021/22:3087 av Elin Lundgren m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Som utskottet noterar har det inom EU i drygt tio år diskuterats ett antidiskrimineringsdirektiv som även omfattar sexuell läggning. Vi anser att regeringen bör arbeta vidare för att antidiskrimineringsdirektivet slutligen ska kunna antas och att regeringen bör vara aktiv och se till att arbetet för att också inkludera alla transpersoner i EU:s diskrimineringslagstiftning fortsätter.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:80 av Amineh Kakabaveh (-):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att insatser bör göras för att öka kunskapen om hedersförtrycket bland både de grupper i samhället som drabbas av hedersförtryck och de som utövar det, eftersom ingendera parten ofta är medveten om vad de är utsatta för eller utsätter andra människor för, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:81 av Amineh Kakabaveh (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en utvärdering av de insatser som statens myndigheter har gjort mot hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen också bör utreda vilka myndigheter som bedriver seriöst arbete och vilka som visat ett genuint engagemang och bör få medel för att utveckla sin verksamhet samt vilka som bedrivit en fiktiv aktivitet i syfte att stävja konkret verksamhet mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla medel för satsningar mot hedersrelaterat våld tills vidare bör gå till de frivilliga organisationer som har profilerat sig inom området och väl kan dokumentera att man gjort viktiga insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:83 av Amineh Kakabaveh (-):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka invandrade kvinnors ställning i samhället särskilt i kampen mot hedersförtryck, hedersvåld, segregationens inverkan på barnens uppväxt och risken för kriminalitet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:146 av Eric Palmqvist (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införa politisk åskådning som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införliva politisk åskådning i Diskrimineringsombudsmannens uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:189 av Eric Westroth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även inkludera begreppet ”politisk åsikt” som diskrimineringsgrund i den svenska diskrimineringslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:195 av Ulrika Heie och Per Lodenius (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:301 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om effektiva skydd för barn och unga mot hedersrelaterat våld och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nya utredningar av hedersrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:485 av Sven-Olof Sällström och Michael Rubbestad (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införa politisk åskådning som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att låta Diskrimineringsombudsmannen införliva politisk åskådning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:516 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa diskrimineringslagens krav på lönekartläggning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:517 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen mot kvotering och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:707 av Martina Johansson (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning om att se över hur lagstiftningen kan differentieras utifrån storleken på företaget och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:981 av Patrik Lundqvist och Elin Lundgren (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om lönekartläggningar bör rapporteras in till lämplig myndighet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1502 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett diskrimineringsärende ska vara förenat med en viss kostnad för den som anser sig vara diskriminerad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:1683 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att undersöka möjligheten att skapa långsiktig finansiering för kvinnojourer genom statligt stöd och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1759 av Elin Gustafsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över hur diskrimineringslagstiftningen kan stärkas så att skattefinansierade hjälpmedel kan användas fullt ut och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1811 av Olle Thorell m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en nollvision för mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1865 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdhet ska genomsyra alla myndigheter och verk i regleringsbrev och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2076 av Helena Vilhelmsson och Annika Qarlsson (båda C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas som ser över hur kvinnor som lever med skyddad identitet inte ska lida ekonomisk skada på grund av att de lever gömda, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2354 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en vitbok om hur hbt-personer historiskt behandlats i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om kvinnor har samma möjligheter som män att bli jordbrukare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2561 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för kvinnovåld och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2562 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en intensifierad informationsspridning om hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar för att öka kunskapen om hedersproblematiken i offentlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statlig samordning för att erbjuda kommuner nödvändiga verktyg för att ta fram och arbeta efter en handlingsplan mot hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdatera de jämställdhetspolitiska målen och avveckla skrivningar om en jämn könsfördelning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all form av kvotering inom offentlig verksamhet ska avvecklas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hedersnormer inte ska vara en del av vårt svenska samhälle och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ökad ekonomisk jämställdhet mellan könen ska uppnås och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2591 av Maj Karlsson m.fl. (V):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tydliggöra att kvinnojourernas verksamhet inklusive deras skyddade boenden kommer att garanteras långsiktiga, stabila ekonomiska lösningar och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med fokus på att kartlägga förekomst av våld i nära relation för hbtqi-personer samt återkomma med förslag på konkreta åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att hbtqi-perspektivet finns med och att hbtqi-personers behov beaktas i framtagandet av nationella strategier, handlingsplaner och andra åtgärder som syftar till att motverka våld i nära relationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2956 av Ann-Sofie Alm (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nolltolerans mot hederskulturens brott ska gälla i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta fram en nationell handlingsplan mot hederskulturens brott för att skydda och hjälpa brottsoffren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3062 av Fredrik Schulte (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga att lagstadgade mål för jämställdhet och jämlikhet avser en proceduriell jämställdhet/jämlikhet i form av likvärdiga möjligheter, inte likvärdiga utfall, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de jämställdhetspolitiska målen bör ändras i linje med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3063 av Fredrik Schulte (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skadeståndsbeloppen i diskrimineringsmål och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3087 av Elin Lundgren m.fl. (S):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU:s diskrimineringslagstiftning ska förstärkas, där målet är en sammanhållen lagstiftning som omfattar alla

diskrimineringsgrunder och gäller även utanför arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3218 av Johan Hedin m.fl. (C):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utbilda personal på kommuner och myndigheter som arbetar med ungdomar om hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3224 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare utreda inrättandet av en diskrimineringsnämnd och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3225 av Ola Johansson m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dialog mellan det offentliga och branschen i jämställdhetsfrågor och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn kring hur företag som driver ett aktivt värdegrundsarbete kan premieras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda nya sätt för att minska det oförklarade lönegapet mellan kvinnor och män och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3423 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ålderism och att Diskrimineringsombudsmannens arbete mot åldersdiskriminering bör förstärkas och effektiviseras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3471 av Betty Malmberg (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast utvärdera regeringens jämställdhetsmål nummer 2 och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3509 av Annie Lööf m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera Diskrimineringsombudsmannens uppdrag i syfte att mer

aktivt upptäcka och agera mot diskriminering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en diskrimineringsnämnd och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en nationell kunskapshöjning hos rättsväsendet, skolan, regioner, kommuner och myndigheter om effektiva sätt att förebygga, upptäcka och motverka hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att relevanta myndigheter ska ta fram nationell statistik över hur utbrett hedersvåld och hedersförtryck är, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personal på kommuner och myndigheter som arbetar med ungdomar bör utbildas om hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3514 av Johan Hedin m.fl. (C):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att yrkesverksamma som jobbar nära unga människor samt tjänstemän på kommuner och myndigheter ska utbildas i hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3574 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av diskrimineringslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3580 av Per Schöldberg m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning om att se över hur lagstiftningen kan differentieras utifrån storleken på företaget och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3626 av Lars Beckman och Jan Ericson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla Jämställdhetsmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att genomföra en genomgripande utredning som

- behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet, relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att arbetet med jämställdhetsintegrering, könsuppdelad statistik och gender budgeting fortsatt stärks och att myndigheter får jämställdhetsdirektiv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att uppdra åt Jämställdhetsmyndigheten att årligen följa upp och analysera målet om ekonomisk jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jämställdhetsmyndigheten bör få ett permanent informationsuppdrag kring sexköpslagen och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Medlingsinstitutet ett utvecklat uppdrag för att synliggöra strukturella löneskillnader och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda nya sätt för att minska det oförklarade lönegapet mellan kvinnor och män och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dialog mellan det offentliga och branschen i jämställdhetsfrågor och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur företag som driver ett aktivt värdegrundsarbete kan premieras och tillkännager detta för regeringen.
 74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att yrkesverksamma som jobbar nära unga människor samt tjänstemän på kommuner och myndigheter ska utbildas i hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
 109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att personal på kommuner och myndigheter som arbetar med ungdomar utbildas om hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3704 av Ludvig Aspling m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värderingsmässig minsta gemensamma nämnare i arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om religiöst påbjuden klädsel, ritualer och synliga religiösa symboler på statliga myndigheters arbetsplatser och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3788 av Karin Enström m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelbunden uppföljning av länsstyrelsernas arbete med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att i varje län identifiera kommuner som kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att landets samtliga kommuner har en handlingsplan mot hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck samt dess utveckling och omfattning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3810 av Linda Lindberg m.fl. (SD):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision mot våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det proaktiva arbetet och de primärpreventiva åtgärderna i arbetet mot våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för de som utsätts för våld i nära relation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ålderism och att en genomgång och analys på grund av åldersdiskriminering till Diskrimineringsombudsmannen bör göras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3963 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdhetsintegrering bör vara den bärande strategin i jämställdhetspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lönerna i kvinnodominerade akademikeryrken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommuners och regioners ansvar för att pressa tillbaka det ofrivilliga deltidsarbetet och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av företagarperspektiv i jämställdhetspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kvinnors ägande och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L):

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3969 av Roger Haddad m.fl. (L):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet i uppdrag att följa hur ökat hemarbete påverkar jämställdheten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3973 av Johan Pehrson m.fl. (L):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om långsiktig och stabil finansiering av kvinno- och tjejjourer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning med uppdrag att förstärka diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3985 av Juno Blom m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bostadsbolagens roll i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersrelaterat våld mot och förtryck av hbtq-personer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4004 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om diskrimineringskyddet på EU-nivå för hbtq-personer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4032 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla bättre offentlig statistik om ägande och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karriärkartläggningar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag rörande stöttning och kunskapsspridning har avsedd effekt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga ned Jämställdhetsmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att diskrimineringen mot äldre och ålderismen måste minska i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att DO:s tillsyn av de aktiva åtgärder som görs för att förebygga åldersdiskriminering behöver öka och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör gå före och aktivt verka för att människor kan arbeta längre om de vill, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det aviserade uppdraget om äldre hbtqi-personers egna erfarenheter och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4096 av Annika Hirvonen m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beräkningar av det hedersrelaterade våldets kostnader för samhället och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4166 av Ebba Busch m.fl. (KD):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Diskrimineringsombudsmannen bör ges i uppdrag att informera arbetsgivare om föräldraledigas rätt till lönerevision och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Diskrimineringsombudsmannen bör ges i uppdrag att utföra en

fördjupad studie av förekomsten av diskriminering eller missgynnande av föräldrar eller gravida i arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4210 av Sofia Damm m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en jämställdhetspolitik för verklighetens kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka förutsättningarna för familjer att göra egna val utifrån sina prioriteringar och sin situation och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett familjevänligt arbetsliv och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra arbetsgivare att införa keep in touch-program för föräldralediga och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Diskrimineringsombudsmannen bör få i uppdrag att informera arbetsgivare om föräldraledigas rätt till lönerevision och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag bör ändras till att myndigheten i större utsträckning aktivt ska driva individuella fall av diskriminering och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla kravet på lönekartläggning och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Medlingsinstitutet bör ges i uppdrag att följa utvecklingen av löneskillnaderna på arbetsgivarnivå och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förtydligande av regler kring diskriminering på arbetsplatsen och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en kraftsamling mot våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell kartläggning av hedersförtryckets omfattning och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetet mot diskriminering och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra kunskapsstödet till kommuner så att kompetens och samordningsansvar i fråga om hedersrelaterade frågor kan kvalitetssäkras och tillkännager detta för regeringen.